

TEORİ de *doğrultu*

24

**Mayıs - Haziran
2006**

Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Şti. Adına

İmtiyaz Sahibi: Ahmet Yaman

Sorumlu Yazışleri Müdürü: Ahmet Yaman

Yayın Türü: Yaygın Süreli

Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Birlik Apt. No: 16/10 Aksaray - İstanbul

Tel: (0212) 529 15 94 Faks: (0212) 529 06 75 e-mail: varyos@ttnet.net.tr

Hesap No: Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Şti. Yapı Kredi Sirkeci Şubesi 6278-6

Sayfa ve Kapak Düzeni: Can Matbaa Grafik Atölyesi Tel: 0212 501 01 21 - 33

Baskı: Can Matbaacılık Adres: Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi Kat:3 No:7 / Şubat 2006

Tel/Fax: (0212) 613 10 77 Dağıtım: BİRYAY

Enternasyonal birlik yolunda	5
Ezilenler ve iktidara yürüyen Marksizm	9
Sivil Toplum Kuruluşları kimin hizmetinde?	17
Venezuela Gayonlar Örgütü liderlerinden Luis R. Oviedo: Devrim, ya sosyalizme doğru derinleşecek ya da yenilecektir	23
Venezuela Ütopya Örgütü Merkez Komitesi Üyesi Gilbert Gil: Amacımız devrim içinde devrim	29
4. Avrupa Sosyal Forumu'nun karakteri ve Antiemperyalist Alan çalışmasının sonuçları	33
Yunanistan Komünist Örgütü(KOE)	
Burjuva milliyetçi cephe	35
İslam'a Kalvinizm aşısı <i>Hamit Çetin</i>	41
"Küreselleşen Kent": İSTANBUL <i>Cafer Kahraman</i>	51
Emperyalist küreselleşme dönemi ve ulusal sorun <i>Ege Özlü</i>	59
Soykırım insanlığın yüz karasıdır <i>Soykırım Karşıtları Derneği Başkanı Ali Ertem'le yapılan röportaj</i>	65
Ortadoğu: Yeraltındaki petrolün yerüstündeki ateşi <i>Zeki Günaçan</i>	71
"Erk"ek TKP	75

Enternasyonal birlik yolunda

Son birkaç yılın verileri, Marksist Leninist komünistlerin faaliyetlerindeki enternasyonal pratiğin hissedilir ölçüde yükselişini ortaya koyuyor. Son dönemin verileri ise daha da belirgin.

2004 Eylül'ünde FHKC ve FDKC Merkez Komite üyeleri Wadia Abu Hani ve Osame El Tamimy yoldaşları misafir ettikten sonra 2005 baharında toplanan Balkan Konferansında etkin bir şekilde yer alışı, önemli bir adım oldu. 2004'te Ekvador'da yapılan Latin Amerika Devriminin Sorunları seminerinden sonra, bu sene Dünya Sosyal Forumu'nda Venezuela ve Latin Amerika halklarının antiemperyalist devrimci mücadelesine temas eden komünist öncü, Mısır'da antiemperyalist Arap direnişinin bazı öğeleriyle temasa geçti, Atina'da IV. Avrupa Sosyal Forumu'na etkin bir müdahale gerçekleştirdi. Diyarbakır'da 5. UGKK'nın toplanmasıyla emperyalizmin kaybetme saldırısı bir kez daha yanıtlandı. Filistin mücadelesinin sembol kişiliği Leyla Halid'in halklarımızla buluşturulmasını, Irak direnişinin sözcülerinden Avni El Kalemji'nin Avrupa'nın 'dire-

niş düşmanı' devletlerinde düzenlenen panellerde konuşturulmasını, Almanya ve İtalya'da 'Irak Konferansı' düzenlenmesini, Avrupa'da çeşitli devrimci parti ve örgütlerle ortak düzenlenen panelleri; Hindistan'da, İspanya'da bazı devrimci partilerin kongrelerine ve bazı uluslararası antiemperyalist platformlara katılımı vb. eklersek, tablonun daha belirgin bir görünümünü elde ederiz.

Kuşkusuz, bir komünist partisinin kendi ülkesinde gerçekleştirdiği her pratik faaliyetin enternasyonal bir anlamı ve içeriği vardır. Çünkü dünya proletaryası tek bir sınıf ve dünya komünist hareketi de tek tek ulusal kollardan oluşan bir bütündür. Tek tek ülkelerde burjuva düzene vurulan darbeler, bu nedenle dünya burjuvazisine indirilen darbeler olarak enternasyonal içeriğe sahiptir.

Marksist leninist komünist parti, dünya devriminin Anadolu ve Mezopotamya'daki ocağı ve uluslararası komünist hareketin bu topraklardaki kolu olarak, düşüncü ve eyleminde yönetici ilke olarak proleter enternasyonalizmini benimsiyor.

"Kendi" ülkesindeki devrimci mücadelede var gücüyle kendisini ortaya koyuyor; ancak bu mücadelenin büyük dünya devrimi idealiyle ve dünya proletarya diktatörlüğü programıyla bağına asla unutmuyor, ulusal bencilliğin ve dar görüşlülüğün bütün biçimleriyle hesaplaşarak ilerliyor.

Ancak burada tarif edilmeye çalışılan olgu, komünist öncünün ulus-devlet "sınırlarını" aşan düşünüş ve eyleminin pratiğe döküldüğü biçimler olarak uluslararası eylem ve etkinliklerin çapı ve düzeyindeki gelişmedir.

Bu alanda kaydedilen gelişme, tümüyle amaçlı ve hedeflidir.

2002'de 3. Kongre iradesi, görevleri şöyle koyuyordu:

"Enternasyonal birlik; bugün ancak, proletarya ve halkların enternasyonal eylemini geliştirme politik zemininde, ideolojik ve örgütsel birliği inşa etmek perspektifiyle hareket ederek başarılabilir."

"Komünist ve komünizme açık parti ve örgütler; doğrudan ilişkiye girmeden ve eyleminin içeriğine bakmadan, muhataplarının komünist olup olmadığına dair peşin hükümler verme sekterliğinden ve yanlışından uzak durmalıdır. Bu, komünist sorumluluğun günümüzdeki en önemli unsurudur."

"Komünist parti, grup ve çevreler, proleter enternasyonalist birliğin yanı sıra, uluslararası bir anti-faşist, antiemperyalist cephenin veya mücadele birliğinin kurulması için, bu nitelikteki tüm parti, örgüt ve hareketlerle ... ilişki kurmakla yükümlüdürler."

"Emperyalist küreselleşmeye karşı hareket, ... öz itibarıyla antiemperyalisttir ve antikapitalist bir yan da taşımaktadır. ... Proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesinin zemininin çok daha uluslararasılaştığı günümüzde, her ne gerekçeyle olursa olsun, emperyalist küreselleşmeye karşı harekete pratik ilgisizlik veya sekterce uzak duruş, hem komünistlerin önderlik iddialarının bir yana bırakılması, hem proletarya enternasyonalizminin geliştirilmesi imkanlarına korkakça yaklaşım, hem de açık bir ulusal dar görüşlülük olacaktır." (Politik Rapor, Der. Hüseyin Yeter, sf 50-52)

Bu yaklaşım, komünistlerin dikkatini, enternasyonal ilişkiler alanını politize etmeye, enternasyonal zemindeki politik mücadeleye etkin katılım ve müdahaleye çekiyordu.

Komünist öncü, bu alanda bir yandan, enternasyonal alanda çeşitli örgüt ve partilerle kurduğu ilişkileri politik mücadele zeminine oturtmaya, ortak iş yapma-birlikte mücadele yöntemlerini geliştir-

meye çalıştı. Tartışma ve deneyim aktarımıyla sınırlı tarzı aşmaya yöneldi. Bir dünya antiemperyalist cephesine geçiş biçimi olarak "Bölgesel Antiemperyalist Koordinasyonlar" fikri ve Balkanlar Antiemperyalist Merkezi pratiği, bu yönelimin ürünü olarak ortaya çıktı.

Diğer yandan emperyalist küreselleşme karşı hareketin çeşitli biçimleriyle, bu arada Sosyal Forumlarla da ilişkileneş biçimleri geliştirildi. Atina'daki Avrupa Sosyal Forumu'na yönelik bir yıllık hazırlığa dayanan müdahale, bu alandaki en ileri düzey oldu. Enternasyonal kitle hareketine yönelik sekter, tepeden, küçümseyici bakış açıları aşıldı.

Floransa ve Paris'teki ASF'lerinde kendini tamtama ve seminerlere dinleyici olarak katılma, serbest kürsü bölümünde müdahale etme biçimindeki pratik müdahale; Londra'daki ASF'de bazı seminerler düzenleme, meclis toplantılarına aktif müdahale, Irak işbirlikçi hükümetini temsil eden sendika bürokratu Masadani'nin konuşturulmamasında aktif rol oynama, bunu savunan bir bildirinin yayımlanıp dağıtılması gibi ek unsurlarla güçlendi.

Ancak Atina'daki IV. Avrupa Sosyal Forumu'nda ML komünistler, ilk kez Forum'un içeriğini de etkileyecek düzeyde bir müdahaleyi öngörüp uyguladılar. Sayısal olarak, ilk kez Türkiye ve Avrupa'dan 100 civarında bir gücü ASF'ye seferber ettiler. Başkaca devrimci parti ve örgütlerle birlikte antiemperyalist, direniş yanlısı bir "Alan" kurup bu mekanda kullanılan görsel malzemeyle kitle ajitasyonunu yürütme, antiemperyalist ağın bileşenleriyle ortak seminerler düzenleme, farklı konu başlıkları etrafında düzenlenen çok sayıda seminerde parti çizgisini değişik boyutlarıyla Sosyal Forumu taşıma, ASF alanı içinde sokak gösterisi biçiminde trampetli yürüyüş, fiili konser araçlarıyla kitleye hitap etme gibi yöntemlerle Forumda iz bıraktılar.

Atina ASF'ye müdahalenin yönü, Sosyal Forumların krizine dair somut analiz ve öngörülerimizden de beslendi. (Bkz. Dünya direniş cephesine doğru, TD, sayı 20) Dünya çapında ezilenlerin mücadelesinin kat ettiği sıçramalı gelişim, Sosyal Forumlar üzerinde de etkisini hissettiriyor. Burjuva reformist hegemonyanın gerilemesini, küçük burjuva reformist güçlerin görece öne çıkışını, antiemperyalist devrimci güçlerin mayalanmasını ve özgüven kazanmalarını getiriyor. Bu da Sosyal Forumların örgütsel yapı ve ilkelerinin 2001'de ortaya çıktığı biçimde sürmesini zorlaştırıyor, giderek bir değişimi zorunlu kılıyor.

Caracas DSF'de Hugo Chavez, Sosyal Forumların "antiemperyalist cepheye" dönüşmesini önererek, krizin taraflarını ve Sosyal Forumların karşı karşıya olduğu alternatifleri açığa çıkardı. Sosyal Forumlar, ya başlangıçtaki biçimlerine saplanıp kalacak ve böylece giderek işlevsizleşecek... Ya da antiemperyalist cepheye doğru dönüşerek yeni bir rol oynamaya başlayacak. Tabii, Sosyal Forumların bu iki seçenek ekseninde parçalanması/ayrışması da yabana atılmaması gereken bir olasılıktır.

Marksist leninist komünistlerin Atina ASF'ye müdahalelerinin odağında duran "Antiemperyalist Alan", uluslararası antiemperyalist bir blok olarak ortaya çıktı. Avrupa'nın yanı sıra Tunus, Pakistan, ABD, Filistin gibi ülkelerin de bulunduğu toplam 18 ülkeden devrimci, antiemperyalist, komünist parti ve örgütleri ASF zemininde bir araya getiren bu ağ, Sosyal Forumlara birleşik müdahalenin örgütlenmesinde önemli bir deneyim bıraktı. Bask (Batasuna) ve Kuzey Kürdistan (DTP) ulusal mücadelelerinin ana öznelerini kapsayan bu ağ, Filistin ulusal mücadelesinin ise sol kanadını (FHKC, FDKC) kapsıyordu. Keza Türkiye Devrimci Hareketinin ASF'yle ilişkilenen kısmı (ESP, DHP, HÖC, SODAP, Alınteri) de bu ağın içerisinde yer alıyordu.

Atina ASF gösterdi ki, uluslararası devrimci, komünist hareket Sosyal Forumlar zemininde politika yapma yeteneğini kazanıyor. Sosyal Forumlara içeriden müdahale etme, etkileme, yönüne etkide bulunma gücünü kazanıyor. Avrupa Sosyal Forumu içinde artık antiemperyalist devrimci bir uluslararası akım da var. Bu gerçeklik, Atina ASF'nin Sonuç Bildirgesi'nde de ifadesi buldu. "Emperyalizm" ve "Avrupa sömürgeciliği" kavramlarının bildirgeye sokulması, Irak direnişini destekleyen bir ifadenin bildirmede yer alması, Antiemperyalist Ağ'da birleşen devrimcilerin müdahalesi sonucunda oldu.

Kayıplar Kurultayı ise, komünist öncünün Kürt ulusal sorunu karşısındaki enternasyonalist duruşu ile dünya ezilenlerinin mücadele birliğini öngören yaklaşımlarının bir potada birleştirilmesi arayış ve çabasının ürünüydü. Partinin uluslararası ilişkileri, Kürt ulusal özgürlük savaşımına güç vermeye yönlendirilirken, parti kuvvetleri de Kurultay mevzisi ekseninde sömürgeciliğin kaybetme terörüne karşı mücadeleye yöneltildi. Kaybetme politikasına karşı, Kürt ulusal hareketiyle komünistlerin ortak mücadeleyi yükseltmesi, Kurultay'ın bir diğer enternasyonalist kazanımıydı.

Diyarbakır uluslararası buluşması, yiğit Kürt halkının acılarını, direncini, kararlılığını ve umudunu yurtdışından gelen katılımcılara aktarırken, başta kayıp yakınları olmak üzere Kürt halkına da uluslararası dayanışmanın ve yalnız olmadığını hissetmenin güzelliğini taşıdı. Kurultay'ın sonunda hep bir ağızdan, kendi dillerinde "Enternasyonal" marşını söyleyen 20 ülkeden kayıp yakınları, kayıplar mücadelesinin militanları, komünistler, devrimciler ve Kürt yurtseverleri, bu mayalanmanın canlı bir karesi olarak belleklerde iz bıraktı.

Diğer şeyler bir yana, 20'ye yakın ülkeden 50 civarında uluslararası delegenin katılımının organizasyonu bile başlı başına önemli ve anlamlı, öğretici ve deneyim kazandırıcı bir pratiktir.

Dünya direniş cephesi, bu türden sayısız bölgesel ve uluslararası toplantı, forum, ağ, girişim ve denemenin zemininde kurulacaktır. Bugün dünya devrimci mücadelesinin gelişimi bakımından öncelikli ihtiyaç, halkların direnişleri arasında kurulacak bölgesel ve uluslararası bağların antiemperyalist direniş cephesi yönünde geliştirilmesidir. Bu gerçek ihtiyacı tespit eden komünist öncü, bu zeminde güçlerini seferber ediyor, somut adımlar atmaya yöneliyor. Partinin "kendi" ülkesinde kitleler içinde kök salma, önderleşme yönündeki arayışı ve yönelimi ile enternasyonal alanda ortak mücadele zeminleri yaratma arayış ve yönelimi arasındaki diyalektik bağıntı daha hissedilir biçimde ortaya çıkıyor. Önder partiye doğru yürüyüş, sadece ülke topraklarındaki devrimci faaliyetin değil, ama aynı zamanda bölgesel ve uluslararası mücadele ortaklıklarının örgütlenmesi zemininde de ilerleyecektir. Bu gerçek, sınıf mücadelesinin düne kıyasla çok daha belirgin biçimde uluslararasılaşmış olması gerçeğinin bir izdüşümünden ibarettir.

Ticari ve mali dünya pazarının daha sıkı bütünleştiği, üretimin de dünyasal ölçekte örgütlendiği, emperyalizmin dünyanın tüm ülkelerindeki devrimci, ilerici hareketlere müdahaleciliğinin bir üst düzeye çıktığı günümüz dünyasında sınıf mücadelesinin ve direnişin de bölgeselleşmesi, uluslararasılaşması ihtiyacı kendisini yakıcı biçimde dayatıyor.

İlk dünya genel grevinin 21 Mart 2003'te ABD'nin Irak işgali girişimini durdurmak için örgütlenmesi, Opel'deki gibi kıtasal grev biçimlerinin açığa çıkması, Dünya ve Avrupa Sosyal Forumlarının ve keza emperyalist savaş karşıtı hareketin uluslararası meclislerinin ortaya çıkışı, bu ihtiyaca işçi sınıfı ve ezilenler cephesinden verilmiş bazı yanıtlardır.

Bu olgu, komünistlerin bilincinde ve eyleminde de yansımaları buluyor. "Dünyalaşmak", daha dünyasal düşünmek ve eylemek, komünist öncünün gelişen bir yanı olarak göze çarpıyor. Bu eğilim, 3. Kongre'nin yükselttiği "Yaşasın dünya devrimi!" sloganında ve "bölgesel devrim imkanları" üzerine yaptığı çözümleme ve program değişikliklerinde düşünsel dayanaklarını bulurken, diğer ülkelerin devrimcileriyle geliştirilen etkileşimde, onlarla ortak iş yapma, deneyimlerinden öğrenme eyleminde de pratikleşiyor. Başka ülkelerde, aynı amaç uğruna dövüştüğümüz devrimcilerle ortak pratik çabalar ilerledikçe, parti saflarında enternasyonal bilinç de daha güçlü gelişiyor. Deneyimlerin aktarılması için az-çok kitlesel toplantılar düzenlenmesi, parti kitlesinin başka ülkelerin devrimcileriyle yüz yüze gelmesi tarzındaki eylem biçiminin rolü, öncelikle bu olmuştur. Soyut olarak değil, ama bizzat tanık olarak başka ülkelerdeki devrimcilerin varlığına dokunmak, onlarla etkileşime girmek, bilinçleri dönüştürücü, hatta sarsıcı bir rol oynayabiliyor. Devrimci militanın ulus-devlet sınırlarıyla kısıtlanmış bilincine devrimci bir müdahalede bulunuyor. Bir kez daha anımsıyoruz ki, dünyanın her karış toprağı, devrim şehitlerinin kanlarıyla sulanmıştır

ve hiçbir coğrafya yoktur ki, soylu amaçlarımız uğruna kavga verilmiş ve veriliyor olmasın!

Farklı ülkelerin devrimcileri arasındaki ilişki, kuşkusuz ki, deneyim aktarımı sınırını da aşıyor. İtalya'daki Irak Konferansı, Atina ASF'deki Antiemperyalist Alan, aynı pratik hedefler uğruna, birlikte koordine edilmiş devrimci faaliyetin biçimleri oldu. Direniş uluslararası karakter kazandıkça, yoldaşlık kavramının da içeriğinde bir genişleme oluyor, enternasyonal mücadele yoldaşlığı, enternasyonal devrimci yoldaşlık kavramları hayatıyet kazanıyor. Politik mücadelede ortak hareket eden partiler yoldaşlaşıyor, çeşitli uluslararası platformlarda birlikte çalışan devrimciler arasında yoldaşlık bağları gelişiyor.

Antiemperyalist, direniş yanlısı mücadele ortaklıklarının örgütlenmesi ikili bir rol oynuyor: Bir yandan emperyalizmin güncel saldırganlığına karşı bir direniş zemini yaratıyor, diğer yandan yeni dönemin komünist hareketinin içinde mayalandığı, birbiriyle temasa ve etkileşime geçtiği zemini ortaya çıkartıyor. Bu nedendir ki, güncel olarak antiemperyalist bir odağı yaratma çabası, aynı zamanda yeni bir komünist enternasyonal hazırlama çabasının da biçimlerinden birisi olmaktadır. ■

TEORİ de doğrultu 'dan

Dergimizi 2002 yılından bu yana fiyat değişikliği yapmadan okurlarımıza ulaştırdık. Ancak döviz fiyatlarındaki son artışla birlikte bir artış yapmak kaçınılmaz oldu. Böylece dört yıldır sürdürdüğümüz fiyatı değiştirmek zorunda kaldık. Okurlarımızın bilgisine sunarız.

Ezilenler ve iktidara yürüyen Marksizm

“Sanki bir yerde bir ordu toplanacak ve ‘biz sosyalizmden yanayız’ diyecek, bir başka yerde toplanan bir başka ordu da ‘biz emperyalizmden yanayız’ diyecek ve bu sosyal devrim olacak!” (V.I.Lenin)

Marksist Leninist komünist partinin ister teorik isterse pratik olsun, her ileri adımının dışarıdan “muhalifleri” olmuştur. Bunda bir terslik de yoktur. Hatta bu, anlamlı bir belirti olarak da kabul edilebilir. Örneğin, Partinin kendisini komünist ve devrimci hareketin rönesansı olarak tanımlamasında olduğu gibi, “ESP fenomeni” vurgusunun da değişik çevrelerde yaygın reaksiyoner tepki yarattığı biliniyor.

Marksist Leninist komünist partinin tarihsel gelişiminin belli eşiklerinin özel anlamlar kazandırdığı kavramlar vardır. Onun tarihiyle biraz yakından ilgilenenler bunları kolaylıkla saptayabilirler. Fakat aynı zamanda bir yandan bu kavramlara aşırı vurgu yapan, hatta her derdin devası haline getirerek içeriğini boşaltan, diğer yandan da tepki duyan, rahatsız olan, reaksiyoner tepkisel (söz uygunsu alerji ka-

pan) yaklaşım ve eğilimlere de tanık olunur. Bu bakımdan birlik mücadelesinin son döneminin ruhunu yansıtan “irade” kavramı en tipik örneği oluşturur. Keza kuruluş döneminde, parti gerçeğini yansıtanın da ötesinde, bir bakıma partinin kuruluş felsefesini özetleyen “Birlik Devrimi” kavramı için de durum aynıdır.

21. yüzyılın girişinde “ezilenler” sözcüğü bir sihirli değnek dokunmuş gibi, “birden bire” günlük yaşamdaki sıradan kullanılış alanı ve anlamının dışına taşar. Bir sözcük olmaktan çıkar, kavram mertebesine sıçrar. Rahatlıkla denilebilir ki, “ezilenler” kavramının yükselişi, Marksist Leninist komünist partisinin geride kalan yıllardaki atılım ve yükselişi ile bağlıdır. Bu dönemde “ezilenler” sözcüğü yalnızca komünist öncünün tarihinde özel bir anlam kazanmakla kalmamış, aynı zamanda ilerici, devrimci harekette bugünkü özgün politik kavramsal değerini de kazanmıştır.

“Ezilenler” sözcüğü hiç kuşkusuz ilerici, sol, sosyalist, devrimci vb. güçlerin literatüründe öte-

Paris banliyölerinde isyan

den beri var olagelmişti. Bu sözcük, tabii ki, Marksist Leninist komünistlerce üretilmiş de değil. Fakat daha kuruluşundan itibaren “ezilenler” kavramının komünist öncünün varlığında önemli bir yer tuttuğunun altını çizebiliriz. Ancak “Ezilenlerin Sosyalist Platformu”nun ilanı ve o bayrak altında Marksist Leninist komünistlerin geliştirdiği politik mücadele tarzı, “ezilenler” sözcüğüne ilerici devrimci hareket içerisinde bugünkü özgün politik kavramsal değerini kazandırmıştır. “Ezilenler” sözcüğünün böylesine etkin bir kavramsal değer kazanmasının bir temel nedeni de değişik toplumsal kesimlerin bu kavramda kendi gerçeklerini, sorun ve taleplerini bulabilmeleri, bu kavramla belli bir özdeşlik ilişkisine kolaylıkla girebilmeleridir. Belki de Marksist Leninist komünistlerin üstünlüğü ilkin, bu noktada tarihin dilini çözmeyi başarmış olmaları, akabinde ise, geliştirdikleri mücadele tarzı ile tarihin öncüden istemlerini yanıtlayabilme yeteneğini göstererek bütüncü bir ilişkilenişi kurabilmiş olmalarındadır.

Benzer iddialar taşıyan bir başkası, daha etkili bir araç kullandığında, sizi de o aracı kullanmaya zorlar. Bu politik mücadele tarihinden kolaylıkla denetlenebilir. Hegemonya mücadelesinin bir yönüdür ve hegemonya mücadelesinin mantığında verilir bu. ESP ve ESP ismi üzerine çokça spekülasyon ve “eleştiri” yapanların bize hatırlattığı, öncelikle bunlardır. Komünist öncünün küçük burjuva muarızları, Marksizm adına “sınıf çizgisini”, “proleter sınıf perspektifini kaybetmek” ve de dahası legalizm ve tasfiyecilik suçlamaları ile nafile bir ideolojik saldırı seferberliği yürüttüler ve yürütmeye devam ediyorlar. Yıllar ve yıllardır söz tüketen bu grup ve çevrelerin laf külliyatlarını Marksist Leninist komünistlerin pratiğiyle, eylemiyle yüzleştirme yöntemine ya da devrimci dürüstlüğüne ve cesaretine başvurmamaları ise onların çıkmazlarını

sergiler. Aralarında on yıldır neredeyse “her gün” komünistlerin devrimciliğine cenaze merasimi düzenleyen, ar damarı çatlamış olanların trajik-komik gerçekliği de şurada kalsın. Küçük burjuva rekabetçiliğinin ve devrimci lafazanlığın bu en kötü biçimleri karşısında, bize durumu tebessümle izlemek dışında bir şey kalmıyor. Hayat, laf dağları yaratanların yanından geçip gidiyor, Marksist Leninist komünistler yollarına devam ediyorlar. Kullanılan araç ve biçimlerin yankısı, devrimci cenahtaki etkileri gözler önünde. Spekülatörlerin ve felaket tellallarının bunlardan nasıl “esinlendikleri”ni görmek isteyen herkes görüyor.

20. yüzyılın zafere ulaşan bütün devrimlerinde devrimci önderlikler, istisna tanımaz biçimde doktriner olmayan, kitabi olmayan özgün bir yol bulmuşlardır. En başta Lenin için geçerlidir bu. Martovlar, Plahanovlar Lenin’i revizyonistlikle suçlamışlardır. Çünkü Lenin’de Marksizm cansız, ölü bir şey, bir dogma, kitabi bilgi yığını değil, yaşayan canlı bir öğretiler, devrimci eylemin kılavuzudur. Martov ve bilumum Menşevikleri en çok çileden çıkartan Lenin’in işçi sınıfının demokratik devrimde önderlik etmesi düşüncesi olmuştur. Çünkü onlar ezberlerine bağlıdırlar ve ezberlerinde demokratik devrimin burjuva karakteri yazılıdır. Devrim burjuva karakterde olduğuna göre, devrimde burjuvazi önderlik etmeli, proletarya da onu ileri itmeye çalışmalı ve hatta burjuvaziyi ürkütmemek için fazlaca ileri gitmemeli, burjuvazinin kuyruğuna yapışmalıdır. Onlar, burjuva devrimde önderlik işini burjuvaziye bırakması için Lenin’e ve Bolşeviklere karşı mücadele etmişlerdi. Lenin, işçi sınıfının burjuva devrimde hegemonyası düşüncesini geliştirmekle kalmadı, işçi sınıfı ile diğer bir ezilen olan köylülüğün ittifakını öngördü. Demokratik devrimde işçi sınıfı ile köylülük arasında irade birliği olduğunu açıkladı. Daha da ileri giderek işçi sınıfı ve köylülüğün ortak diktatörlüğünü düşünsel olarak temellendirdi. Lenin’in başında bulunduğu parti, işçi sınıfı ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü sloganıyla demokratik devrimi örgütlemeye, demokratik devrimde proletaryanın hegemonyası için mücadeleye atıldı.

Marksizme sıkı sıkıya bağlı kalan Lenin, asla bir doktriner ve bir dogmatik olmadı. Marks ve Engels’in kuşkusuz çok başarılı ve hayranlık uyandıracak derecede yaratıcı bir öğrencisiydi. Tabii ki Komünist Manifesto’yu da iyi okumuştur, onun “Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz” şiarını da çok iyi bili-

yordu. Marks ve Engels'in "Marksizmi" kuruluş aşamasındaki Marksizmdi. Onlar, öğretiyi oluşturuyorlardı ve öğretilerini programatik bir formda ilan ettikleri Komünist Manifesto'da, "Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz" sloganını bayraklaştırmalarından daha doğru bir şey olamazdı!

Lenin'in Marksizmi ise iktidara yürüyen ve daha sonra da iktidardaki Marksizmdi. Lenin, işçi sınıfı ve köylülük gün devrimci demokratik diktatörlüğünü bayrak edinmekle kalmadı, Rus proletaryası 1917 Ekim'i'nde burjuvaziyi devirip iktidara geldikten sonra, dünya komünist partisi Komünist Enternasyonal'in bayrağına "Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halklar birleşiniz" belgisini yazdırdı. Kuşkusuz Lenin'in Marksizminin odağında da tıpkı, öğretinin kurucularının Marksizminde olduğu gibi, proletarya duruyordu. Bununla birlikte Lenin, hegemonya sorunu üzerinde özellikle durmuştur. Bu, Lenin'in üstün yanlarından birisi olduğu kadar, çağıyla bağına da en çarpıcı biçimde açığa çıkartır. Onda Marksizmi iktidara yürüyen Marksizm yapan, her şeyden önce onun geliştirdiği proletaryanın hegemonyası öğretisidir. Hegemonya düşüncesi Lenin'i, proletaryanın yaşadığı toplumdaki diğer sınıflar ile özellikle de söz konusu toplumun öteki ezilenleri ile ilişkilerini aydınlatmaya yöneltmiştir:

"Siyasal sınıf bilinci, işçilere, *ancak dışardan* verilebilir, yani ancak iktisadi mücadelenin dışından, işçilerle işverenler arasındaki ilişki alanının dışından verilebilir. Bu bilgiyi elde etmenin mümkün olduğu biricik alan, *bütün* sınıf ve tabakaların devletle ve hükümetle ilişkisi alanı, *bütün* sınıflar arasındaki karşılıklı ilişkiler alanıdır. Onun için, *işçilere* siyasal bilgi vermek için ne yapmalı sorusuna yanıt, pratik içindeki işçilerin ve özellikle ekonomizme eğilim gösterenlerin çoğunlukla yeterli buldukları, 'işçiler arasında gidilmelidir' yanıtı olamaz. İşçilere siyasal bilgiyi verebilmek için, sosyal-demokratlar *nüfusun bütün sınıfları arasında gitmek* zorundadırlar; onlar askeri birliklerini *bütün yönlere* sevk etmek zorundadırlar."s.47/48

İşçi sınıfının düşüncesini işçi sınıfına çevirmek,

İşçi sınıfı öteki ezilenlerin öncüsüdür. Dünyanın bütün Marksist doktrinerleri ayağa fırlasa da bu böyledir. Emperyalizm ve sermaye egemenliği düzeni ile çatışan öteki ezilenlere öncülük ve önderlik etme iddiası olmayan bir işçi sınıfı, yani bütün bakışını kendisine çevirmiş bir işçi sınıfı, bakar kör ve bencil olmaz mıydı! Kör ve bencil bir sınıf, sosyalizmi kurabilir mi?

likle de diğer ezilenler ile proletarya arasındaki ilişkilere yoğunlaşır:

"Rus işçileri, polisin halka zorbaca davranışına karşı, dinsel mezheplere zulmedilmesine, köylülerin kırbaçlanmasına karşı, amansız sansüre, askerlere işkence edilmesine, en masum kültürel girişimlerin bastırılmasına vb. karşı niçin hâlâ bu kadar az devrimci eylemde bulunmaktadır? ... Eğer bütün utanç verici haksızlıklara karşı yeteri kadar geniş, çarpıcı ve anında teşhirleri hâlâ örgütlemiyorsak suç bizdedir, yığın hareketinin gerisinde kalışımızdadır. Bunu yaptığımız zaman (ve bunu yapmak zorundayız ve yapabiliriz de), en geri işçi bile, öğrencilerin ve dinsel mezheplerin de, köylülerin ve yazarların da, kendisini yaşamının her adımında baskı altında tutan ve ezen aynı karanlık güçler tarafından hareketlere ve keyfi davranışlara uğradıklarını anlayacak ya da *içinde duyacaktır*; ve bunu duyunca, kendisi de tepki göstermek isteyecektir, bu yolda dayanılmaz bir istek duyacak ve gereğini yapmayı bilecektir; bugün sansürcüleri "yuhalayacak", yarın bir köylü ayaklanmasını amansızca bastırılmış olan valinin evi önünde gösteri yapacak, öbür gün kutsal engizisyonun işini gören papaz kılıklı jandarmalara bir ders verecektir, vb. Şimdiye kadar çalışan yığınların önüne mümkün olan bütün konularda uygun teşhirleri *sermekte* çok az şey, ya da hemen hiç bir şey yapmadık. Birçoğumuz, henüz bu *yükümlülüğümüzün* bilincine varmış değildir ve fabrika yaşamının dar çerçevesi içinde 'günlük tekdüze mücadelenin' ardında kendiliğinden sürüklenmektedir." s.42/43

İlerleyen sayfalarda şunları da yazacaktır Lenin: "Tartıştığımız sorun, çeşitli toplumsal katmanla-

rın, otokrasinin devrilmesine olanaklı ve zorunlu katılımı sorunuydu; ve eğer biz, 'öncü' olmak istiyorsak, bu 'çeşitli muhalefet katmanlarının eylemine' sadece kılavuzluk edebilecek durumda olmakla kalmayız, bunu yapmak zorundayız da. Öğrencilerimiz ve liberallerimiz, vb. 'onları siyasal düzenimizle karşı karşıya getiren mücadeleyi' yalnızca kendileri yürütmekle kalmayacaklardır, bu yönde en büyük katkı, otokratik hükümetin polisinden ve memurlarından gelecektir. Ama 'biz', eğer ön saflardaki demokratlar olmak istiyorsak, sadece üniversite ya da zemstvo vb. koşullarından yakınlarının düşüncelerini, tüm siyasal düzenin beş para etmediği düşüncesine yöneltmeyi üstlenmeliyiz. Bütün muhalefet katmanlarının mücadeleye ve partimize ellerinden gelen desteği verebilmelerini sağlamak için kendi partimizin önderliği altında, çok yönlü bir siyasal mücadelenin örgütlenmesi görevini biz üzerimize almalıyız. Pratik içindeki sosyal-demokratlarımızı; bu çok yönlü mücadelenin bütün belirtilerine kılavuzluk edebilen, kaynaşma halindeki öğrencilere, hoşnutsuz zemstvo mensuplarına, öfkeli dinsel mezhep mensuplarına, gadre uğrayan ilkokul öğretmenlerine, vb. gereken anda 'kesin bir eylem programı kabul ettirmesini' bilen siyasal önderler olarak eğitmek, bizim işimiz olmalıdır." (S.52/53)

Lenin'e göre Çarlık Rusya'sında proletarya dışında da ezilen toplumsal kategoriler vardır. Köylülük, öğrenciler, ilkokul öğretmenleri, yazarlar vb. politik bakımdan ezilen toplumsal tabakalar ve kesimlerdir. Tabii ki bunlar aynı zamanda Çarlığa karşı mücadelenin ve muhalefetin içerisindeyler. İşçi sınıfının büyük önderi Lenin, diğer ezilenlerin mücadelesine ve harekete çekilmesine büyük önem verir. Lenin işçi sınıfının Çarlık tarafından ezilen bütün bu toplumsal tabakaların başına geçmesi, Çarlığa karşı mücadelede bütün ezilenlerin önderliğini üstlenmesi gerektiğini savunur.

Bütün bu ezilen toplumsal kategorilerin her biri ayrı ayrı analiz edilebilir elbette. Ezilen toplumsal sınıf ve tabakalar içerisinde yalnızca proletarya diğer-

Lenin, hegemonya sorunu üzerinde özellikle durmuştur. Bu, Lenin'in üstün yanlarından birisi olduğu kadar, çağıyla bağını da en çarpıcı biçimde açığa çıkartır.

Onda Marksizmi iktidara yürüten Marksizm yapan, her şeyden önce onun geliştirdiği proletaryanın hegemonyası öğretisidir. Hegemonya düşüncesi Lenin'i, proletaryanın yaşadığı toplumdaki diğer sınıflar ile özellikle de söz konusu toplumun öteki ezilenleri ile ilişkilerini aydınlatmaya yönelmiştir.

lerine önderlik etme yeteneğine sahiptir. Ve işçi sınıfı diğer ezilen kesimlerin önderliğini üstlenebilmek için, demokratik talepleri en tam şekilde formüle etmeli, onları hedefleyen baskı ve zulmün her örneğini duraksamadan protesto etmeli, egemenlere karşı mücadelenin en kararlı ve öncü bölümü olarak kendini ortaya koymalıdır. Lenin'e göre, özgürlük uğruna mücadelenin şampiyonu olan ve tüm ezilenlerin mücadelesinin başında yürüyen proletarya, bu nedenle, sosyalist amaçlarını ve kimliğini bir an bile gizlemez, gizlememelidir de:

"Bir demokrati dinlemek isteyen bütün toplumsal sınıfların temsilcileri için de mitingler düzenleme yol ve araçlarını bulmalıyız; çünkü pratikte 'komünistlerin her devrimci hareketi desteklediklerini' ve bundan ötürü sosyalist inançlarımızı bir an bile gizlemeksizin bütün halk önünde genel demokratik görevlerimizi açıklamak ve vurgulamak zorunda olduğumuzu unutan kimse, sosyal-demokrat olamaz. Pratikte, her türlü genel demokratik sorunun ortaya atılmasında, öneminin belirtilmesinde ve çözüme bağlanmasında herkesin önüne geçme yükümlülüğünde olduğunu unutan kimse, sosyal-demokrat değildir." (S.50)

Çünkü proletaryanın sosyalizme giden yolu demokrasi mücadelesinden veya okulundan geçmektedir. Proletarya, özgürlük mücadelesinin yalnızca temel bir gücü değil, aynı zamanda bu mücadelenin en kararlı bölümüdür. Yalnızca ve yalnızca özgürlük mücadelesinin başına geçme yeteneği gösteren proletarya iktidara yürüyebilir.

Lenin'de "ezilenler" kavramı, yalnızca Çarlık Rusya'sı gerçekliğinde köylüler, öğrenciler, aydınlar vb. gibi çok belli toplumsal katmanları kapsamaz. Yukarıdaki alıntılarda geçen "dinsel mezheplere zulmedilmesi" ifadesinde görüldüğü gibi, Lenin'in "ezilenler" kavramı içerisinde ele aldığı ikinci bir kategori daha vardır. Ezilen cins olarak kadınlar, ulusal varlıkları ve hakları inkar edilen uluslar-ulusal topluluklar, keza varlığı inkar edilen ve horlanan mezhepler-dinsel topluluklar, bu kategoridedir. Bu toplulukların hiç biri toplumsal bileşimleri

bakımından homojen değildir. Sömüreni de sömürüleni de kapsayan toplumsal yapılardır. Yapıların da uzlaşmaz sınıfsal karşıtlıklarını barındırırlar. Kapitalizm bütün bu topluluklar olmaksızın düşünülemez. Ve proletarya ve de onun komünist öncüsü, bütün bu toplumsal gerçeklikleri görmezden gelemez. Ezilen cins olarak kadın gerçekliği, demokratik kadın hareketinin kaynağını oluştururken, keza ulusların-ulusal toplulukların ulusal (ve ulusal-sömürgesel) baskıya karşı mücadeleleri de ulusal demokratik hareketlere yol açar. Ezilen mezhepler için de benzer bir durum geçerlidir. Bu hareketler homojen olmayan sınıfsal yapıları nedeniyle ki, değişik ve hatta karşıt eğilimleri içerisinde potansiyel olarak barındırırlar. Demokratik hareketlerin değişik toplumsal sınıflara dayanması, mülk sahibi sınıfların üyeleri ve değişik kesimlerinin, egemenlerle uzlaşma eğilimlerinin varlığı, ideolojik olarak bulanıklıkları vb. proletaryanın ve komünist öncüsünün bu hareketlere ilgisiz ve seyirci kalmasını haklı çıkartamaz. Proletarya ve komünist öncüsü o kadar dar görüşlü, bencil ve apolitik olamaz!

Lenin'in diğer ezilenlerle proletarya arasındaki ilişkiye yaklaşımı yalnızca Çarlık Rusya'sı ile sınırlı değildir. O emperyalizm dönemi gerçekliğini derinliğine kavramış ve aydınlatmıştır, ezilenler sorunu-

nu emperyalizm gerçekliği içerisinde de ortaya koymuştur. Bu bakımdan Lenin emperyalizm döneminde toplumsal devrime yaklaşımı; onun gerek proletaryanın dışındaki ezilenlerle gerekse de proletarya ile diğer ezilenler arasındaki ilişkiye yaklaşımını kavramak bakımından da açıklayıcıdır. "Sosyal bir devrimi canlı bir olay olarak düşünmeyi"; "iflah olmaz doktriner" olarak damgalayan Lenin, sosyal devrimi şöyle tahayyül eder:

"Çünkü sosyal devrimin, sömürgelerde ve Avrupa'da küçük ulusların ayaklanmaları olmadan, bütün önyargılarıyla birlikte küçük-burjuvazinin bir bölümünün devrimci patlamaları olmadan, toprak sahipleriyle kilisenin boyunduruğuna karşı, monarşi ve ulusal baskıya vs. karşı proleter ve yarı-proleter geri kitleler harekete geçmeden düşünülebilir olduğunu sanmak, sosyal devrimden vazgeçmek demektir. Sanki bir yerde bir ordu toplanacak ve 'biz sosyalizmden yanayız' diyecek bir başka yerde toplanan bir başka ordu da 'biz emperyalizmden yanayız' diyecek ve bu sosyal devrim olacak! İrlanda ayaklanmasına 'darbe' diye küfretmek ancak böyle ukala ve gülünç bir bakış açısıyla mümkün olabilirdi." (Lenin Seçme Eserler Cilt: VI. S.341/342)

"Avrupa'da sosyal devrim, bütün ezilenlerin ve

Amerika'da hispanik göçmenler haklarını istiyor

hoşnutsuzların kitlesel savaşının patlak vermesinden başka türlü olamaz. Küçük burjuva kesimler ve geri işçiler kaçınılmaz olarak ona katılacaktır –böyle bir katılım olmadan bir kitle mücadelesi, genelde hiçbir devrim mümkün değildir– ve yine kaçınılmaz olarak harekete önyargılarını, gerici hayallerini, hata ve zaafalarını taşıyacaklardır. Fakat nesnel olarak bunlar sermayeye saldıracak, ve devrimin sınıf bilinçli öncüsü; kitle mücadelesinin çeşitliliği, uyumsuzluğu, renkliliği ve görünüşte parçalanmışlığı nesnel gerçeğini ifade eden ileri proletarya, bu hareketi koordine etmeyi ve yönlendirmeyi, iktidarı ele geçirmeyi, bankalara el koymayı, herkesin (değişik nedenlerle de olsa!) nefret ettiği tröstleri mülksüzleştirmeyi bilecek ve bir bütün olarak burjuvazinin yıkılmasına ve sosyalizmin zaferine, küçük-burjuva yumuşakçalarının bir vuruşuyla ‘yerine getirme’nin mümkün olmadığı bir zafere yol açacak başka diktatöryal önlemler uygulayacaktır.” (Age.S.342)

Hele de Türkiye ve Kürdistan gibi proletaryanın nüfusun azınlığını oluşturduğu ülkelerde proletarya dışındaki ezilenlerin mücadelesine dudak bü-

kenler için tabii ki, sosyal devrim bir hayal olarak kalmaya yazgılıdır. Ama Marksizm ve sosyalizm adına, proletaryanın öteki ezilenlerin mücadelesine ve yazgisına seyirci kalmasını vaaz edenlerin proletaryanın komünist öncüsünü yaratabilmesi de olanaklı değildir. Çünkü proletarya ile öteki ezilenler arasında o kadar çok ilişki ve etkileşim vardır ki, proletaryanın öteki ezilenlerin mücadelesine seyirci kalması olanaksızdır.

Kuşkusuz, Marksist Leninist komünistler Lenin’in yolundan yürümektedirler. Bu gerçeğin altını çizmek bakımından Marksist Leninist Komünist Parti’nin (MLKP) Kuruluş Bildirgesi’ne başvurmak her halde anlamlı olacaktır:

“Kazanılan birlik mücadelesi, yaşadığımız ülkede işbirlikçi tekelci burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin iğrenç saltanatına indirilen bir darbedir. Devrim mücadelesini vahşi bir terör yoluyla, kelle ve kulak avcılığı metotlarıyla ezmeye çalışan; komünist ve devrimcileri teslimiyete, burjuva yasalıcılığa zorlayan faşist diktatörlüğe bir meydan okumadır. Çünkü, birlik zaferini elde eden komünistler daha büyük zaferler için tek yumruk

haline geldiler. İşçi sınıfının, gençliğin ve tüm ezilenlerin kavgasını örgütlemek, onun başına geçmek ve savaşın en amansızına atılmak için birlik silahını kuşandılar.” (abç)

“Birlik Kongremiz, işçi sınıfını, Gebze Belediyesi ve Aras Kargo'daki kardeşlerinin çaktığı kıvılcımı gür bir ateşe ve büyük bir yangına dönüştürmeye, diktatörlüğe karşı mücadelede tüm ezilenlerin başına geçmeye çağırır.”(abç)

“Birlik Kongremiz, tüm ezilenleri, işçi sınıfının önderliğinde çoğunluğun egemenliğine dayanan, sömürünün, işsizliğin, evsizliğin eğitimsizliğin, hastane kapılarında sürünmenin, ulusal zulüm ve ayrıcalıkların, cinsel baskı ve eşitsizliklerin ortadan kaldırılacağı, kişiliksizleşmenin, insan kirlenmesinin önleneyeceği, fuhuşun, dilencililiğin, serseriliğin yok edileceği, doğal ve tarihi çevrenin tahribinin derhal sona erdirileceği, işçi sınıfı demokrasisinin uygulanacağı sosyalist topluma geçmek için anti-emperyalist demokratik devrim uğruna mücadeleye atılmaya, bu savaşımın öncüsü ve savaş kurmayı olan MLKP-K saflarında birleşmeye çağırır.”(abç) (TKİH-TKP/ML HAREKETİ Birlik Kongresi Duyuru ve Çağrısı'ndan)

Marksist Leninist Komünist Parti, proletarya dışındaki ezilen sınıf ve tabakalar sorununda da Lenin'in yolundan yürüyor. Program ve strateji belgelerinin gerçekliği olduğu kadar kuruluş anından itibaren bütün varlığı da bunu doğruluyor. Hatta rahatlıkla söyleyebiliriz ki, bu onun Marksizm, sosyalizm ve devrim iddialı diğer yapılar karşısında en güçlü ve üstün yanlarından birisidir. Proletarya dışındaki öteki ezilenler ve proletaryanın onlarla ilişkileri sorunu birleşik antiemperyalist demokratik devrimimizin en kritik konusudur. Bu bakımdan özellikle Kürt ulusal sorununun yaşamsal ve belirleyici öneminin altını çizmeliyiz. Kürt ezilenlerinin ulusal demokratik hareketi ve ezilen Alevi inancın mensuplarının demokratik hareketi ve tabi ki, demokratik kadın hareketi, antiemperyalist demokratik devrimde proletaryanın müttefikleridir. Emperyalizme, işbirlikçi tekelci burjuvaziye ve faşist diktatörlüğe karşı savaşımında proletaryanın bütün bu hareketlere önderlik etmek gibi muazzam bir devrimci görevi vardır.

Emperyalizm ve günümüz emperyalizmini tanımlayan emperyalist küreselleşme, bırakınız bizim gibi ülkeleri, Amerika ve diğer emperyalist ülkelerde proletarya hareketinin yanı sıra ezilenlerin başkaldırılarını ve hareketlerini açığa çıkartmakta-

dır. Yani, bizzat emperyalist merkezlerde olmaktadır bu. Amerika/Los Angeles'deki siyahi ayaklanma ya da Fransa/Paris varoşlarındaki göçmen ayaklanmaları, ABD'de İspanyol göçmenlerin kitle hareketi vb. dikkat çekici örneklerdir. Emperyalist küreselleşme karşıtı hareketi, savaş karşıtı hareketleri de ezilenlerin hareketleri içerisinde görebiliriz. Fransa'ya baktığında öğrenci gerçeliğin boykotunu, onu destekleyen işçi sınıfının genel grevini gören, ama Paris varoşlarını tutuşturan göçmen başkaldırısını görmeyen ve proletaryanın görüş alanı içerisine almayan ve keza emperyalist küreselleşme karşıtı hareketi ve savaş karşıtı hareketi görmeyen ve proletaryanın görüş alanı içerisine almayan bir Marksizm, iktidar görüşü açısından yoksun, görüş alanı kör denecek denli dar bir ucubeden ibaret olur.

Proletarya ve onun komünist öncüsü diğer ezilenlerin hareketlerine karşı asla ilgisiz kalmamalı, kim egemen sınıfların ve dünyanın emperyalist efendilerinin baskısı ve zulmüne uğruyor olursa olsun, egemenleri duraksamadan protesto etmeli, keza ezilenlerin, aşağılanıp horlananların haklarını savunmak için mücadeleye atılmada asla tereddüt etmemelidir. Proletarya ve komünist öncüsü, ezilenlerin egemenlere karşı demokratik mücadelesini desteklemekle kalmamalı, ezilenlerin demokratik hareketinin açığa çıkartılmasına önderlik etmeli ve ezilenlerin demokratik hareketlerinin başına geçmeli, önderliğini üstlenmelidir.

O'nda sınıfsal perspektif kaybı görenlerin sandığı gibi, ezilenler kavramı sınıfsal muhtevadan yoksun da değildir. Çünkü, ezen-ezilen ayrımı ve çelişkisinde, daima bir egemenlik ve bağımlılık ilişkisi gerçekliği verilidir. Ezen-ezilen ayrımının özsel bakımdan eşitsizlik ve adaletsizlik gerçekliğini içerdiğinin reddi anlamına gelir, ezilenler kavramının sınıfsal içerikten yoksunluğu tanı ve iddiası. Oysa tarihin hangi döneminde olursa olsun, egemenlik daima sınıfsal bir egemenliğe çıkmaktadır. Baskı, aşağılama ve ezme daima çağın, dönemin egemen sınıfının damgasını taşımaktadır. Demek ki, ezilenlerin hareketi egemen sınıfa yönelmiş olduğu içindir ki, tarihsel olarak egemen sınıfa karşı mücadele eden temel sınıfın işini kolaylaştırmaktadır. Egemen sınıfa yönelmiş olması ve keza ona karşı mücadele eden temel sınıfın işini kolaylaştırması sınıfsal değilse, nedir!

Emperyalizm/kapitalizm koşulları altında diğer ezilenlerin mücadelesinin emperyalizme ve sermaye egemenliğine yöneldiğini bilen devrimci pro-

letarya, ezilenlerin mücadelesini desteklemekte tereddüt etmeyecek, duraksamadan bu hareketlerin başına geçerek emperyalizmi ve sermaye egemenliğini yere sermek için bütün gücüyle mücadele edecek ve kuşkusuz, bu hareketlerinin zaafı ve gerici yanlarıyla mücadeleyi de ihmal etmeyecektir.

20. yüzyılda yaşanan toplumsal devrimlerin hiç birinde işçi sınıfı, iktidarı tek başına alamadı. Bir başka ifadeyle, işçi sınıfının gücü iktidarı tek başına almaya yetmedi. Bunlar, gelişmiş kapitalist ülkelerde zafere ulaşan devrimler değildi. Devrimlerin gerçekleştiği ülkelerde işçi sınıfı, en iyi durumda büyük bir azınlıktı. Peki, işçi sınıfı iktidarı almak için ne yapmalıydı? İşçi sınıfının öncüsü ne yapmalıydı? İşçi sınıfı, kapitalizmin gelişmesini bekleyerek ve hatta kapitalizmin gelişmesini destekleyerek çoğunluk haline gelmeyi mi beklemeliydi?

Oysa kapitalizm koşullarında mücadele eden, kapitalist egemenlik sistemi ile sorunlu olan yalnızca işçi sınıfı değildir. Kapitalizmle sorunu olan başka ezilenler de var, hatta başka sömürülenler de. İşçi sınıfı özellikle de kapitalist gelişmişlik bakımından geri olan ülkelerde ancak diğer ezilenlerle birlikte çoğunluk oluşturabilmekte ve ancak diğer ezilenlerin gücüyle kendi gücünü birleştirdiğinde sırtını emperyalizme dayamış sermaye egemenliği düzenini yıkabilmektedir. Demek ki, işçi sınıfı ile diğer ezilenler arasındaki ilişki sorunu, iktidar sorununun bir görünümüdür. Özsel bakımdan proletaryanın iktidarı alma perspektifinin olup olmamasına denk düşer. Böyle olduğu içindir ki, öteki ezilenlerin mücadelesine burun kıvrıyan işçilik ve en hasından su katılmamış toplumsal devrimcilik, bir iktidarsızlık durumudur.

İşçi sınıfı öteki ezilenlerin öncüsüdür. Dünyanın bütün Marksist doktrinerleri ayağa fırlasa da bu böyledir. Emperyalizm ve sermaye egemenliği düzeni ile çatışan öteki ezilenlere öncülük ve önderlik etme iddiası olmayan bir işçi sınıfı, yani bütün bakışını kendisine çevirmiş bir işçi sınıfı, bakar kör ve bencil olmaz mıydı! Kör ve bencil bir sınıf, sosyalizmi kurabilir mi? 'Allahtan' ki, işçi sınıfı, doktrinerlerin onu köreltme ve bencilleştirme çabalarına karşın kör ve bencil değil! Körlük ve bencillik en çok

küçük burjuvaziye denk düşen özelliklerdir.

İşçi sınıfı bütün öteki ezilenlerin öncüsü ve önderi olabilir; çünkü kaybedecek bir şeyi olmadığı için yalnızca o emperyalizm ve sermaye egemenliği ile mücadelede sonuna kadar, yani onları yıkıncaya kadar ileri gidebilir. Çünkü, üretim içerisinde tutuğu yer nedeniyle birlikte hareket etme, örgütlenme ve disiplin yeteneği bütün diğer ezilenlerden üstün bir niteliktedir. Çünkü yalnızca o bilimsel bir öğretiyi sahiptir. Bilimsel sosyalizm gibi biricik devrimci öğretinin sahibidir. Çünkü, yalnızca o, mülkiyetle bağlarını kopardığı için bencil değildir, öteki ezilenlerin demokratik talepleri için en kararlı biçimde mücadeleye atılabilir. Bütün bunlar nedeniyledir ki, işçi sınıfı bütün öteki ezilenlerin öncüsüdür.

Peki, işçi sınıfı diğer ezilenleri kendi alternatifine çağırması mıdır? Çağırırsa ne olur?

İşçi sınıfı diğer ezilenlerle kendi sosyalist programını unutarak, bir kenara atarak mı ilişkilenebilir, ittifaklar kurulmalıdır? Ya da proletarya, özgürlük mücadelesinde sosyalist kimliğini terk mi etmelidir?

Proletarya sermaye egemenliğine karşı bütün öteki ezilenlerin demokratik taleplerini desteklerken asla sosyalist kimliğini terk etmez. Bilakis emperyalizm ve sermaye egemenliğinin aşağılayıp, ezdiği toplumsal sınıf ve katmanları olduğu gibi, ulusal vb. toplulukları da kendi sosyalist hedeflerine bağlanmaya çağırır ve çalışır. Burada bu hareketlerin homojen olmayan sınıfsal yapısını gözden kaçırmak şurada kalsın tam tersine onların karmaşık toplumsal yapısı çok güçlü bir biçimde göz önünde tutulmaktadır. Çünkü ezilenlerin demokratik hareketleri söz konusu oldu mu, toplumsal bileşimi homojen olmayan bu hareketlerin kitle tabanını sömürülen yığınlar oluşturur. Demek ki, Marksist Leninist komünist öncü bir yandan ezilenlerin demokratik taleplerini ve hareketlerini duraksamadan destekler, ama aynı zamanda hem bu hareketlerin geniş sömürülen tabanını kendi saflarına, sosyalizm için mücadeleye katılmaya çağırır ve hem de bizzat ezilenlerin demokratik hareketlerini de sermaye egemenliğini yıkmaya ve kendi sosyalizm perspektifine bağlamaya çalışır. ■

Sivil Toplum Kuruluşları kimin hizmetinde?

Sivil Toplum Kuruluşları (STK)/ ya da aynı anlamda olmak üzere Sivil Toplum Örgütleri (STÖ) gerçekliği ve kavramı, burjuvazinin yükselen değerleri arasında. 1970'lerde beliren, 1980'li yıllarda piyasaya sürülen STK'lar kavramı, özellikle 1990'lar sonrasında yerleşti ve hatta burjuva ideolojisinin hegemonya mücadelesinin önemli unsurlarından biri oldu. Güya devletten ve hükümetlerden bağımsız kuruluşlar; Kızılay'dan tutalım da TÜSIAD'a, futbol kulüplerinden tutalım da Helsinki Yurttaşlar Derneğine, yöre derneklerinden envai çeşit Atatürkçü derneklere insan hakları örgütleri, çevreci örgütler, dini vakıflar, İslamcılarının MÜSIAD'ı, MIT güdümlü ASAM (Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi), Genelkurmay güdümlü SAREM (Stratejik Araştırma ve Etüt Merkezi), TESEV, Soros'un ATE'si (Açık Toplum Enstitüsü), AB güdümlü İKV (İktisadi Kalkınma Vakfı) vb. Burjuvaziye göre bütün bunlar, sivil toplum kuruluşlarıydı. Burjuva devletler ve hükümetler de böyle kabul ediyorlardı.

STK'ların alanı bir kez belirginleştirildikten sonra, işçi sendikalarını da bu alana sokmak zor değildi. Zaten işbirlikçi sendikacılar, burjuvazinin işaretini bekliyordu. İşçi sendikalarının STK'lara dahil edilmesi ise burjuvazinin açık ideolojik saldırısından başka bir şey değildi. Ideolojilerin öldüğü, sona erdiği iddiasıyla aynı şeydi; işçi sendikalarının STK ilan edilmesi. Ideolojilerin öldüğünün, tarihin sonunun ilanını işçi sınıfının sosyalist sınıf bilincini hedefliyorduysa, sendikaların STK ilan edilmesi de işçi sınıfının sendikal bilincini dumura uğratmaya yönelikti ve birinciler sonradan gelse de, bu ikisi birbirini tamamliyordu.

Burjuva toplumun uzlaşmaz karşıt sınıflara bölünmüş olduğu gerçekliği, sınıf düşüncesi, sınıf çıkarları ve sınıf bilinci; bütün bunlar burjuvazinin saldırı hedefleriydi. Uzlaşmaz karşıt sınıflar gerçekliğini gizleyen, sınıflar üstü ve sınıflar dışı yaklaşımlar durmaksızın geliştirildi, yayıldı. "Sivil toplum alanının genişletilmesi",

“devletin küçültülmesi”, “sivil demokrasinin genişletilmesi”, “devletin demokratikleştirilmesi için sivil toplum örgütlerinin etkinleştirilmesi” vb. burjuva düşünceler, sistematik bir tarzda propaganda edildi. Bu sivil toplum örgütleri “ekonomik ve sosyal gelişme için”, burjuva devletin “demokratikleşmesi, bireysel özgürlük alanının genişletilmesi için” birlikte çalışmalı; “toplumsal barış” için “topluma” önderlik etmelidir. Bu söylem sayısız biçimler alabilmekte, bazen görünüşte önemli aykırı sesler ve söylemler olarak da ortaya çıkabilmektedir. Ama bu olgu, belirleyici değildir. Son tahlilde her biri, kendi özgün konumundan sivil toplumculuk akımında buluşabilmektedir. Burjuva ideologlar, burjuva politikacılar, burjuvazinin satılık kalemler, burjuva devletin asker, polis, istihbarat şefleri el birliği yapmış; “toplumun iyiliği” için STK'lara övgü düzyor.

Peki, neden acaba?

Bir yandan sınıfsal ve ulusal kitle mücadelesinin yarattığı ilerici, devrimci, sosyalist kitle örgütlerine azgınca saldırıp yozlaştırmaya, beyaz terörle sindirmeye, tasfiye etmeye çalışırken, öte yandan STK'lara bu hayranlık nereden geliyor? Neden kutsanıyor bu STK'lar acaba? Nedir bu STK aşkı, neden bu denli özgürlük tanınıyor STK'lara?

1970'ler sonrasında, özellikle de '89/'91 sonrası süreçte emperyalist küreselleşme daha güçlü bir gelişme yaşadı. Emperyalist küreselleşmenin (uluslararasılaşmanın) temelinde yatan olgu, üretimin ve sermayenin daha hızlı yoğunlaşarak merkezileşmesi olgusudur. Bu olgu, uluslararası tekellerin emperyalizmin temel yönetici gücü haline gelmesini sağlamıştır. Günümüz emperyalist teknelci kapitalizmin öncü gücü, temel yönetici dinamiği uluslararası tekellerdir (ÇUŞ'lar). Emperyalist küreselleşme sürecinin bu yeni düzeyinde kapitalist dünya ekonomisi yapısal bir değişiklik geçirmiş; uluslararası kapitalist iş bölümü, kapitalist metropol ve bağımlı periferi yeniden yapılan-

STK'lar, burjuvazinin ve burjuva devletin yeni tipte ideolojik aygıtlarıdır. Emekçi sınıf ve tabakaları denetleme ve yönetmenin araçlarından birisidir. Sistemin yeni koruganlarından birisidir. Burjuvazinin yeni tipte mücadele aracıdır. “Toplumsal rıza” üretiminin çok etkili bir aracıdır. Yenilmiş emekçi sınıfları ve öncülerini yeni bir araçla asimile etme yöntemidir. Ayılmadan sarhoş tutma, sahte liberal ve reformcu burjuva iksirle gönüllü itikadı üretme aracıdır.

mıştır. Bu gelişmenin özü, özeti şudur: Dünya ekonomileri, uluslararası kapitalist pazar için üretmektedir. Emperyalist tekeller, uluslararası pazarı temel almaktadır. Artı değer üretimi, karın, faizin, rantın bölümünü dünya pazarı eksenini temel alarak gerçekleştirmektedir.

Bu yeniden yapılanma sürecinde başta burjuva devlet olmak üzere tüm üst yapı kurumları, yeni dönemin gereksinmelerine yanıt verecek tarzda yeniden yapılanarak yenilenmiştir; bu süreç devam etmektedir.

İşte merkezinde emperyalist uluslararası tekellerin bu-

bulduğu bu ekonomik, politik, toplumsal yeniden yapılanmanın gereksinmelerini karşılamamın bir ürünü, bir aracı olarak STK'lar öne sürülmüş, etkinleştirilmeye çalışılmıştır. Uluslararası emperyalist burjuvazinin ve yerel işbirlikçi burjuvazilerin genel, bölgesel ve yerel çıkarlarına bağımlı bir sivil toplumcu burjuva akım ve STK'lar anlayışı ve örgütlenmesi teşvik edilerek küresel çapta etkin ve yaygın bir STK'lar ahtapotu yaratılmıştır. STK'lar, burjuvazinin ve burjuva devletin yeni tipte ideolojik aygıtlarıdır. Emekçi sınıf ve tabakaları denetleme ve yönetmenin araçlarından birisidir. Sistemin yeni koruganlarından birisidir. Burjuvazinin yeni tipte mücadele aracıdır. “Toplumsal rıza” üretiminin çok etkili bir aracıdır. Yenilmiş emekçi sınıfları ve öncülerini yeni bir araçla asimile etme yöntemidir. Ayılmadan sarhoş tutma, sahte liberal ve reformcu burjuva iksirle gönüllü itikadı üretme aracıdır. Emperyalist burjuvaların, burjuva devletlerin, ÇUŞ'ların kendi hedef ve amaçlarına bağlı olarak yeni türde “kamuoynunu” oluşturma, kendi halklarını bu temelde hazırlama ve yönlendirme aracıdır. Beyinleri sömürgeleştirmenin, psikolojik savaşı geliştirmenin araçlarıdır. Neo-faşist “tehlike her yerde ve hiçbir yerde”, “terörizme karşı her yerde ve kural dışı savaş” doktrininin ve stratejisinin örtük bir aracı ve tamamlayıcısıdır. Bu stratejiye bağlanmış bir tarzda “her an tetikte olma”, “her an kriz yönetimi” politikası ile emekçi kitleleri yönetme ve denetle-

me politikasının bir bütünleyicisidir. Kapitalist sistemi ve burjuva egemenlik ilişkilerini burjuva liberal ve reformcu söylemle koruma aracıdır. Bu, öyle bir çekici politika haline getirilmiştir ki, Türkiye’de askeri faşist klik bile konuyla ilgili incelemeler yapmakta, yayınlamakta, işin örgütleyici merkezlerinden biri olabilmektedir. Açıktır ki, Amerikancılığın ve faşizmin bu en katı ve saldırgan, en dar kafalı merkezi bile bunun sistem için ne denli faydalı olduğunu görebilmektedir.

Vurgulanması gerekir ki, STK’lar, dünya burjuvazisinin ve kapitalizmin, emperyalist küreselleşmenin gereksindiği ideolojik meşruiyeti yeniden ve yeniden üretmenin önemli bir aracıdır. Sermaye, devlet, medya, üniversiteler organize bir tarzda STK’ları, STK’ların bir kolu olan stratejik vb. düşünce üretimi kurumlarını geliştirmektedir. “Sivil” ve sözüm ona “devletten bağımsız” görünüm STK’ların yükledikleri tarihsel, toplumsal ve politik misyonu oynamalarına oldukça elverişli bir zırh oluşturmaktadır.

Hiçbir sistem uzun vadede sadece terörle ayakta kalamaz. Egemen sınıf terörünün egemen sınıfın ideolojik, kültürel, entelektüel hegemonyası ile mutlaka birleşmesi gerekir ve birleşir. Tarihin gördüğü sömürücü sınıflardan bunu en yetkin biçimde başaran, burjuvazi olmuştur. Burjuvazi, yalnızca bin yılların sınıflı toplumlarının tarihi tecrübesine değil, bununla birlikte 500 yıllık kapitalist tarihi deneyimlere de dayanmaktadır. Zaten ekonomik ve politik iktidarı elde tutma üstünlüğü ona entelektüel ve kültürel üstünlüğü elde tutma olanağını da sunmaktadır. İşte burjuvazi, son çeyrek yüzyıllık zamanda özellikle de revizyonist bloğun çöküşünden sonra içerisine girilen yenilgi ve gericilik yıllarının olağanüstü avantajını da kullanarak ideolojik-kültürel meşruiyetini dayatma ve kabullendirme/rıza üretiminde başarılı olmuştur. Tam da burada, STK’lar çok önemli bir rol oynamıştır. Ama artık bu meşruiyetin tüm ülkelerde, kıtalarda, küresel çapta sorgulanmaya başlandığını ve bunun silahların eleştirisi ve devrimci ayaklanmalar yoluyla da kendisini ortaya koyduğunu biliyoruz. Yani, büyük avantajlarına karşın emperyalist kapitalizmin üretmeyi başardığı ideolojik meşruiyet hegemonyası, daha şimdiden sarsılmıştır.

Dünya devrim dalgasının geçici olması kaçınılmaz yenilgisi koşullarında burjuvazi, “sol cephe-den” sayısız eski militanı ve aydını teslim ve satın aldı. Yenilgi ve gericilik yıllarının ürettiği, burju-

Ukrayna

vazinin devrime, sosyalizme karşı yönelttiği ideolojik, siyasi, fiziki azgın baskı ve saldırısının ürünü olan, devrimden, devrimci olan ne varsa ondan kopuşla belirlenen tasfiyecı oportünist dalganın dizginlerini burjuvazi ele geçirdi; umutsuzluğun, yenilginin, teslimiyetin cenderesine aldığı aydınları, eski lideri devşirdi, örgütledi; kendi gereksinimleri temelinde “neo-liberal” emperyalist saldırı dalgasının ideolojik, kültürel vurucu gücü, saldırı gücü olarak tepe tepe kullandı. Sınıf mücadelesinin, devrimin, sosyalizmin reddi, insanlık tarihinin biriktirdiği ilerici olan ne varsa bunların inkarı ve çarpıtılması temeline dayanan bu saldırı dalgası, liberal sol, sosyal reformist ve açık reformist cepheleden güçlü bir destek aldı, yeni bağlaşıklar buldu.

İşte bu olgu, söz konusu yeni emperyalist ve kapitalist saldırı dalgasının küresel çapta ezilenler, sömürülenler, işçiler cephesinde daha etkili olmasına, derin bir yıkım ve tahribata yol açtı. Özellikle de “sol” maskeyle ortaya çıkan ve kendilerini STK olarak tanımlayan burjuva örgütler ve sosyal reformist örgütler, ilerici kitleler nezdinde ve ilerici aydınlar kuşağı üzerinde daha yıkıcı ve

gerici bir rol oynadılar, oynamaktadırlar.

Burjuva terörle yok edilemeyen işçi sendikaları, insan hakları örgütleri, çevreci örgütler ve aydınlar; antifaşist, antiemperyalist kuruluşlar “demokratikleşme”, “sivilleşme”, “devletin küçültülüp sivil toplum alanının genişletilmesi” demagogisi ve baskısıyla STK'lara dahil edildi, edilmeye çalışıldı. Bu çevrelerin kendilerini STK olarak tarif etmesine, STK'lara özgü pasifist, apolitik, teslimiyetçi, emperyalist küreselleşmeciler ideolojik hegemonyanın üretilmesine aracılık yapacak bir rıza üretimine çekilmesine özel bir önem verildi. Bunda da bir hayli yol alındı. Örneğin DISK, bunun iyi bilinen bir örneğidir. Eskiden DSF'nin (Dünya Sendikalar Federasyonu) bünyesinde yer alan pek çok ilerici sendika, buna kanıttır. Yeni emperyalist saldırı dalgasının bu tür noktalardaki başarısı da ilerici kitleler ve aydınlar nezdinde kafa karışıklığının geliştirilmesinde ve yedeklemede bir hayli etkili olduğunu belirtmekte bir sakınca bulunmamaktadır. Birikim Dergisi'ni, Radikal Gazetesi'nin eki olan “Radikal 2”yi, ÖDP'yi, İmralı çizgisini burada hatırlamamızda yarar var sanırım. Birincisi ve ikincisi “sol” liberal çevrelerin sesidir; üçüncüsü

“sol” liberal çizgiye biraz daha soldan eklenmiş sosyal reformizmin sesidir; dördüncüsü, “sol” liberalizme yedeklenmiş olan ezilen ulus milliyetçiliğinin sosyal reformizminin sesine örnektir.

STK'lar, uluslararası tekeller, emperyalist devletler ve birlikler ve işbirlikçi devletler, BM, DB, Soroslar vs. tarafından geniş çaplı finanse edilmektedir. STK'ların Dolarla, Avroyla, Yenle; trilyonluk fonlarla finanse edilmesi kimin hizmetinde olduklarını göstermektedir. Bunlar kimi zaman araştırma-inceleme kurumları, kamuoyu yoklamaları yapan kurumlar, kimi zaman “insani yardım” kuruluşları ve “insan hakları” ve “yoksullukla mücadele” kurumları, kimi zaman bilimsel, akademik, politik kurum ve kuruluşlar olarak ortaya çıkabilmektedir. Ama hangi kamuflaj giysisiyle ortaya çıkarsa çıksın, doğrudan ya da dolaylı olarak bir veya birkaç uluslararası tekelin, emperyalist devletin, kapitalist rekabet odaklarının, istihbarat örgütlerinin hizmetindedirler. Kimi kurumlar, aydınlar için bilincinde olmayarak ya da bilincinde oldukları halde rahat çalışma koşulları elde edebildikleri için bu çarkın içerisine girebilmektedir. Ama burada da belirleyici olan iyi ni-

yetler değil, aksine nesnel duruşlardır; eylemin içeriği; eylemleriyle kime hizmet ettikleridir. Ne de olsa, “at sahibine göre kişner.”

The New York Times’in, Newsweek’in, DB rakamlarına dayanarak yaptıkları açıklamalara göre, 1994 yılında “gelişmekte olan ülkelere yapılan yabancı yardımlarının % 12’si STK’lar aracılığıyla” dağıtılmıştır. Sözde “Kar Amaçlı Olmayan Sektörler Projesi”ni yaşama geçirmekle mükellef olan STK’ların 37 ülkede 2002 yılındaki

toplam giderleri “1,6 trilyon dolar”mış. Üstelik bu örgütleri denetleyecek herhangi ciddi bir mekanizma da bulunmamaktadır. Newsweek’in saptamasına göre, eğer bu kurumlar bir devlet örgütü olsaydı, dünyanın beşinci büyük ekonomik gücünü oluşturacaktı. The New York Times’in bu örgütlerin, STK’ların rüşvet ve yolsuzluğun, yozlaşmanın batağına saplanmış olduğunu, paraların ne kadarının yoksullara gittiğinin belli olmadığı açıklaması, “Yoksa Afrika’daki STÖ’ler, yeni sömürgeciler mi olma yolunda?” sorusu dikkat çekicidir.

Amerikan emperyalizminin Rusya’nın “arka bahçesi” olarak gördüğü bölgede gerçekleştirdiği turuncu, gül vs. renkli sözde “sivil devrimler”, “demokratik devrimler”, “özgürleştirme” operasyonları, bu “sivil devrim”de Soros’un Açık Toplum Fonu’nun ve Açık Toplum Enstitüsü’nün oynadığı özel rol, fonlarla finanse edilen, satın alınan, kullanılan sözde sivil toplum örgütlerinin oynadığı gerici rol, STK’lar denen örgütlerin ne menem bir şey olduğunu çıplak bir biçimde ortaya koyuyor. STK politikasının kökleri çok eskilere uzansa da, gerçekte aynı zamanda modern emperyalist sömürgeciliğin yeni araçları olduğunu da kanıtıyor.

Kapitalizmin çürümesi ve kokuşması, kapitalizmin uzantıları olan STK’ları da belirleyip biçimlendirmektedir. Vurgulamak gerekir ki, STK’lar, emperyalist sömürgeciliğin, yeni sömürgeciliğin; dünyayı ÇUŞ’ların açık sömürgesine çevirme eyleminin, giderek daha fazla öne çıkarılan gerici misyonerlik araçlarından birisidir. İstihba-

STK’lar, uluslararası tekeller, emperyalist devletler ve birlikler ve işbirlikçi devletler, BM, DB, Soroslar vs. tarafından geniş çaplı finanse edilmektedir. STK’ların Dolarla, Avroyla, Yenle; trilyonluk fonlarla finanse edilmesi kimin hizmetinde olduklarını göstermektedir.

rat örgütlerinin içinde cirit attığı, Batılı Hristiyan emperyalist sömürgeci devletlerin kendi politikalarının uzantıları olan ajan örgütlenmelerdir çoklukla. Küresel çapta süren emperyalist hegemonya ve rekabet mücadelesinde STK’lar yerel, bölgesel, kıtasal düzeylerde de süre giden bu kapışmanın ve çatışmanın da araçlarıdır aynı zamanda.

Emperyalist küreselleşmenin gereksinmelerine bağlı olarak ekonomik alt yapının yeniden yapılanmasının gerek-

sinmelerine yanıt vermek üzere politik üst yapının ve toplumsal yaşamın yeniden yapılanmasının yönetimine verilen ad, “yönetişim”dir. Yönetişim modeli, bu yenilenmenin aracı olmuştur. Bu yenilenme toplumsal yaşamın, başta da işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin sayısız biçimde denetim altına alınmasını güvencelemeyi hedeflemektedir. Tam da burada “toplumsal uzlaşmayı”, “sınıflar arası barışı” temel alan politikalar baş köşeye oturtulmuştur. Bu amaçla STK’lar, sivil toplumcu “sol” liberal, reformcu akımlar desteklenip teşvik edilmiştir, edilmektedir. Burada da “serbest piyasa ekonomisinin liberal özgürlükleri getireceği ve geliştireceği” vb. savlarıyla, “ceberrut devleti tasfiye etme”, “demokratik devleti kurma ve geliştirme” vb. demagojilerle, “liberal küreselleşmeye karşı sosyal küreselleşme”, “sosyal Avrupa” yalanları ile sömürülenlerin ve ezilenlerin aldatılması, rıza üretimi yoluyla sisteme ve emperyalist küreselleşmeye yedeklenerek kontrol edilmesi hedeflenmiştir, hedeflenmektedir.

Emperyalist burjuvazi, uluslararası tekeller, burjuva devlet, 21.yüzyılın büyük devrimci alt üst oluşlara, büyük ayaklanmalara, yeni Ekim Devrimi fırtınasına tanık olacağını saptadığı ve iyi bildiği için, bu “sosyal tehlike ve patlamaya” karşı hazırlıklı olmaya, bu süreci alabildiğince geciktirmeye vb. çalışmaktadır. Neo-faşist “önleyici saldırı”, “terörizme karşı sınırsız ve sonsuz savaş” doktrini ve emperyalist saldırı stratejisi ile bu hazırlık geliştirilip yetkinleştiriliyor. Geride kalan

tarihi mücadeleleri her bakımdan aşacak, daha enternasyonal, daha derin ve geniş, daha sert ve kanlı patlak vermesi kaçınılmaz uluslararası proleter devrime karşı, yer küreyi bir ahtapot gibi saran STK'ları yeni tipte bir dalga kıran ve asimilatör olarak güçlendirmektedir. STK'ların oynadığı, en kabadayısından “majestelerin muhalefeti” rolünden ibarettir. Kapitalizmin temellerine yönelecek devrimleri önleme görevidir. Tüm toplumsal kötülüklerin kaynağının kapitalizm ve emperyalizm olduğunu gizlemek, şu veya bu burjuva partiyi, şu veya bu burjuva hükümeti ve politikasını kötülererek asıl vurulması ve yok edilmesi gerekenin kapitalizm olduğu gerçeğini gözden gizleyerek hedef saptırmak, kapitalizmin toplumsal kötülüklerinin sivri uçlarını törpüleyerek devamını sağlamak, kitlelerin mücadelesini düzen sınırları içerisinde boğmaktır.

Emperyalist küreselleşmenin yeni dalgasıyla artık bir engele dönüştüğü için “sosyal devlet” ve

“ulusal kalkınmacı” birikim tarzı ve gelişme stratejisinin, politikaların tasfiyesi; sosyal demokrasinin emperyalist küreselleşmenin programını benimsemesi ile gözden düşüp eski rolünü, egemen sınıflarla işçi sınıfı ve emekçiler, ezilenler arasında reformist bir köprü, başlıca uzlaştırıcı toplumsal güç olma rolünü oynayamaması, bu işlevi üstlenmiş olan STK'ların öne çıkarılmasını da zorunlu ve gerekli kılmıştır.

Bütün bunlardan, STK gerçekliğinin geniş işçi ve ezilen kitlelere açıklanmasının, devrimci hazırlığın hayati görevleri arasında yer aldığı sonucu çıkar. Doğal olarak yürütülecek ideolojik mücadele ve siyasal teşhir bir bütün olacaktır. İşçi sınıfı ve ezilen kitlelerin kazanılması devrimci hazırlığı, burjuvazinin yaratmak istediği ideolojik belirsizliği, bulanıklığı bertaraf etmeyi, işçi sınıfı ve ezilen milyonların sınıf bilincini berraklaştırmayı, STK'ları teşhir ve tecrit etmeye hedefleyecektir. ■

Venezuela Gayonlar Örgütü liderlerinden Luis R. Oviedo:

Devrim, ya sosyalizme doğru derinleşecek ya da yenilecektir

Gayonlar, 1991-92'de komünist hareketin krizine yanıt vermek için kuruldu. Bu yanıtı vermek için ilk olarak Marksist klasikleri okuduk. Birkaç kişilik bir okuma grubundan adım adım Marksist Leninist bir örgüte doğru ilerledik. Doğuşumuz Lara eyaletinde oldu ve bugün ülkenin yarısında şu ya da bu düzeyde örgütlüyüz. Başkent Caracas'ta fazla gücümüz yok. Daha çok ülkenin iç taraflarındaki sanayi bölgelerinde örgütlüyüz. Bizim birçok yoldaşımız kitle örgütlerinin, sendikaların yöneticileridir. Bugün ilerleyen bir örgütüz. Çok sayıda kadromuz var. İnsanları hemen ve doğrudan üye yapmıyoruz. Marksizm-Leninizmi öğreterek, burjuva ideolojisinden ve dinden koptuktan sonra üye yapıyoruz.

İsmimizi, Venezuela tarihinde İspanyol sömürgecilerine karşı savaşmış bir Kızılderili kabilesinden alıyoruz. Gayonlar, Ana Soto adlı bir kadın tarafından yönetilen bir kabileydi. Ana Soto'nun liderliğinde İspanyollara karşı yıllar süren destansı bir savaş verdiler. Ayrıca "Gayon" keli-

mesinin İspanyolcada "kardeş", "yoldaş" gibi anlamları da var.

Örgütümüz illegal olarak kuruldu. Bugün de legal değil. Ama zaten bizi legalleşmeye zorlayan kimse de yok. Ama legal mücadele olanaklarından en geniş ölçüde yararlanmayı esas alıyoruz. Örneğin güçlü olduğumuz bölgelerde seçimlere katıldık. Şu anda Ulusal Meclis'te bir milletvekili var. Ve bir eyalet meclisinde de bir yoldaşımız milletvekili.

"Komünist hareketin krizi" ile neyi kast ettiniz?

1989-91'de SSCB ve Doğu Avrupa'daki rejimler yıkıldı. Üç Dünya Teorisi'ne göre bu ülkelerin "kurtulmaları", "özgürleşmeleri" gerekiyordu. Öyle mi oldu? Aksine, bu ülkeler köleleştiler. Yugoslavya kanlı boğazlaşmalara sahne oldu. Dünyanın her yerinde sosyalizm mücadelesinden kaçış eğilimi hakim oldu.

Latin Amerika'da '90'larda bir Küba, bir de Kolombiya gerillası kalmıştı, "sosyalizm" diyen.

Simon Bolivar

Liberalizm ve burjuva demokrasisi moda olmuştu. Sosyalizmi, Marksizm-Leninizmi savunmak, dinazorluk sayılıyordu. Biz, örgütümüzü bu koşullarda kurduk. Ama bugün rüzgarın tersine döndüğünü görmek gerekiyor. Bizce artık bu krizden çıkmıştır. Sosyalizm mücadelesi her yerde yükseliyor.

Biz komünist hareketin mirasını sahipleniyoruz. Stalin'in tarihsel bir rol oynadığını düşünüyoruz. Stalin'in bazı hataları olduğunu düşünmüyoruz, ona yönelik kimi eleştiriler yapmamız, onun bir komünist olarak rolünü yadsınamamız anlamına gelmiyor. Aynı şey Mao ve Kastro için de geçerli. Örneğin Kastro'yu ulusalcı bir sosyalizm anlayışına sahip olduğu, Jose Marti'ciliği sosyalist

kimliğin önüne çıkardığı için eleştiriyoruz ama bu onun komünist kimliğini tanımamızı engellemiyor. Ama Troçki konusunda durum biraz farklı. Troçki'yle aramıza bir mesafe koyuyor, onun tutumunu mahkum ediyoruz.

Venezuela'daki süreci nasıl analiz ediyorsunuz?

Venezuela'da bugün bir ulusalcı burjuva demokratik devrim var. Bu devrim, ya sosyalizme doğru derinleşecek ya da yenilgiye uğrayacaktır. Bu anlamda sosyalist devrim açısından da bir devrimci durumdan söz etmek gerekir. Latin Amerika tarihinde daha önce de ulusalcı demokratik devrimler oldu. 1952 Bolivya devrimi, yine o yıllarda Guatemala'da Arbenz'in devrimi...

Emperyalizm, bugün ulaştığı gelişme düzeyinde, artık kendi dinamizmine sahip, bağımsız ulusal kapitalizmlere de tahammül edemiyor, bunları ezmeye yöneliyor. Chavez bir ulusal burjuvazi ve ulusal kapitalizmi geliştirmek istiyor. ABD doğrudan kendine bağımlı bir kapitalizm ve işbirlikçi bir burjuva iktidarı istiyor. Bu yüzden Chavez, başlangıçtan bugüne adım adım sola doğru kayıyor. Başlangıçta ne diyordu? "Ne kapitalizm, ne sosyalizm, üçüncü yoldan gideceğiz" diyordu. Ama şimdi artık "üçüncü yol yoktur, tek yol sosyalizm" diyor.

Bakın, şunun iyi anlaşılması gerekir. ABD Venezuela'yı ele geçirirse, burada onbinlerce insan ölür. Şili'den de beter olur. Çünkü Şili'de halk sokağa çıkıp darbeyi püskürtmemişti. Ama emperyalizm burada aşağılandı. Halkın darbecileri püskürtmesi bir yandan, Chavez'in her gün emperyalistleri küçük düşüren, halklara mücadele çağrısı yapan konuşmaları diğer yandan. Eğer ABD ve işbirlikçi muhalefet zafer kazanırsa, Chavez ya öldürüleceğini ya da Noriega gibi ABD'de hapsedileceğini iyi biliyor. Bu yüzden emperyalizmle Chavez arasında çok keskin bir çelişki de var.

Venezuela'da burjuvazinin sermayesi az. Güç-

lü bir sanayi sermayesi yok. Burjuvazi devlet kapitalizmine ve petrol sektörüne bağımlı. Chavez, ulusal sanayileşme programı izliyor. Burjuva demokratik devrim, kırsal alandaki yarı-feodal ilişkileri de tasfiye ediyor.

Yakın dönemde iki kriz yaşandı. 11 Nisan 2002'de darbe yapıldığında halk, sokakları ele geçirdi ve darbeyi püskürttü. Halk, ülkenin yönetimini fiilen ele geçirdi. Chavez, Başkanlık Sarayı'na geri geldiğinde ilk sözü, "ev-

lerinize dönün" oldu. Sokaklardaki milyonlar, o gece eski devlet aygıtını yerle bir edebilir, yeni bir devlet kurabilirdi. Fabrikaları ele geçirebilirdi. Kitleler ileri atıldığında Chavez, özel mülkiyet ve burjuva düzenin yıkılmasına izin vermedi.

Devrimci bir parti olsaydı, kitleleri doğru hedeflere yöneltip iktidarı alabilirdi. Sosyal devrimi gerçekleştirebilirdi. Bu, Chavez'le de mümkün olabilirdi. Chavez orada dursun, bizim onunla özel bir sorunumuz yok. Emperyalizmle arasındaki çelişkilerden dolayı Chavez, böyle bir anda büyük ihtimalle tercihini sosyalizmden yana yapacaktır.

Petrol grevi sırasında da işçi sınıfı büyük bir inisiyatif gösterdi, işletmeleri ele geçirdi.

Venezuela'da ülke çapında örgütlü, kafası açık bir devrimci parti, küçük dahi olsa, kitleleri yönetebilir. Çünkü halk, devrimci ve sokakta. Bakın, 13 Nisan'da (2002, bn.) kitleler herhangi bir önderliğin çağrısı olmadan darbeye karşı aynı amaçla sokaklara döküldü.

Sonuçta devlet, hala eski burjuva devleti. Ama burjuva demokratik bir devrim var. Rusya'daki Şubat devrimine benzetilebilir.

Peki iktidar kimde?

Bu süreç, ulusal burjuvaziye dönüşmekte olan bir küçük burjuvazi tarafından yönetiliyor. Şimdilik bu güçle birlikte yürüyoruz. Ama bir yere kadar... Bir yerde yollarımız ayrılacaktır.

Örneğin, biz ne zaman bir fabrikayı işgal etsek, direnişin sonucunda hükümet yetkilileri işletme sahibine telefon edip, işletmeyi satın alıyor ve işçi kooperatifine veriyor. Böylece işçilerin talebi karşılanıyor ama, özel mülkiyet hakkına da

Venezuela'da bugün bir ulusalcı burjuva demokratik devrim var. Bu devrim; ya sosyalizme doğru derinleşecek, ya da yenilgiye uğrayacaktır. Bu anlamda sosyalist devrim açısından da bir devrimci durumdan söz etmek gerekir. Latin Amerika tarihinde daha önce de ulusalcı demokratik devrimler oldu. 1952 Bolivya devrimi, yine o yıllarda Guatemala'da Arbenz'in devrimi...

dokunulmamış oluyor. Ama nereye kadar bu böyle gider?

Lenin, sosyalist devrimin öznesinin proletarya olduğunu söyler, halk değil. Halk içinde çok farklı sınıflar vardır ve bunların iktisadi-toplumsal çıkarları birbiriyle örtüşmez. Halkçı, çok-sınıflı söylem, gerçekte proletaryanın sınıf çıkarlarını bulanıklaştırıyor.

Petrol grevi esnasında PDVSA'yı (Devlet Petrol İşletmesi, bn.) kim ele geçir-

di? İşçi sınıfı... İşçi sınıfı, devrimci yeteneğini burada ortaya koydu.

Anavatan Hepimiz İçin (PPT), Sosyal Demokrasi İçin (PODEMOS), Beşinci Cumhuriyet Hareketi (MVR) gibi Chavez hükümetinde yer alan çok-sınıflı ('policlasista') partiler proletaryayı temsil edemezler. Proletaryayı ancak kullanabilirler. Niye bu partiler sosyalizmi tartışmıyor? Chavez'in '21. yüzyıl sosyalizmini tartışın' çağrısına rağmen neden sosyalizm kavramını dahi ağızlarına almıyorlar? Chavez'in partisi MVR bile böyledir.

Bunlar Chavez'i takip ediyorlar, çünkü bu ülkede Chavez oy alıyor. Chavez bir partiye destek vermezse, o parti biter. Bu yüzden bu partiler bir taraftan "Uh-Ah Chavez no se va" (Chavez gitmeyecek) tekerlemesini dillerinden düşürmüyorlar, ama diğer taraftan da makam mevki peşinde koşuyorlar. Bu partiler, "tüm halkı" temsil ettikleri iddialarına rağmen, esas olarak küçük ve orta burjuvazi tarafından yönetiliyorlar.

Şu anda aslolan ideolojik ve siyasal inşa çalışmasıdır. Silahlı mücadeleye de hazırlanmamız gerekiyor. Çünkü Kolombiyalı paramiliterleri kullanacaklar. Er geç, ülkemiz bir silahlı mücadeleden geçecek. Sadece 1998'den bu yana 125 köylü, toprak sahiplerinin kiraladığı paramiliterler tarafından katledildi. Politik kayıplar var. Biz de hazırlanıyoruz. Burjuvaziye ve emperyalizme karşı ya bir iç savaş ya da bir istila nedeniyle elde silah savaşabiliriz. Buna hazırlıklı olmalıyız.

Bu noktada, yürüttüğünüz birlik çalışmalarını hakkında da sizden bilgi alalım...

Bugün dört örgüt, "Marksist Bolivarcı Akım" çatısı altında bu çalışmalarını sürdürüyor. Bizce

kurulacak olan parti, Marksist Leninist bir parti olmalıdır. İşçi sınıfının partisi, Leninist tipte bir parti olmalıdır. Komünist bir programa dayanmalıdır. Gerçek bir ideolojik ve programatik birlik yapmak istiyoruz.

Şu anda birlik sürecinin olgunlaştığını söylemek mümkün değil. Nisan ayında Akım Kongresi yapacağız ama biz, partinin kuruluşunun aceleye getirilmesini doğru görmüyoruz. Bakın, şu anda Şubat ayındayız ama daha ortada bir tartışma dokümanı yok. Ideolojik tartışma olgunlaşmış değil.

Birlik sürecindeki örgütlerden biz ve Ütopya belli bir örgüt işleyişine sahibiz. Komünarlar ve Süreç birer çevre durumundalar. Bu durum, birliğin yöntemi bakımından bazı soru işaretleri doğuruyor. Tartışmalı konularda ortak kararın nasıl alınacağı sorununa dair bir yöntem geliştirebilmiş değiliz. Bu noktada sizin aktardığınız Türkiye'deki komünistlerin birliği deneyimi bizim bakımımızdan çok değerli ve aydınlatıcı oldu. Buradan Türkiye'deki yoldaşlara da selamlarımızı iletiyorum. Dünya komünist hareketinin deneyimlerinden öğrenmeye ihtiyacımız var.

Nisan'daki Kongrede belki birlik kararı değil ama, birliğin nasıl gerçekleştirileceğine dair bir yöntem ve plan çıkacak... Ama Partinin kuruluş kongresini yaptığımız zaman, dünyanın birçok ülkesinden komünistlerin katılmasını istiyoruz. Venezuela'da Marksist Leninist partinin kuruluşunu enternasyonal bir etkinliğe dönüştürmek istiyoruz.

Sizce Bolivarcılık nedir?

Bolivarcılık, bugün, Latin Amerika'da değişik renkleri ve tonları ile antiemperyalizmdir. Kitamızı İspanyol sömürgecilerinden kurtaran Bolivar'ın izinde, Latin Amerika halklarını emperyalizme karşı birleştirme çizgisidir.

Bolivar, kendi çağında, antiemperyalist ve ulusalcı bir mücadele verdi. Daha önce de İspanyollara karşı mücadele vardı ama etnik temelliydi. Zenciler ayaklandı, Kızılderililer ayaklandı, melezler ayaklandı... Ama bu tekil isyanların hepsini, İspanyol sömürgecileri ezmeyi başardı.

Bolivar, bunların tümünü birleştirmeyi başardı. Hatta beyazlar bile kölelerini azat edip ulusal

Şu anda aslolan, ideolojik ve siyasal inşa çalışmasıdır. Silahlı mücadeleye de hazırlanmamız gerekiyor. Er geç ülkemiz bir silahlı mücadeleden geçecek. Burjuvaziye ve emperyalizme karşı ya bir iç savaş, ya da bir istila nedeniyle elde silah savaşılabılıriz.

kurtuluş ordusunda savaşmaya gönderdi. Bolivar, böylece ortak bir ulus bilincini yarattı. Ama bu ulus bilincini Venezuela'yla sınırlı tutmadı. "Bizim vatanımız Amerika'dır" dedi. Bu anlamda enternasyonalist bir mücadele geliştirdi. Venezuela'da 1. Cumhuriyet'i ilan edip yenildikten sonra, Venezuela'nın diğer İspanyol

sömürgelerinden tecrit olarak tek başına bağımsızlığını kazanamayacağını gördü. Kolombiya'ya geçti. Elinde hiçbir şey kalmamıştı. Ama o, hiç yoktan yeni bir ordu yaratarak savaşı sürdürdü. Nihayetinde İspanyolları Venezuela'da, Kolombiya'da, Ekvador'da, Peru'da ve Bolivya'da yenilgiye uğratarak tüm bu ülkeleri tek bir cumhuriyet altında birleştirdi.

Ayrıca Bolivar, ABD'nin emperyalist geleceğini de gördü. Latin Amerika halklarının birliğini ABD'nin sabote edeceğini gördü.

Venezuela'da devrimci mücadelenin tarihi üzerine bizi kısaca bilgilendirebilir misiniz?

23 Ocak 1958'de Marcos Pérez Jiménez diktatörlüğünün yıkılmasının ardından iki partili bir rejim doğdu: Demokratik Eylem (AD) ve Hristiyan Demokratlar (COPEI). Bu rejim, komünist partiyi dışlıyordu. Fidel 1958'de Caracas'a geleerek, El Silencio Meydanı'nda bir konuşma yaptı. "El Avila, Venezuela'nın Sierra Maestra'sı olacaktır" dedi. (El Avila, Caracas'ın eteklerine kurulduğu görkemli dağ, bn.) Gençlik ve emekçiler kaynaşıyordu. Egemenler, halktaki bu kaynaşmayı bastıramıyordu. Halk ileri gitmek istiyordu. Fidel'in konuşmasının ardından AD'nin gençliği bölündü ve bir grup genç, Devrimci Sol Hareket'i (MIR) kurdu. Egemenlerin yeniden siyasi baskıyı yoğunlaştırmaları üzerine hem Venezuela Komünist Partisi hem de MIR kır gerillası çıkartarak savaşa başladılar.

1968'de VKP gerillayı dağıtma ve geri çekilme kararı aldı. Gerilla komutanlarından Douglas Bravo bu kararı tanımayarak, Ulusal Kurtuluş Silahlı Güçleri'ni (FALN) kurdu ve savaşı sürdürdü. MIR'de de paralel bir bölünme oldu ve Gabriel Puente ile Carlos Betancourt liderliğinde Kızıl Bayrak Partisi kuruldu. Bu parti de gerilla mücadelesini sürdürdü. Önce ÇKP çizgisinde olan Ki-

zıl Bayrak Partisi, 1978'den sonra yeni saflaşma-
da Arnavutluk'un saflarında yer aldı.

Ancak daha sonra Douglas Bravo liderliğinde-
ki grup dağıldı ve tasfiyeciliğe sürüklendi. Bravo,
bugün, başında olduğu "Üçüncü Yol" grubuyla
sınıf savaşının bittiği, artık kültürlerin çatıştığını
savunan tezler ortaya atıyor. Kızıl Bayrak Partisi
ise '90'ların başında Gabriel Puente liderliğinde
tasfiyeciliğe sürüklendi. Şu anda karşıdevrimin
ve emperyalizmin saflarında yer alıyorlar. Vene-
zuela burjuva muhalefetinin bir parçası duru-
mundalar.

Chavez'i nasıl değerlendiriyorsunuz?

Chavez'i samimi bir antiemperyalist devrimci
olarak değerlendiriyoruz. Onunla cezaevinden
çıktığında yaptığımız bir toplantıda şahsen de
tartışma olanağımız olmuştu. O toplantıda Cha-
vez emperyalizme karşı mücadeleye ihanet ettiği,
gerillaları dağda kaderlerine terk ettiği için
VKP'yi eleştirmişti. Kendisi bu noktada tutarlı bir

hat izledi. Latin Amerika tarihi incelendiğinde
Chavez'in bir ilk olmadığı, Chavez gibi onlarca
antiemperyalist ulusalcı devrimci lider olduğu
görülür.

Ancak Chavez, bir komünist değildir. Herşey-
den önce, onun, üretim araçları üzerindeki özel
mülkiyetin ortadan kaldırılmadığı bir sosyalizm
anlayışı, bilimsel sosyalizme aykırıdır.

İdeolojik formasyonu esasen idealisttir. Isa'yı
bu kadar yüceltmesi de buradan geliyor. Chavez,
Marksizm'in kimi görüşlerini ve yönteminin kimi
unsurlarını kullanıyor. Bu, onun düşmana karşı
önünü açan, mücadelede doğru yolu gösteren bir
rol de oynuyor. Ama bu, onun Marksist olduğu
anlamına gelmiyor.

Chavez'le sürecin şu anki aşamasında işbirliği
yapılabilir. Şu anda sürecin derinleştirilmesi yö-
nünde birlikte ilerleyebiliriz. Ama bu, bir yandan
da işçi sınıfının temsilcilerinin sosyalist devrimi
hazırlamak için hegemonya mücadelesi yürütme-
sini dışlamaz. ■

21. Sayı Bayi ve Kitapçılarda

Konuşan Dergi-3 Çıktı

DOSYA

Başka Bir Amerika : Latin Amerika

- Latin Amerika'dan Esen Rüzgar
IŞIK KUTLU
- Latin Amerika'da Edebiyat, Sanat ve Devrim
KUTSİYE BOZOKLAR
- Latin Amerika'da Yeni Kültür Politikaları
İLKER BİRKAN-BİLGİN AKSEL
- Venezuela İzlenimleri
HALUK GERGER
- İmperyum'un Turuncu Devrimleri ve Orta Sınıflar
HASAN POLAT
- Emperyalizm ve Sarı Kürtler
ZEYNEL TEKİN
- Kardeşlik Sloganı Üzerine
İSMAİL BEŞİKÇİ

RÖPORTAJ

Nedim Gürsel'in 'Sahte Sürgün'lüğü

İZLENİM

İstanbul'un Boğazi. Diyarbakir'in Surları
Boğaziçi Üniversitesi Öğrencilerinden
Diyarbakır Aktarımları
**ÇAĞRI YOLTAR, TUĞÇE, REZZAN,
EVREN GÖNÜL, HALİM SELİM**

ARAŞTIRMA

Dersim Ermenileri
JİYAN KUREYŞAN

Paranın Nesnel ve Siyasal
Genetiği-3
YILMAZ ÖNER

Matematik Dünyasında Kadınlar
UĞUR OK

Osmanağa Mah. Mürverçiçeği Sk. No.1 D.12 Kadıköy-İST.
Tel.: (0216) 346 85 70 Faks: (0216) 348 99 04 E-posta: beksav@tnn.net

Venezuela Ütopya Örgütü Merkez Komitesi üyesi Gilbert Gil:

Amacımız devrim içinde devrim

Biz, 2000 yılında kurulmuş, Marksist Leninist bir örgütüz. Bir öğrenci gençlik hareketi olarak doğduk ama giderek bir örgüte doğru dönüştük.

Bugün Venezuela’da sosyalist devrim öncesi bir durum olduğunu düşünüyoruz. Bir yandan yaşanan burjuva demokratik devriminin kazanımlarının korunması, diğer yandan sosyalist devrim için mücadele ediyoruz. Bu amacın elde edilmesi için bir devrimci parti kurmaya çalışıyoruz. Bu çabamızda yalnız değiliz. Dört komünist örgüt olarak “Marksist Bolivarcı Akım”ı oluşturduk: Ütopya, Gayonlar, Komünarlar ve Süreç. Bunlardan Ütopya öğrenci gençlik içinde güçlü. Gayonlar işçi sınıfı içinde güçlü ve Komünarların da köylülük içinde belli bir kuvveti var. Esasen bir dergi çevresi olan Süreç ise semtlerde çalışmalar yürütüyor. Bu örgütlerle devrim için parti ihtiyacı noktasında ortaklaşıyoruz.

Ancak Venezuela’da halk kitleleri arasında anarşist, anti-parti güçlü bir eğilim var. Toni Negri’nin tezlerinin etkisi var. Bunu kırmak ve insan-

ları devrimci partinin gerekliliğine ikna etmek kolay olmuyor.

Ütopya olarak bizim, gençlik dışında, kimi taşra kentlerinde, köylülük içinde ve başkent Caracas’ın kimi varoşlarında ve medya alanında çalışmalarımız var. Bugün Venezuela’da politik özgürlük bulunduğu için kitlelere gitmek ve örgütlenme yapmak için elverişli koşullar mevcut.

Hangi gelenekten geliyorsunuz?

Herhangi bir partinin fraksiyonu olarak ortaya çıkmadık. Kendi özgücümüzle, adım adım bir örgüte dönüştük. Uluslararası cephede yaşanan Maoizm-Troçkizm gibi bölünmeleri sekterizm olarak değerlendiriyoruz. Kendimizi ne Troçkist, ne Stalinist, ne Maoist olarak tanımlamayı doğru görmüyoruz, biz Marksist Leninist’iz. Bu tartışmalar üniversite kampüslerinde anlamlı olabilir ama mahallelere gittiğinizde halk, devrim için birlik istiyor! Ama Troçkistleri çok sekter buluyoruz, onlarla tartışmak çok zor!

Ekvador'dan PCMLE (Ekvador Marksist Leninist Komünist Partisi, bn.) ile ilişkimiz var. Küba Devrimini savunuyoruz, ama Küba'nın Latin Amerika'da teşvik ettiği güncel bakış açısını eleştiriyoruz. Küba, şu anda silahlı mücadeleleri desteklemiyor, her ülkede seçim mücadelelerine destek veriyor. Reformist bir çizgiyi teşvik ediyor. 11 Eylül'den önce FARC'a (Kolombiya Devrimci Silahlı Kuvvetleri, bn.) desteği söz konusuydu, 11 Eylül'den sonra FARC, ABD tarafından "terörist" ilan edilince fiili desteğini (yaralıların bakımı vb.) kesti.

Kolombiya gerillası, Plan Kolombiya'ya direndi, emperyalizmin tüm saldırılarına direndi. Bolivya ve Arjantin'deki reformist hükümetlerden önce Kolombiya gerillasının desteklenmesi gerekiyor.

Sert ve şiddetli bir sınıf savaşı olmaksızın sosyalizme geçmek olanaksızdır. Sosyalizme ancak devrim yolundan gidilebilir, bunun için de seçim mücadelesini, kitle mücadelesini ve silahlı mücadeleyi birleştiren bir çizgiye ihtiyaç vardır. Silahlı mücadeleye hazırlık, güncel bir görevdir.

Amaçlarınız neler?

Biz, "Devrim içinde Devrim"i amaçlıyoruz. Bürokratism, reformizm ve çürümeye karşı savaşıyoruz. Marksist Bolivarcı Akım olarak "21. yüzyıl sosyalizmi" kavramı üzerinde ortaklaşıyoruz. Ancak Venezuela'da bu kavramın içeriğini özel mülkiyetin korunduğu bir düzen olarak dolduran, sosyalizme reformcu yoldan, barışçıl yoldan geçilebileceğini savunanlar var. Akım'ı oluşturan gruplar olarak bunlardan ayrılıyoruz. Sert ve şiddetli bir sınıf savaşı olmaksızın sosyalizme geçmek olanaksızdır. Burada uzlaşmaz sınıf çelişkileri söz konusudur. Sosyalizme ancak devrim yolundan gidilebilir, bunun için de seçim mücadelesini, kitle mücadelesini ve silahlı mücadeleyi birleştiren bir çizgiye ihtiyaç vardır. Silahlı mücadeleye hazırlık, güncel bir görevdir.

Sınıf savaşı Chavist hareketin içinde de sürüyor. Örneğin Meclis tümüyle Chavezci ama, bunların bir kısmı reformist, bir kısmı ise gerçekte muhalefetle bağlantılı. Hükümet de öyle. Chavez, bunların içinde en devrimci olanı temsil ediyor. Bugün Chavez'e yönelik bir suikast tehlikesi var. Eğer Chavez giderse, bu sağcı kesimler, "Chavezsiz Chavizm"i hayata geçirebilirler. Devrimci süreci bu yoldan sona erdirebilirler.

Sağcı muhalefet siyaseten öldü, ama şimdi Bolivarcı sürecin güçleri arasında bir kavga var. Hükümet içindeki sağcılar her geçen gün yeni mevziler kazanıyor. Orduda, PDVSA'da (Devlet Petrol İşletmesi, bn.)...

Devrimci partiyi kurup iktidara yürümeliyiz. Bugün Venezuela'da devrimci parti yoktur. Chavez'in partisi, bir seçim partisidir, bir koalisyonudur. İçinde birçok farklı gücü barındırır. Net bir sosyalist programa sahip devrimci parti, bir kriz anında halk yığınlarının başına geçip ülkeyi sosyalizme götürebilir.

Venezuela Komünist Partisi'ni nasıl değerlendiriyorsunuz?

VKP, reformist bir partidir. Parlamentaristtir. Örneğin Caldera (Hristiyan Demokrat partinin lideri ve Chavez'den önceki devlet başkanı, bn.) devlet başkanırken, VKP ona da destek vermişti. VKP, bugün, Chavist hareketin yarattığı parlamento, bakanlık vb. imkanlara yoğunlaşmış durumda. Süreci farklı bir yöne çekme iradeleri yok. Son Aralık seçimlerinde yüzde 5 oy alarak Meclise 8 milletvekili soktular. Bu, yaklaşık 200 bin oya denk geliyordu. Ancak daha önceki Ağustos 2005 yerel seçimlerinde Caracas Halk Koordinasyonu, Simon Bolivar Koordinasyonu gibi taban örgütleriyle ittifak yaparak girmişlerdi ve 400 bin oy almışlardı. Son seçimlerde MVR'nin (5. Cumhuriyet Hareketi, Chavez'in partisi, bn.) bloğu içine girince bu güçlerden koptular ve oyları da yarıya indi.

Biz tabii ki kitlelerin "komünist" isimli bir partiye oy vermelerini önemsiyoruz. 2004 seçimlerinde VKP'ye verilen 400 bin oyu, sosyalist mücadelenin doğal kitle tabanı olarak görüyoruz.

Geçmişte komünist bir çizgideyken bugün, burjuva muhalefetin destekçisi pozisyonuna dönüşen Kızıl Bayrak Partisi'nin (PBR) evrimi, ilgimizi çeken bir diğer konu...

Bu parti, geçmişte devrimci bir partiydi. Büyük, örgütlü ve iyi kadroları olan bir partiydi. Bize de referans oluşturan bir partiydi. Ancak özellikle Arnavutluk'un yıkılmasından sonra bu parti, giderek tasfiyecilik sürecine girdi. Merkez Üniversite o yıllarda bu partiye, "gelin size akademik kadro verelim, üniversitede çalışın" dedi. Bu üniversite özerk bir kurumdur ve sağcılarının elindedir. PBR, üniversiteye çok sayıda kadrosunu yerleştirdi. Giderek burjuva ideolojisi, partiyi ele geçirdi. Partinin lideri Gabriel Puerta kariyerist amaçları için devrimci kadroları tasfiyeye girişti. Örneğin dün panelimizde konuşan Carlos amca da (Carlos Betancourt) Kızıl Bayrak Partisi'nde gerilla komutanı idi, Puerta onu partiden attı. O da birlik görüşmeleri yürüttüğümüz örgütlerden Komünarlar'ı kurdu.

Bu parti, 2002 Nisan darbesinde burjuvaziyi destekledi. Ardından gelen petrol "grevi"nin örgütleyicileri arasında yer aldı. Sokak çatışmalarında burjuva muhalefetin vurucu/milis gücünü oluşturdu. Sonuçta emekçi halk kitlelerinden tecrit oldular, burjuva karşıdevrimle kaynaşmış küçük bir gruba dönüştüler.

İşin ilginç, 4 Şubat 1992'de Chavez'in ilk darbe girişiminde bu parti de yer almıştı. Ama bu yenilginin ardından yolları tümüyle ayrıldı.

Peki ne diyor bu parti, Chavez'e karşı burjuva muhalefetini desteklerken?

Ülkede feodalizm var, önce kapitalizmi geliştirmek lazım, onun için de önce şirketlerle birlikte demokrasiyi kurmak lazım diyorlar. Chavez'in bir neoliberal olduğunu, el altından ABD'yle işbirliği yaptığını söylüyorlar. Tabii bunlar, biz hala onlarla görüşürken söyledikleri şeyler. Artık irtibatı kestik, görüşmüyoruz.

Akım'ı oluşturan örgütler arasındaki birlik süreci ne aşamada?

Önümüzdeki Nisan ayında Akım Kongresi yapacağız. Burada ideolojik sorunları ve partinin kuruluşunu tartışacağız. Yeni partinin politik çizgisini oluşturmaya çalışacağız. 2006 önemli bir yıl. 2006'da Venezuela'da sınıf savaşı yoğunlaşacak. Kongrenin 2006 başlarında toplanması bu bakımdan anlamlı. Akım'ı oluşturan güçler ideolojik bakımdan bir ve aynı değiller, arada farklılıklar var. Örneğin kurulacak parti, kendini "Marksist" olarak mı, "Marksist Leninist" olarak

mi tanımlayacak sorunu var. Hangi güçlerin birlik sürecine çağrılacağı konusunda da farklılıklar var. Mesela bizim listemiz biraz daha uzundu. Ama bu dört grup üzerinde ortaklaşma oldu. Caracas emekçi semtlerinde faaliyet yürüten "Simon Bolivar Koordinasyonu" adlı grup da birlik sürecinde belli bir süre içinde yer aldı ama sonra gerekçe açıklamadan ayrıldı. Bugün Venezuela'da devrimci süreçle birlikte ortaya çıkan çok sayıda devrimci, antiemperyalist, komünist örgüt ve cephe var. Kurulacak bir devrimci parti, bunları emebilir.

Birlik sürecinin üzerinde sekterizmin olumsuz etkileri var. Ayrıca kitlelerdeki anti-parti eğilim, komünist saflarda da yansımaları buluyor. Özel bir faktör olarak, Kızıl Bayrak Partisi'nden kopan devrimci bir potansiyel var ama bunları kucaklamakta da zorlanıyoruz, çünkü bunlar, "Yeni bir parti mi? Tövbe!" diyorlar.

Marksist Bolivarcı Akım bir yıldır var. Nereye doğru gideceğini Kongre'de göreceğiz. Sizin aktardığınız birlik deneyimi de bizim bakımızdan yararlı ve öğretici oldu. ■

4. Avrupa Sosyal Forumu'nun karakteri ve Antiempyralist Alan çalışmasının sonuçları

[Yunanistan Komünist Örgütü'nün (KOE) ilk değerlendirmesi]

12 Mayıs 2006

1- 4. Avrupa Sosyal Forumu geçtiğimiz pazar günü, 7 Mayıs'ta çalışmalarını Sosyal Hareketler Asamblesi ile tamamladı. 4'ünden 7 Mayıs'a kadar Avrupa Sosyal Forumu, kitle katılımıyla bir tartışma ve mücadele kutbu rolünü oynadı. 4. ASF'yi "protesto dönemini" bitirmek ve "alternatif kurumsal öneriler"e doğru ilerlemek için kullanma reformist planı, katılımcıların büyük çoğunluğunun radikal anti-ABD, antiempyralist, antikapitalist ve antiküresel duyarlılığının denizinde boğuldu. Özellikle 6 Mayıs'taki kitlesel ve mücadeleciler gösteri, politik görüş açısından, 4. ASF'nin öncekilerle kıyaslandığında en radikal niteliğe sahip olduğunu ortaya koydu. Antiempyralist Alan'ı oluşturan antiempyralist, antikapitalist ve devrimci güçler, reformist planların bozulmasında ve 4. ASF'nin ve gösterinin ilerici, militan "rengi"nin ortaya çıkmasında belirleyici rol oynadılar.

2- Yunanistan'dan ve yurtdışından onbinlerce ilerici insanın 4. ASF'ye kitlesel katılımı, bu etkinlikleri önemli bir politik olaya dönüştürdü. "Yuna-

nistan Komünist Partisi"nin ve parlamento dışı solun bir dizi grubunun yokluğuna rağmen (bunlar, hareketin içindeki antiempyralist ve antikapitalist akımı güçlendirecekleri yerde, 4. ASF'yle dövüşmeyi ve ona iftira atmayı tercih ettiler) politik ve sosyal solun en büyük kesimi ve gençliğin de büyük bir kesimi bir biçimde Forum etkinlikleri içinde yer aldı ve gösteriye katıldı. Burada bazı rakamları vermek yararlı olacak: 35 bin giriş bileti; yüzlerce seminer ve atölyede 1.900 konuşmacı; 20 dilde tercüme yapan 400 gönüllü tercüman; 6 Mayıs cumartesi günü yapılan gösteride 80 ila 100 bin gösterici. Hiçbir parti, STK, örgüt veya akım tek başına bunu başaramazdı. Hiçbir parti, STK, örgüt ya da akım, kitleleri "safılık", "biriciklik" ve hareketin diğer bileşenlerine iftira temelinde ikna edip harekete geçirebilecek durumda değil.

3- 4. ASF'de radikalizmin ortaya çıkışını olanaklı kılan başlıca nedenler şunlardır: a) Etkinliğin zamanlaması, yani yeni savaşlar ve barbarlık için empyralist tehditlerin gündemde olduğu bir anda ya-

pılması, b) Yunanistan'daki genel anti-ABD, anti-emperyalist, hükümet karşı atmosfer, c) Antiemperyalist Alan'ın belirleyici katkısı, d) Türkiye, Doğu Avrupa, Filistin ve Arap ülkelerinden delegasyonların katılımı. Tüm bunlar, "Forum'un protesto evresini sonlandırma" ve "kurumsal alternatif önermeler evresine geçme" planını boşa çıkardı. Aynı zamanda bütün bunlar, kitle çizgisinin -kitle hareketine koordineli müdahalenin ve aktif katılım-doğruluğunu bir kez daha kanıtladı, hareketin dışında kalmanın, hatta ona karşı durmanın yanlışlığını bir kez daha gösterdi. "Safılık" eksenli bölücü çizginin ve "kontROLSÜZ" durumlardan duyulan korkunun kitle hareketinin dışında kalmaya götürdüğü kanıtlandı. Geniş kitleler, açık ki, tutarlı güçlerin birleşik eylemine duydukları açlığın ve bölücü taktiklerden duydukları nefretin bir sonucu olarak bizim girişimimizi selamladı ve sahiplendi. Forum ve benzeri kitle mücadelesi yapılarındaki çalışma, böylesi canlı ve militan kesimlere temas etmek ve bunlar üzerinde hatırı sayılır bir etki yaratmak isteyen herkes için gereklidir. Aynı zamanda bu çalışma, sosyal-demokrat, reformist çizgiyi hatırı sayılır düzeyde engellemektedir.

4- Antiemperyalist Alan, militan bir birleşik eylem çizgisi üzerinde, 20'yi aşkın ülkeden düzineler-

ce ilerici kitle örgütünü, kurtuluş hareketlerini ve devrimci partileri biraraya getirdi. Teknik sorunlara ve önemli mali sınırlılıklara rağmen, Antiemperyalist Alan çalışmalarımızı başarıyla koordine etti (Forum'da ilk kez) ve 4. ASF'yi enternasyonalist, antiemperyalist ve antikapitalist varlığı ve politik çizgisiyle "renklendirdi". Dahası, 4. ASF içinde devrimci, komünist ve sol yurtsever güçlerin açık varlığını ve faaliyetini dayattı. Kendilerini bu girişimden ayırmayı, hatta ona iftira etmeyi tercih eden (az sayıdaki) örgütler, tüm "iddialarının" çürüdüğünü gördüler ve kendilerini tecrit ettiler. Bu çabaya katkıda bulunma ve onbinlerce ilerici insanla temasa geçme büyük fırsatını kaçırdılar. Antiemperyalist Alan'da yer alan hemen tüm delegasyonlar, memnuniyetlerini ve bu biçimdeki koordinasyon ve birleşik eylemi sürdürme isteklerini ifade ettiler.

5. Yunanistan Komünist Örgütü, Antiemperyalist Alan'ı tutarlı antiemperyalist ve antikapitalist, demokratik ve devrimci güçlerin koordineli müdahalesinin en başarılı bir örneği haline getirmek için çok çalışan Yunanistan'dan ve ülke dışından tüm yoldaşlara, tüm parti ve örgütlere, militan selamlarını gönderir.

Birlik-Direnış-Zafer!

Emperyalizm yenilecek! ■

Burjuva milliyetçi cephe

Milliyetçilik, burjuvazinin sınıf ideolojisidir. Doğuşu ve gelişimi, kapitalizmin doğuşu ve yükselişiy-le bağlıdır. Tarihsel evrimi saklı kalmak kaydıyla günümüzde burjuva milliyetçiliği, gerici bir ideolojidir. Kapitalizmi, kapitalist sömürüyü, burjuva egemenliğini kutsayan, kapitalizmi ve emperyalizmi ebedi bir sistem olarak lanse eden gerici bir ideolojidir. Burjuva sınıf egemenliğini ve çıkarlarını tüm “toplumun çıkarları”, “ulusun çıkarları” demagojisiyle perdeler, genelleştirerek idealize eder.

Emperyalist küreselleşmenin hızlanan ivmesi ile burjuvazi içerisinde iki ana akım belirdi: Bu akımlardan birisi, emperyalist küreselleşme süreciyle birleşmeyi, kaynaşmayı, “treni kaçırmamayı” savunmaktadır. Diğeri ise, sözde yok edilmek istenen burjuva “ulus devlet”i yüceltmekte ve emperyalist küreselleşmeyle mesafeli ilişkilenecek gerektiğini savunmaktadır. Birinci akımın maddi temelini, uluslararası tekel-ler tarafından yönetilen emperyalist kapitalizm ve işbirlikçi tekelci kapitalizm oluşturmaktadır. İkincisinin maddi temelini ise yıkıma uğrayan ya da yıkım

tehdidinin korkusu altındaki küçük ve orta ölçekli mülk sahipleri ve yeni yapılanmadan çıkarları zedelenen büyük ölçekli mülk sahibi “ulusal” burjuvalar, yeni süreçte ayrıcalıklarını kaybedeceğinden veya mevzilerinin gerileyeceğinden korkan geleneksel sivil ve askeri bürokrasinin etkin bazı çevreleri oluşturmaktadır.

Birinci akım, en başta TÜSİAD, yeni liberal burjuva çevreler, II. cumhuriyetçi çevreler, ANAP, AKP gibi partiler vb. yapılardan oluşmaktadır. İkinci akımın savunucuları ise, CHP, MHP, değişik sivil-asker-aydın kliklerden oluşan Kemalist çevreler İP, Cumhuriyet Gazetesi çevresi vb.dir.

Emperyalist dünya sisteminin son küreselleşme atılımıyla, burjuva milliyetçiliği, emperyalist küreselleşmenin yıkıcı gücü karşısında, kendi dolaysız öz-gün çıkarlarını savunmanın aracı olarak, değişik biçimler alan milliyetçi demagojiyi daha da yoğunlaştırdı. “Ulusal bağımsızlığın savunulması”, “ulus devletinin savunulması”, “anti-emperyalizm”, Siyonizm, ABD ve AB karşıtlığı, IMF vb. kurumlara sözde düş-

manlık, Kemalizm'in özünün bağımsızlık ve demokrasi savunuculuğu olduğu yalanının yüceltilmesi, "liberal küreselleşme"nin, "II. Cumhuriyetçiler"nin, "mikro milliyetçiliğin", "bölücü"lüğün, "ılımlı İslam"ın, BOP'un mahkum edilmesi vs. söz konusu demagojinin ideolojik-politik argümanları olarak kullanılmaktadır. Kemalizm, Pan-Türkizm, "Avrasyacı"lık, "sosyal küreselleşme", "sosyal devlet" savunusu burjuva milliyetçiliğinin değişik seçenekleri olarak öne sürülüyor.

Emperyalist dünya düzeninin büyük haydutları karşısında kendi küçük çıkarlarını savunan küçük haydutlar, bu arayışlarına kitle desteği bulmaya çalışıyorlar. Türk burjuvazisinin bir kesiminin, Kıbrıs'ın işgali, Kürt ulusunun inkarı ve Ermeni Soykırımının yok sayılmasında somutlaşan özgün gerici çıkarları için emperyalistlerle nasıl didiştiklerine tanık oluyoruz. İki gericilik arasındaki bu dalaşmada taraf olmak, ezilenlerin tutumu olamaz.

Tarafların ortak müşteregi, işbirlikçi egemen sınıfların ve işbirlikçi burjuva devletin savunulmasıdır. Burjuva milliyetçiliğinin odağında kapitalizmin, burjuvazinin, burjuva devletin savunulması ve sınıf işbirlikçiliğinin meşrulaştırılması yatmaktadır. Demagojik söylemden arındırıldığında kaba bir biçimde karşımıza çıkmakta olan gerçek, işte budur.

Aralarındaki önemli farklılıklara karşın, burjuva milliyetçiliği ve azgın şovenizm ekseninde birleşen milliyetçi cephe kabaca, Amerikancı faşist MHP, faşizan eğilimlere sahip Deniz Baykal ve CHP'si, Kemalist Cumhuriyet Gazetesi, "Vatansever Kuvvetler Güçbirliği Hareketi" Derneğinde örgütlenen emekli subaylar, özellikle kirli savaşı yönetmiş komutanlar, sosyal faşist eğilimlere sahip İP çevresi ve onun türevi "Türksolu" çevresinden oluşmaktadır. Bu cephenin dayandığı birinci siyasi kuvvet ise, tabii ki Amerikancı faşist ordudur.

Bu cephe, faşist diktatörlüğü ("ulus devlet") ve işbirlikçi orduyu savunmada tam bir ittifakla davranmaktadır. İşbirlikçi burjuva devletin sivil ve askeri yönetici çevrelerinin elindeki maddi ve manevi olanaklar, psikolojik harp aygıtı açık, yarı açık ve kapalı biçimlerde "ulus devlet"in savunulmasına endekslili burjuva milliyetçi ve şoven çevreleri, partileri, aydınları vs. enerjik bir tarzda desteklemekte, teşvik etmekte, koruyup kollamaktadır.

Burjuva milliyetçiliğinin değişik akımlarının yoğun milliyetçi ve şoven demagojisinin, işçi sınıfını, emekçi kitleleri ve reformcu ilerici aydın çevrelerini aldatmada ve silahsızlandırmada önemli bir etki gü-

cüne sahip olduğunu saptamak gerekir. Kürt ulusal mücadelesinin safları netleştirdiği, tutum almaya zorladığı koşullarda, egemenlerin "bölücülük", "bölünme", "Sevr'in diriltilmesi" paranoyasının sistematik kışkırtılmasının da etkisiyle, bir zamanlar ilerici reformcu mevzide duran küçük burjuva aydın çevrelerinin büyük bir kesimi, sosyal-şovenizm zemininde devlete ve orduya yedeklenmiştir.

Emperyalizme bağımlılık ilişkilerinin daha da güçlendiği, başta küçük burjuvazi olmak üzere geleneksel küçük ve orta boy işletmelerin iflasının daha da yoğunlaştığı, açlığın, yoksulluğun, işsizliğin ve kültürel yozlaşmanın daha yıkıcı biçimlerde ortaya çıktığı koşullarda, demagojik antiemperyalist propaganda ve ajitasyonun eşliğinde gerici, faşist burjuva milliyetçiliğinin ve şovenizmin daha fazla güç toplayacağı gerçeği gözden kaçırılmamalıdır. Devrimci-demokratik ve komünist hareketin zayıflığı koşullarında, işçi ve emekçilerin öfkесinin burjuva milliyetçiliği eliyle gerici bir çizgide düzen içinde kullanılabilmesi ve boğulabileceği olasılığı yabana atılamaz. Bu tehlike, ancak güçlü bir devrimci kitle çizgisiyle önlenabilir ve sisteme, egemen sınıflara, diktatörlüğe ve emperyalizme karşı yönlendirilebilir...

Türk burjuva milliyetçiliğine karşı mücadele bakımından şu gerçeklerin altı çizilmelidir:

Türk ulusal ticaret burjuvazisinin temsilcisi olan Kemalist hareket, emperyalist işgale karşı ulusal bağımsızlık mücadelesi sürecinde, cılız bir antiemperyalist hareket olarak ve iktidarlaştıktan sonra, siyasal üst yapıda yaptığı ilerici reformlarla (hilafetin tasfiyesi, seçme-seçilme hakkı, medeni kanunda bir ölçüde kadınlar lehine bazı haklar, laik eğitimde önemli bazı adımlar vs.) geçici ilerici bir politik rol oynamıştı. Bu geçici ve kısmi ilerici rol, '30'lara gelindiğinde tükenmiştir.

Kemalist hareket, ülke çapında iktidarı ele geçirdikten sonra, tek parti yönetimine dayanan burjuva diktatörlüğünü kurmuştu. İktidarı ele geçirdikten sonra da feodal ağalarla ittifakını sürdürmüştür. Bu diktatörlük, burjuva demokrasisi biçimine de dayanmayan çıplak bir gerici devletti. Kuzey Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesi, gayrimüslim ulusal topluluklara sömürgeci baskı, muhalefetin her türünün silahla tasfiyesi, işçi ve köylülerin azgınca soyulması, komünistlerin beyaz terörle katledilmesi, baskı altında tutulması, Alevi inanışın inkarı ve baskı altında tutulması, cemevlerinin yasaklanması vb. Kemalist diktatörlüğün tipik gerçekleriydi.

30'lu yıllarla birlikte, Kemalizm ve CHP, açık fa-

şist eğilimler gösterdi. Bu yıllar, Kemalist burjuvazi- nin Alman emperyalizmiyle ekonomik ve politik bağlaşmasının da geliştiği dönemdi. Çıplak Nazizm sempatisi Türkiye’de kol geziyordu. Bütün insanlığın Türklerden türediğini öne süren “Türk Tarih Tezi”, bütün dillerin Türkçe’den türediğini ileri süren “Türk Dil Teorisi”, “Türk milletinin doğuştan üstün bir ırk” olduğu ve “dünyayı yönetmek üzere doğdu- ğu ve görevlendirildiği” ırkçı safsatası, “bir Türk dün- yaya bedeldir”, “ne mutlu Türküm diyene” vb. safsata- ları dönemin yükselen değerlerini oluşturuyordu. Ceza Yasası faşist İtalya’nın ceza yasasından alınmış- tı. Kemalizm zaten burjuva ideolojisiydi, dolayısıyla kapitalizme hiçbir zaman karşı değildi ve olamazdı da. Devletin resmi ideolojisi olarak kemalizm, 12 Ey- lülcü askeri faşizmin Kemalizmin yanı sıra “Türk-İs- lam Sentezi”ni resmi ideoloji olarak benimsemesi da- hil ama özellikle 1980’lerin sonuna doğru Kürt Ulu- sal Devrimi’nin patlak vermesi, politik İslami hareke- tin gelişip güçlenmesi, demokratik Alevi hareketinin gelişimi, toplumsal yaşamın “birleştirici” ideolojisi olarak esasen çözülerek geriledi; meşruiyet krizi içe- risine sürüklendi. Emperyalist küreselleşmenin gücü ve Amerikancı BOP’un gereksinimi büyük ölçüde Kemalizmi gereksizleştirdiği ve kullanışlı bir araç ol- maktan çıkarttığı da ayrıca eklenmelidir.

Dolayısıyla, “Kemalizmin modası geçti.” (CIA İst- tasyon Şefi Graham Fuller) türünden açık istemler, ABD ve AB çevrelerinde ve Türkiye’de burjuva gericiliğin, yeni burjuva liberallerinin, sermaye çevreleri- nin bir kesimi tarafından; örneğin AKP gibi partiler tarafından da açıkça dillendirilmektedir. Kemalizmin katı burjuva milliyetçi yorumu, uluslararası tekeller tarafından yönetilen emperyalizmin bu döneminde, yeni kapitalist birikim stratejisinin yönettiği dünya pazarı için üreten ve iç pazarın tümüyle uluslararası kapitalist tekellere açılmasını ve entegre olmasını ge- rektiren ve dayatan yeni yapılanması ile, BOP ile, AB’ye üyelik ile bir çelişki oluşturmakta ve tasfiyesi dayatılmaktadır. Bu mücadelede bir tarafa yedeklen- mek veya entegre olmak, işçi sınıfının ve emekçilerin işi değildir. Bu çelişki, gericiliğin kendi iç çelişki ve çatışmasıdır... Bir yanda şovenist, ırkçı biçim ve gö- rünümde ortaya çıkan burjuva milliyetçiliği, öte yanda “liberal”, “küreselleşmeci” biçimde ortaya çı- kan burjuva milliyetçiliği; emekçilere, ezilenlere düş- manlık bakımından, al birini vur ötekine...

Askeri faşist klik (ordu), Kemalist gericiliğin başlıca kalesidir. Kemalist tarihsel şekillenmeye da- yanmaktadır. Kemalizmin en gerici yorumunu sa-

yunmaktadır. Ama bu yorum, emperyalist küresel- leşmenin, esnek kapitalist birikim yapılanmasının, ABD işbirlikçiliğinin ateşli savunuculuğuyla, BOP stratejisinin ve jandarmalığının, İsrail Siyonizminin savunusuyla el ele gitmektedir. Askeri faşist kliğe yedeklenmiş burjuva milliyetçi çevrelerin iddia etti- ği gibi ordu, ne anti-emperyalisttir ne anti-AB’ci ve anti-ABD’cidir ne de “ulusal bağımsızlığın güvence- si”dir. Ordu, emperyalizmin, başta da Amerikan emperyalizminin işbirlikçisi ve baş savunucusu ve dayanağıdır.

Askeri faşist kliğin AB üyeliği dolayısıyla “ulus devlet”, “ulusal bağımsızlık” vs. üzerine zaman za- man yaptığı açıklamalar tümüyle demagojiktir. Hit- ler-Mussolini taslağı generaller çetesinin derdi AB’ye üyelik sürecinin ve AB üyeliğinin olağanüstü ayrıca- lıklı konumlarını sarsacak olması ve bazı yetkilerinin kaybolması tehlikesidir (OYAK’ın vergilendirilmesi, Genelkurmay’ın Milli Savunma Bakanlığı’na bağlan- ması, askeri şura kararlarının, ordu bütçesinin deneti- minin yargıya, hükümetlere ve TBMM’ye açılması, ordunun iç güvenlik adına askeri darbeler yoluyla yönetime el koymasına gerekçe yapılan yasaların ip- tali, MGK aracılığıyla politika üzerindeki egemenliği- nin sınırlandırılması vb. vb.). AB’ye üyelik, or- dunun da hedefidir. Ancak ordu, konumunun sarsıl- maması koşulunu dayatmaktadır. Milliyetçi söylem bunun aracıdır sadece. Ayrıca ordunun Erdemir’in özelleştirilmesini sudan ucuza kapattığını da hepimiz bilmekteyiz. Sözde “ulusal sermaye alsın” milli- yetçi demagojisi ile ucuza Erdemir’i kapan ordunun, hemen ardı sıra Fransız ÇUŞ’uyla ortaklık görüşme- lerine ve pazarlıklarına da başladığını herkes bilmek- tedir. OYAK Bank’ın özelleştirme vurgunundan kaptığı Sümerbank pastasını da unutamayız.

Ordu, ne emperyalist küreselleşmeye karşıdır, ne de özelleştirmelere. "Ulusal bağımsızlığın savunucu- su" olarak kendine taktığı yafta da tümüyle sahtedir, pespaye bir demagojiden ibarettir. Aksine yeni ko- şullarda ayrıcalıklı bir iktidar odağı olarak bu süreç- ten pay kapmaya çalışmaktadır. NATO’cu, ABD’ci generaller çetesinin CIA ve Pentagon denetiminde örgütlenmiş olan kontrgerillanın (Özel Harp Dairesi- Özel Kuvvetler Komutanlığı) '70'lere kadar parasının doğrudan ABD tarafından ödendiğini, bizzat bu da- irenin başında bulunmuş emekli orgeneral Kemal Yamak açıkladı. 12 Eylül’de bu ordu; Amerikan em- peryalizminin doğrudan talimatıyla askeri darbe ger- çekleştirdi, IMF’nin dayattığı 24 Ocak kararlarını uy- guladı, Türk halkının yiğit evlatlarını darağaçlarında

sallandırdı, on binlerce ve yüz binlerce devrimciyi işkencelerden geçirdi, zindanlarda ezdi. “Bağımsızlık” mücadelesi veren Denizleri darağacında sallandıran da bu orduydü, 19 Aralık 2000’de 20 cezaevine saldırıp, devrimci tutsakları işkenceler eşliğinde kurşunlar ve yangın bombalarıyla katleden de. Tarihi bir yana bırakalım, askeri faşist kliğin bir numaralı temsilcisi Yaşar Büyükanıt, daha birkaç ay önce Amerika’dan “yüksek liyakat madalyası” aldı. Ve en azından Venezuela örneğinden biliniyor ki ABD, “ulusal bağımsızlığını” savunanlara “liyakat madalyası” değil, başka şeyler layık görmektedir. İşte, yere göğe sığdırılmayan “Türk bağımsızlığının nadide temsilcisi” “ulusal” ordunun hali pür melali budur.

Devlet, bir sınıfın diğer sınıf üzerindeki egemenlik aracıdır. Türkiye Cumhuriyeti de işbirlikçi tekeli burjuvazi (ve büyük toprak sahipleri) sınıfının devletidir. Bu sınıfların Türkiye proletaryası, emekçileri ve Kürt ulusu üzerindeki kanlı diktatörlüğüdür. Bu devlet, Türk işçi ve emekçilerinin devleti değildir. Bu devlet, ordusu, polisi, istihbaratı, kontrgerilla çeteleri, mafyası, uyuşturucu ticareti, “yasal” katliamlarının yanı sıra, yasalarına aykırı cinayetleri de bol bol gerçekleştiren, işkenceyi devlet politikası olarak uygulayan, aranan faşist katliamcıları koruma altına alarak tetikçi olarak kullanan, komşu devletleri işgal eden, işgal tehdidi altında tutan, kitlesel katliamlar ve soykırımlar yapan bir devlettir. Bu devlet, emperyalizmin; ABD’nin, AB’nin ve işbirlikçilerinin devleti-

dir. Bu işbirlikçi “ulus devlet”, Türkiye ekonomisini ve toplumsal yaşamını emperyalist küreselleşmenin ihtiyaçları temelinde düzenleyen egemen baskı aygıtıdır. Bu devlet olmadan, ne egemen sınıflar ayakta kalabilir, ne de emperyalistlerin boyunduruğu sürebilir. İşte burjuva milliyetçilerinin savunduğu “ulus devlet” böyle bir devlettir. Liberallerin, milliyetçilerin iddia ettikleri ve göstermeye çalıştıkları gibi, temposu hızlanmış olan emperyalist küreselleşme sürecinde “ulus devlet”(ler) tasfiye falan edilmiyor. Aksine, burjuva “ulus devlet”, dünya pazarını temel alan uluslararası tekellerin çıkarları temelinde ve doğrultusunda işlevleri bakımından yeniden yapılandırılıyor. Ekonomiden çekilmiş, özel tekellerin çıkarlarına, uluslararası tekellere daha fazla bağımlı, işçi ve emekçilerin tüm kazanımlarını gasp eden, daha merkezileşmiş, daha militarist, esnek ve vurucu yapısı daha güçlü bir “ulus devlet” modeli örgütleniyor. Burjuvazinin belli katmanları, özellikle sivil ve askeri bürokrasi, “ulus devlet savunusu” bayrağı altında yitirmekte oldukları çıkarlarının savunuculuğunu güdüyor. Kimileri bunu “sol” maskeyle perdelemeye, hatta Denizlerin tarihsel mirasını bu kirli işte kullanmaya kalksalar da, işbirlikçi Türk devletinin ve onun NATO’cu ordusunun savunusunda, zerre kadar antiemperyalizm yoktur. Aksine bu duruşta, dosdoğru, sınıf işbirlikçiliği, emperyalizm ve işbirlikçi devlet savunusu. Böyle bir teori ve pratikten çıkan, işçi sınıfına, emekçilere, özgürlüğe, devrime, sosyalizme karşı

dövüşme tavrıdır. CHP ve İP'i, Amerikan beslemesi faşistlerin partisi MHP ile aynı kulvarda buluşturan da zaten baştan aşağı bu gerici duruştur.

Burjuva milliyetçi "Avrasyacılık" stratejisi, söylem düzeyinde dahi, Kızıllemacı ittifakın antiemperyalist olmadığının bir ifadesidir. Bu strateji, açık biçimde bir emperyaliste (ABD-AB) bağımlılık yerine, diğer bir emperyaliste bağımlılığı (Rusya-Çin) öngörmektedir. Bu stratejinin bölgesel karşılığı, Kürt halkına karşı İran-Suriye gericilikleriyle ittifak çizgisi biçiminde somutlaşmaktadır. Bu strateji, Kuzey Kıbrıs'taki faşist işgalin, Kürt sorunundaki mutlak inkar çizgisinin, Ermeni Soykırımının reddinin sürdürülebilmesi için Rus emperyalizminin desteğine dayanmayı öngörmektedir. Ancak söylemin ötesinde, pratik düzlemde, bu stratejinin Amerika'nın Avrasya stratejisinin bir eklentisine dönüşmesi de olanaklıdır.

Burjuva milliyetçiliğinin, şovenizmin ve ırkçılığın en saldırgan temsilcilerinden biri olan MHP, yoğun Batı düşmanlığı, "neo-liberalizm", IMF ve ABD karşıtı demagojisine karşı, Ecevit'in başbakanlığında kurulan koalisyon hükümeti sürecinden de görüldüğü gibi, ABD'nin işbirlikçisidir. AB işbirlikçiliği de yapmıştır. Uluslararası tekellerin çıkarlarına uygun politikalar izlemiştir... Telekom'un pazarlanmasından emekçi köylülüğün yıkımına kadar IMF'nin, TÜSİAD'ın bir dediğini iki etmemiştir. Emperyalizmin memuru Kemal Derviş'in talimatıyla MHP vekilleri de "15 günde 15 yasa" için kollarını indirip kaldırmıştır. MHP'nin bu pratiği, onun gerçeğidir. MHP, Bahçeli kliği aracılığıyla, emperyalist küreselleşmenin gereklerine yanıt verecek bir çizgiye esasen çekilmiştir. MHP içerisinde geleneksel faşist çizgiye dönüşü arzulayan ve hükümet ortaklığı döneminde tabanında ciddi bir hayal kırıklığı yaratmanın da bir sonucu olarak, MHP'yi ele geçirmeye çalışan, geleneksel MHP çizgisine geri dönüşü savunan bir diğer faşist klik bulunmaktadır. Ancak ne var ki, bu kesim şimdilik denetlenebiliyor ya da parti içi iktidarı ele geçirmesi önlenemiyor. MHP, aşağılık bir demagojiyle kaybettiği politik itibarını yeniden elde etmek için çalışmaktadır. Emperyalist küreselleşmeye karşı doğan tepki ve öfkeyi emmeye çalışmakta, özellikle de ırkçı şoven Kürt düşmanlığıyla yeniden güç toplamaktadır. MHP oylarında bir artışın olması, bunu gösteriyor. "Kurtlar Vadisi" filmine gösterilen ilgi, "Şu Çılgın Türkler" romanının ve Hitler'in "Kavgam" isimli kitabının satış rekorları kırması vb. görece olarak canlanan ve gelişen burjuva milliyetçiliğinin ifadesi oluyor. Kürt halkının kendi ulusal kimliğini

bayraklaştırmasına karşılık olarak, tıpkı 30'lardaki Mahmut Esat Bozkurt'un "Türk, bu ülkenin yegane efendisi, yegane sahibidir. Saf Türk soyundan olmayanların bu memlekette tek bir hakları vardır; hizmetçi olma hakkı, köle olma hakkı." deyişinde somutlanan türden bir Türk ırkçılığı açıktan savunulmaya başlanmaktadır. Mine Kırıkkanat gibi refah ırkçısı faşist yazarların "Artık sıkıldık bu asalak kardeşlikten, sizi sırtımızda taşımak, dölünüzü finanse etmek istemiyoruz" aşağılık yazılarıyla veya kontrgerillanın aleti "Türksolu" dergisinin "Kürdüm diyen Kuzey Irak'a gitsin, hiçbir Türk, Kürtten alışveriş yapmasın" çağrılılarıyla açıktan savunulan bu eğilim, Türk milliyetçiliğinin bugün ulaştığı çukur noktasıdır. Ama, çukurlaşmanın dibi, tabii ki yotkur.

Doğu Perinçek liderliğindeki İP, militan bir Kemalizm, "Avrasyacılık", işbirlikçi "ulus devlet" ve Ermeni soykırımı savunuculuğu yapmaktadır. Ermeni soykırımını yücelterek kutsamakta MHP de dahil kimse İP'le yarışmamaktadır. (Oysa, 12 Mart askeri faşist darbesinden sonra tutuklanıp yargılanan ve başında D. Perinçek'in bulunduğu TİİKP, mahkemeye sunduğu savunmasında -bkz. "TİİKP Savunması"- Ermeni soykırımı mahkum ediliyordu). Ermeni halkının kasabı, yüzbinlerce köylüyü emperyalist "Turan İmparatorluğu" planları uğruna, Alman emperyalizminin komutası altında cephelelerde kırdıran Talat Paşa, sözüm ona "ulusal kahraman" olarak yüceltilmektedir. Kürt düşmanlığını azgınca körüklemektedir. Sevr paranoyasını kışkırtmaktadır. 1974'te Kıbrıs'taki "gerici işgali", "fetih siyasetini" kınayan (bkz. Kıbrıs Meselesi, Aydınlık Yay., 1976) Doğu Perinçek bugün, bu işgalin savunuculuğunda neredeyse Denktaş'la yarışmaktadır! Türkiye'nin güvenliği için "kukla Kürt devletini" yıkmak için Güney Kürdistan'ın (Kuzey Irak) Amerikancı işbirlikçisi Türk burjuva ordusu tarafından işgal edilmesini talep etmektedir. Kerkük petrollerine el koyulmasını savunmaktadır vb. En son OD-TÜ'de devrimci gençlerin kendisini kovalamasının ardından yaptığı aşağılık açıklamadan da görüleceği üzere, devrimci harekete geleneksel düşmanlığından da hiçbir şey eksilmemiştir. Perinçek, "Milli Hükümet programı" ilan ederek, tüm partilerden burjuva milliyetçilerini kendi bayrağı altına toplamaya çalışmakta, MHP'den daha hızlı milliyetçi jargonuyla, MHP'nin tatminsiz faşist tabanına da oynamaktadır! Açık ki, İP'in politikaları tipik işbirlikçi, militarist, ırkçı, şoven, asimilasyoncu ve yayılmacı politikalar bütünüdür oluşturmaktadır. Türk şovenizmine oynayarak, Türk işçi ve emekçilerinin üzerinde güçlü etkisi olan milli-

yetçi ve şoven etkiyi sömürerek güçlenmek istemektedir. Televizyon kanalını (Ulusal Kanal) her türlü gerici, şoven, ırkçı kesimlere gönül rahatlığıyla açmaktadır. Hatta son Danıştay baskınında görüldüğü üzere, faşist kontrgerillanın kadrolarıyla doğrudan bağlantıları vardır.

CHP, devlet partisi olarak doğmuştur. “Devletin bekası” onun için her şeyden önce gelir. “Ortanın solu” politikası aracılığıyla da solculuğun devlet savunuculuğu olarak anlaşılmasında kitleleri aldatmada olağanüstü bir rol oynamıştır. Dün Türkesleşen Ecevit'in, MHP'leşen DSP'nin ikinci baskısı, bugün Deniz Baykal ve CHP gerçeğinde yaşanmaktadır. Evren, Demirel, Ecevit “derin devlet vardır” derken, Baykal, “Hayır derin devlet yoktur; devletimiz hukuk devletidir. Devlet hiç derin devlet olamaz. Sadece derin çete vardır” diyebilmektedir. Gevezeliğiyle ve hizipçiliğiyle ün yapmış ve gerçekten de çapsız bir burjuva lider olan Baykal ve CHP'si, Amerikancı faşist generaller kliğinin parlamentodaki sözcülüğünü yapmaktadır. Ordu ve MHP ağızyla politika yapmaktadır. Şemdinli'de bir kez daha yakayı ele verip deşifre olan “Susurluk devleti”ni savunmakta hiçbir sıkıntı çekmemektedir.

Laik-Islamcı, Türk-Kürt çelişkilerini kışkırtarak oy avcılığı yapmakta, ABD tarafından ödüllendirilen ve Şemdinli'de açığa çıkan devlet çetelerini ve çete başı Yaşar Büyükanıt'ı fütursuzca sahiplenmektedir. Diğer yandan Baykal ve CHP, IMF güdümlü neoliberal saldırılara karşı “majestelerinin muhalefetini” aşmamaya özen göstermektedir. Erdoğan'ın “Kürt sorunu vardır” açıklaması karşısında aslan gibi kükreleyen Baykal, 4857 sayılı yeni iş yasası, SSK hastanelerinin Sağlık Bakanlığına devri, Genel Sağlık Sigortası gibi neoliberal saldırılar karşısında kedi gibi miyavlamakla yetinmektedir. AKP dışında barajı aşarak TBMM'ye girebilmiş tek parti olan CHP, buna karşın, geniş yığınların gözünden düşmüş bir partidir. Seçimlerde aldığı düşük oy oranları ve ana muhalefet partisi olduğu halde oylarında çok ciddi bir artışın olmamasından bu olgu görülmektedir... AKP'nin yıpranmasından dolayı kopan kitleler CHP yerine daha ziyade MHP'ye, DYP'ye kaymakta ya da “kararsız oylar” cephesine akmaktadır. CHP, bu gerçeklik karşısında “merkez sağ” parti, kadro ve yığınlara “açılım” yapmaya soyunmuş, Kızılma ittifakını seçim ittifakına dönüştürmeye girişmiştir.

Son Danıştay baskını, bu faşist güçlerin yarı aske-

ri rejimi tahkim etmek amaçlı bir provokasyonu olarak ortaya çıkmıştır. Alparslan Aslan'ın tetiğini çektiği silahın siyasi sorumluluğu, generaller çetesinin tepesinde durduğu bu kirli koalisyona aittir. Kısa süre içinde açığa çıkarılan Atabeyler Grubu'nun da bir kez daha gösterdiği gibi, generallerin, Özel Harp Dairesi'nin yönlendirdiği kontrgerilla çetelerini politikanın bir aracı olarak devreye soktuğu bir dönemden geçiyoruz. İrili ufaklı parçalarıyla “Kızılma Koalisyonu” bu bağlamda kontrgerillanın bir aleti olarak rol oynamaktadır. Ordunun çok yönlü ideolojik kampanyası, sokaklarda sergilenen linç vahşeti ve Danıştay provakasyonu gibi zor eylemleriyle pekiştirilmektedir. “Çılgın Türkler” kitabından Kırkkanat'ın aşağılık makalelerine, Trabzon'daki linçlerden, Cumhuriyet gazetesine atılan bombalara, Alparslan Aslan'ın namlusundan çıkan kurşunlardan, Şemdinli'de bir kitabevine atılan bombalara kadar ideolojik, politik ve askeri, biçimler birbirini bütünleyen bir zincir oluşturmaktadır. Bu zincir, generallerin rejim krizine yanıtı olarak, halklarımızın sırtında ve bilincinde şaklatılmaktadır.

Bu zinciri kırmak için, Türk işçi-emekçi halk kitlelerinin şoven/sosyal şoven bilincine hücum edilmelidir. Sorun, son tahlilde halk kitlelerini kimin kazanacağı sorunudur. Anti-şovenist, kardeşlik yanlısı kitle ajitasyonunun önemi büyüktür. Batıda Kürt halkının taleplerini sahiplenen çizgide kitle ajitasyonu ve eyleminin militan anlamı ve önemi büyüktür. Generaller çetesinin Amerikancı, işbirlikçi gerçekliğinin halk kitlelerinin gözü önüne serilmesi de aynı bilinci besleyip büyütecektir. IMF'nin dayattığı sefil yaşam koşullarına mahkum edilen, politik özgürlük yoksunluğu çeken, faşizm altında yaşamaktan bıkan ve “değişim” talep eden Türk halk yığınlarının beklenti, özlem ve talepleri büyük bir kitle hareketine dönüştürüldüğünde generallerin uğursuz planlarının boşa çıkarılması mümkündür. Şemdinli'de Kürt halkı tarafından suçüstü yakalanan, Danıştay baskınında hükümetle aralarındaki çelişkiden halka yansıyan bilgilerle deşifre olan generaller çetesi, gerçekte köşeye sıkışmış durumdadır. Politik özgürlük, toplumsal adalet, emperyalist köleliğe son talepleriyle ayağa kalkacak Türk ve Kürt halk kitlelerinin, rejim krizinin son perdesini devrimin zaferiyle noktalaması son derece olanaklıdır. Amed serhildanında görüldüğü üzere, sorun bir bakıma, bu isyan ve direnişin Batıdaki halk yığınlarına taşınmasındadır. ■

İslam'a Kalvinizm aşısı

-Hamit Çetin-

Emperyalizm, ABD önderliğinde dünya halklarına karşı kıyıcı bir savaş yürütüyor. Savaşın bugünkü aktüel cephesi Afganistan-İrak merkezli Orta Asya ve Ortadoğu coğrafyaları. (Su ve) petrol savaşının hedefinde Müslüman halklar duruyor.

Savaş, her cephede her tür silahın; bilim-teknoloji, yalan-demagoji etkin kullanımıyla sürüyor. Savaşın ideolojik cephesini ise burjuva ideologlar ordusu oluşturuyor.

Müslüman halkları hedef alan ve kapsayan ideolojik saldırı kampanyaları, başta Batı Hristiyanlığı olmak üzere emperyalist kampta bir yandan "İslamafobi" yaratırken, bir yandan İslam coğrafyasında yaşayan halkların himayeci sömürgeci sisteme direnme dinamiklerini etkisizleştirmeyi amaçlıyor.

ABD, neredeyse tüm Müslümanlar için ılımlı İslam kavramlaştırmasıyla BOP-GOP stratejisini formüle ederken, Avrupa-AB emperyalizmi ağırlıklı olarak iktisadi kavramlaştırma ile aynı stratejiye katkı sunuyor ve/ya da ABD emperyalizmi ile örtük-esnek-düşük yoğunluklu bir hegemonya müca-

delesini yürütüyor. AB-Türkiye ilişkileri boyutunda batı medeniyetine uyum sağlama, batılı değerlerce kabul edilebilir-mas edilebilir iktisadi-sosyal-kültürel bir toplumsal yapı olduğunun/olması gerektiğinin parolası durmaktadır. İslamcı Kalvinistler, İslam Protestanlığı, Kalvinci Müslümanlar vb. kavramları bu gözle ele almak gerekiyor.

İslam'da Geriye Doğru İlk Kırılma-Kapitalizmin Şafağında Avrupa ve Hristiyanlık

12-13. yy.a dek uzanacak biçimde İslam'ın reforme edilmesi tartışmaları günümüze kadar gelmiştir. 11. yy.'da durağanlaşan (nesnel olarak gerileyen) İslam, özellikle 15-16. yy.'larda Avrupa Hristiyan merkezli gelişen reformasyon-restorasyon hareketleri, Katolik-Protestan ayrışmaları, izleyen yüzyıllarda rönesans-aydınlanma-modernizm süreç ve tartışmalarından etkilenmiş, üzerinde hissettiği basıncı değişim yönünde açılımlarla hafifletme yerine içe dönmüş, İslam'ı Ortodoksçu yorumlamada

derinleşerek daha da bağnazlaşmıştır.

11. yy'da yaşayan İslam düşünürü Gazali, İslam'ın bağnaz-Ortodoks yorumunun en önemli temsilcisidir. Bilim, felsefe ve mantığa açtığı gerici savaşla Gazali, İslam dinini ve Müslümanları 'selefiye dönemine'* döndürmeye çalışmıştır. Gazali'nin düşünceleri, sonrasında gelen İslam düşünürlerini de etkilemiş ve İslam dini gericileşirken, Müslüman toplumlar ve halklar da izleri günümüze kadar gelen bağnaz koyu karanlığı yırtamamışlardır.

İslam'ın gerileme-gericileşmesinin tek sorumlusu elbette Gazali değildir, dönemin siyasal-toplumsal olayları, İslam dünyasında mezhep ayrışma ve çatışmaları biçiminde açığa çıkan sınıf mücadeleleri, İslam devletleri arası çelişki ve çatışmalar vs. vb. belirleyici unsurlardır. İdeolojik cephe Gazali'nin oynadığı rol, siyasal olarak gelişmesi durmuş olan İslam devletlerinin ve İslam ulemasının bilim ve felsefeye düşmanlaştırılmasıdır. Halbuki ortaya çıkışından 7-11. yy. arasında İslam dini savaşlar, işgal, fetih ve ilhaklarla genişler ve yayılırken; bilim ve felsefe alanında, devlet, siyaset, sosyoloji, astronomi alanlarında da İslamcı filozoflar ve bilim insanları yetişmiş ve önemli eserlere imza atmışlardır.

Osmanlı devleti ile yeniden yükselme dönemi yaşayan İslam, siyasal ve iktisadi açıdan görece bir atılım yaparken, İslami düşünce kelam ve fıkıh alanında bir yenilenme yaşayamamış, tefsirle sınırlı kalmıştır. Devlet, ulema sınıfını saraya bağlamış, bağımsız düşünce üretme kanallarını engellemiştir.

Osmanlı, ilk İslam devletleri olan Emevi, Abbasi, Selçukluların yıkılışı ile doğu ve güneyde; mezhep savaşları ile birbirini boğazlamakla meşgul Avrupa devletleri -özellikle Roma ve Bizans devletlerinin gerilemesi- ile batıda genişleme-yayıma fırsatı yakaladı. Ancak bu aynı Osmanlı kuruluş, yükseliş ve gerileme dönemleri boyunca temel İslami düşüncelerden vazgeçmemiş, 11. yy.da başta Gazali tarafından yorumlanan haliyle Sünni İslam'ı olduğu gibi almış, oportünist ve pragmatist siyaset çizgisiyle de harmanlamıştır. Bilim ve felsefeye esas olarak

Feodal Avrupa'nın kapitalist "yeni" Avrupa'ya direnişinde feodalizmin kararlı ve tutarlı temsilcilerinden Ortaçağ kilisesi iktidardaki yerini ve ayrıcalıklarını korumak için feodallerle, yerleşik iktidarlar ve egemen sınıflarla birlikte hareket etmiştir. Protestanlık, Katolik kilisesi ile karşı karşıya geldiğinde, nesnel olarak kendisini kapitalizm ve kent burjuvazisinin saflarına yakın bulmuştur.

ilgisiz kalmış, bugünkü Diyanetin Osmanlı devletindeki karşılığı olan Şeyhülislam kurumu, fetva vermediği alan ve konu üzerinde tartışma ve inceleme yapma girişimlerini zındıklıkla suçlayıp yasaklamıştır. Avrupa'da mezhep savaşlarına yol açan gelişmelere siyasal olarak yararlanma amacıyla ilgi duymuş, temeldeki sorunları anlama, inceleme, yorumlama çabasına girmeye gerek duymamıştır. Kanlı mezhep savaşları biçiminde Avrupa'yı kasıp kavuran boğazlaşmaların büyük

toplumsal alt-üstlere yol açacağını anlama kabiliyetinden yoksun Osmanlı, fırsatı değerlendirmek amacıyla sık sık Avrupa seferleri düzenlemişse de Viyana'dan ileriye gidememiştir. 14-15. yy.larda Avrupa'daki gelişmelerden fikren uzak kalmış, bilim ve felsefe, siyaset ve toplum, bilimsel teknolojik buluş, yenilik ve tüm tartışmalara kapısını kapatarak, gelişen-ilerleyen dünyadan kopmuştur.

7-11. yy.da İslam devletlerinin feodal yükselişini, yerini 14-15. yy.dan sonra kapitalist-Hıristiyan yükselişine bıraktı.

Kıta Amerika'sının sömürgeleştirilmesi, Amerika'nın keşfi ve Hindistan'ın sömürgeleştirilmesiyle Avrupa'ya akan zenginlik, siyasal ve iktisadi yaşamı kökten değiştirecek dinamikleri biriktirdi ve tetikledi.

Egemen sınıflar arası ilişkiler-gerilimler giderek çatışmaya dönüştü. Soylular ve feodal aristokrasi yanında kiliseler, sahip oldukları geniş topraklar ve biriktirdikleri -yoksul köylülerden toplanan haraçlar, savaş ganimetinden payına düşenler ve neredeyse ülke büyüklüğünde arazilerden gelen rant-servetleriyle iktidarların tartışılmaz ortaklarıydı. Köylülük ise bir yandan savaşlarla birbirlerini doğrayan ordulara insan kaynağı olarak, bir yandan derebeyler ve feodallerin zorbalıklarıyla kırılırken, bir yandan sefalet ve yoksullukla dayanılmaz koşullarda yaşıyor, sık sık ayaklanıyor; ama örgütsüz ve bilinçsiz ve kendiliğinden patlamalar biçiminde ayaklanmalar bazen on binlere ulaşsa ve birkaç ülkeye de yayılsa, soylular-feodaller-kilise ittifakı karşısında yenilgiden kurtulamıyordu. 15 ve 16. yüzyıllar, bu açıdan tüm Avrupa'ya yayılan bir 'Köylüler Savaşı' dönemini de ifade eder.

Kapitalist Avrupa ve "Protestan Ahlak"

Kapitalizm ile Protestan mezhep arasındaki ilişki, Avrupa'da siyasal ve iktisadi tabloda verili nesnel koşullarla açıklanabilir. Bir yanlış önkabulde olduğu gibi, kapitalizm Protestanlığı ya da Protestanlık kapitalizmi ortaya çıkarmıştır. Bu önkabule bağlı olarak, kapitalizm ile Protestanlık arasındaki nedensel ilişkiden yola çıkarak Protestanlığın -Katolik mezhebine göre- ilerici olduğu savı da indirgemeci ve yanlıştır.

A- Mistisizm ve Ahlak

Roma imparatorluğunun Hristiyanlığı resmi din olarak kabul etmesi ile birlikte -4. yüzyıl- kiliseler devlet sınırı tanımaksızın tüm Avrupa'ya yayıldılar. Siyasal ve mali açıdan tamamen özerk davranan kiliseler, tek merkeze -papalık/Roma- bağlıydılar. Hristiyanlığın Avrupa'da yayılması sonrasında devletler, kilise cemaatleri haline gelen tebaaları üzerinde otorite kurmak için kilise ile ortak hareket etmek zorundaydılar. Siyasal iktidarla iç içe geçen kilise yönetimleri ve papalık, Ortaçağ boyunca Avrupa devletlerinin uyguladığı her politikanın onaylayıcısı, ele geçen servetin paydaşydı. Siyaset ve iktisadi faaliyetle bu iç içelik, kiliseleri 'Tanrısal Erdem'lerden uzaklaştırmış, ruhani işlevinden koparmış, iman ve ahiret işlerine yabancılaştırmış, tamamen dünyevi işlere yönelmiş; dini işlemler, ritüeller, ibadet biçimleri, cenneti kazanma, günahlarından arınma vs. inançsal umut, talep ve beklentiler iman ve itikat sayesinde değil, para karşılığı 'satın alınarak' elde edilir hale gelmişti. Sonuç; korkunç bir çürüme ve yozlaşma, dinin ticarileşmesi ve dünyevileşmesiydi.

Martin Luther, bu koşullarda yerleşik kiliseye itiraz ederek öne çıktı. Temel itiraz noktası, tanrı ile birey arasında kilise/ruhban sınıfı bile olsa hiçbir kurum/kişinin girmemesi gerektiğiydi. Diğer yandan reformasyon hareketi, kilise otoritesinin yaşam üzerinden tümüyle kaldırılmasını değil, farklı biçimde ve anlamda değiştirilmesini içeriyordu. Dinde reform, o zamana kadar var olan biçimsel otorite yerine, özel ve toplumsal yaşamın bütün alanlarında hissedilecek ölçüde etkili olan bir otoriteye yer verilmesi anlamına geliyordu.

Toplumsal yaşam, ekonomik faaliyet, eğitim, disiplin ve otorite, değişim geçiren Avrupa toplumunun burjuva kapitalist gelişim sürecine uyum sağlamakla kalmıyor, katkı sunuyordu. Kilise otoritesinin katı disiplini, kapitalist girişimci iş disiplininin

TÜRKİYE'NİN İLK FAİZSİZ BANKASI OLAN ALBARAKA TÜRK 20. YAŞINI KUTLUYOR

FONLARIN YÜZDE 50'Sİ HALA FAİZE YATIRILYOR

Medyat büyüğünü başmenden ÖFK'lar arasında lider olmaya aday olan balaban Albaraka Türk Genel Müdürü Dr. Adnan Büyükdemir, külliyelerinin fonlarını yüzde 50'ine KOBİ'lere, yüzde 20'sine de tarafsız kredi olarak vatandaşlara aktarıldıklarını söylüyor.

ÖZELİ İBRAHİM AÇIK - NEDİ KAMARAN

ALBARAKA TÜRK'ÜN KURULUŞU

Banka türü	1	1999
Sektör	2	20
Paçavaya girme	3	21
Araçlar	4	22

ALBARAKA BÜYÜKLERİ GİRİŞİMİ (% 67,65)
ALBARAKA BANKASI (% 1,82)
ÖZEL İBRAHİM AÇIK (% 1,32)
YATIRIMCI (% 1,14)

Web sayfası adresi: www.albarakaturk.com.tr

FONLARIZ VARLIĞI 1 FİLLİSİ DOLAR

Albaraka Türk'ün kurumsal yatırımları arasında en büyük payı fonlar alıyor. Bu fonların yüzde 50'si hala faize yatırılıyor. Albaraka Türk'ün fonları, KOBİ'lere ve tarafsız kredi olarak vatandaşlara aktarılıyor.

KRİZİN SEBEBİ MEVDUAT SİRKÜLİZİ GARANTİDİR

Bankaların mevduatlarının artması, bankaların mevduatlarının artması, bankaların mevduatlarının artması...

BANKACILIK YASASI KONUSUNDA FİKRİ VE GÖRÜŞMÜZÜ BİLDİRDİK

Bankacılık Kanunu'nun 19. maddesi, bankaların mevduatlarının artması, bankaların mevduatlarının artması...

temelini oluşturuyordu. Protestan kiliselerinde eğitim almış insanların kapitalizmin ilk eğitilmiş işçileri olması ereksel değil, olgusal bir sonuçtu.

Katolik kilisesinin aşırı dünyevileşmesi karşısında Protestanlık, dünyevi faaliyeti tanıyan hizmetin bir aracı olarak kabul ediyordu. Genel anlamda "iş" ve "çalışmak", bireyin tanrı katında yansıyan ibadet ve sevgi anlayışıydı. Kilisenin bireysel kurtuluş için önerdiği içe dönme ve dünyevi yaşamdan uzaklaşma, Luther'e göre bireyin iç yalnızlaşmasına ve insan sevgisizliğine yol açıyor, bencilce bir kurtuluş ümidiyle kendini dünyevi ödevlerden uzak tutma anlamına geliyordu. Oysa "komşu sevgisi" ile bunun gerçekleştirilmesinin aracı olarak dünyevi bir "iş"le uğraşmak, "öteki için çalışmak", sonuç olarak; "dünyevi ödevin yerine getirilmesinin tanrıyı hoşnut kılan tek yaşama biçimi olduğu ve bu yüzden de onaylanmış her mesleğin tanrı katında aynı değere sahip olduğu"na inanılarak gereklerini yerine getirmek gerekirdi. (Weber)

Calvin ise bu görüşe karşı çıkar ve Protestanlığın Ortodoks** ve katı yorumuyla anılan Kalvinist düşüncüyü oluşturur. “Tanrı insanlar için var olmamıştır, insanlar tanrının isteğiyle var olmuşlardır ve olan biten her şey, tanrı yüceliğinin kendi şanına ulaşma amacına araç olarak ancak anlam kazanabilir.” (Weber) O halde bireyin tek başına ebedi kurtuluşu diye bir şey mümkün değildir, zaten başaramaz, onun kurtuluşuna yardımcı olacak araçlar gereklidir, kaldı ki buna rağmen gerçek kurtuluşa kavuşup kavuşamayacakları da kesin değildir. Her şey “ilahi takdir” tarafından belirlenir. Dünyevi uğraşlarla dahi ebedi kurtuluşa erişilemeyebilir, zira tanrı, bir kısmının doğmadan önce alın yazısını belirlemiştir. “İnsanlar, ebediyetten belirlenmiş kaderlerini karşılamak için kendi yollarını tek başlarına kat etmek zorundaydılar.” Hiçbir vaiz ve kutsal ayin onlara yardım edemezdi.

Luther’de “komşu sevgisi”nden türetilen dünyevi uğraşlar; meslek ve ona dayalı işbölümü vb. bu henüz kesinleşmemiş “saf yapısal bir düşünsel başlangıç”, Kalvinistlerin ahlak sistemlerinin belirgin bir özelliği haline gelmiştir. “Komşu sevgisi’ yalnızca tanrının şanına hizmet etmek için kendini açığa çıkarır, yaratılmışlara hizmet etmez.” Böylece Luther’le temelleri atılan dini yaşam, mistik duygu kültürü Kalvinizmle ruhun kurtuluşunun dünya nimetlerinden uzaklaşarak kendini ilahi amaçlara adamada arayan münzeviliğe dönüşür. “Doğru inancın reform düşüncesinin hangi ürünleri ile tanınabileceği sorusunun yanıtı, tanrının şanını artırmaya hizmet eden Hristiyan’ın yaşam biçimi”dir.

Luther’in “inançlı Hristiyan’ı”, Kalvinistlerde

“dünyevi meslek yaşamı içinde inancın ispatının gerekliliği” ile karşı karşıyadır. Farklı Protestan tarikatlarda ispat zorunluluğu, “iş uğraşı kendi başına, münzevice bir araçtı; tanrının seçilmişlerini işlerindeki başarılarına göre kutsadığı görüşü” ile karşılanıyordu.

Inançlı kilise ibadetinden çıkıyor, tüm dünyevi iş ve yaşam inanç sahası haline geliyor. Kilise otoritesi, yerini, tarikatların özgür boyun eğmeye dayanan ahlak yapısına bırakıyor.

Zenginlik ve zenginliğin elde edilme uğraşına ihtiyatla yaklaşırlar, zira tehlike içerir; “tahrikleri sınırsızdır, tanrı zenginliğinin üstün önemi ile karşılaştırıldığında zenginlik peşinde koşmak sadece anlamsız değil, aynı zamanda ahlaki olarak da şüphe çekicidir.” Azizlerin zenginleşmesinde ise bir engel yoktur, aksine, “arzulanan bir ilerleme” olarak değerlendirilir; “seçilmişler”dir onlar. Ahlaki olarak itiraz noktası, “mülkiyetin sağladığı rahatlık, zenginliğin tembelliğe ve bedensel zevklere yol açan zevki, hepsinden önemlisi de ‘kutsal’ yaşamı elde etme uğraşısından ayırmaktadır.”

Tanrıya hizmet ve bu yolla inancın kanıtı, ebedi kurtuluş için dünyevi uğraş, insanın kısacık yaşamına sığdırılmak zorundadır. O yüzden “zamanı boşa harcama, bütün günahlar içinde ilk ve ilkece en ağır olanıdır. İnsanın kendi mesleğini ‘kesinleştireceği’ yaşam süreci çok kısa ve değerlidir. Toplumsal yaşam içinde zaman kaybı, ‘boş konuşma’, sağlık için yeterli olanından fazla uyku -6, en fazla 8 saat kadar- ahlaki açıdan mutlak olarak itiraz edilecek konulardır.” (Weber) “Zaman, sonsuz derece değerlidir, çünkü kaybedilen her saat, tanrının şanını artırma hizmetindeki çalışmadan çalınmıştır.”

“Meslek uğraşısı tanrı hizmetidir ve mesleki işlerde huzursuzluk, insanı tanrıdan uzaklaştırır. İnsanın komşusuna karşı bir sevgi hizmeti olarak meslek uğraşısı, tanrının şanına yönelik bir müteşekkirlilik ödevidir ve bu yüzden de isteksizce ve can sıkıntısı içinde yapılması, tanrının hoşuna gitmez. Bir Hristiyan’ın kendini ‘işinde dünyevi bir insan kadar çalışkan göstermesi’ gerekir.” (Lutherci anlayış, aktaran Weber)

B- Rasyonel Akıl

Kapitalizmin gelişme dönemleriyle eş zamanlı yayılan Protestanlık ile burjuva kapitalist sınıf arasında başlangıçta zorunlu, zamanla nesnel ilişki gelişmiştir. Feodal Avrupa'nın kapitalist "yeni" Avrupa'ya direnişinde feodalizmin kararlı ve tutarlı temsilcilerinden Ortaçağ kilisesi iktidardaki yerini ve ayrıcalıklarını korumak için feodallerle, yerleşik iktidarlar ve egemen sınıflarla birlikte hareket etmiştir. Protestanlık, Katolik kilisesi ile karşı karşıya geldiğinde, nesnel olarak kendisini kapitalizm ve kent burjuvazisinin saflarına yakın bulmuştur. Protestanlık-kapitalizm arasındaki nedensellik ilişkisi, bu nesnellik koşullarıyla açıklanmalıdır.

Kapitalizmin ihtiyaç duyduğu iş ve çalışma disiplini, eğitim, gönüllü boyun eğme, sadakat, işe bağlılık, kanaatkarlık vs. vb dolaylı sömürü kavramları, seferberlikten kurtulan kentlere akan işsiz, eğitimsiz, hoşnutsuz, yer yer isyankar köylü yığınlarına bir "Protestan terbiyesi ve ahlaki" tarafından benimsetilebilirdi. Bu açıdan Protestanlık, burjuvaziye ihtiyaç duyduğu "kapitalist ahlaki" vaaz ederken, burjuvazi de Protestanlığı sahiplenmiş, Protestanlara kol-kanat germiştir.

Katolik-Protestan ayrışmasıyla papalıktan ayrılan Protestanlık, ulusal kiliselerin kurulmasına yol açtı. Kapitalizmin şafağı ve ulus devletlerin ortaya çıktığı tarihsel süreçle eş zamanlı olarak ulusal kiliselerin kurulması, yeni bir dönemin başlamasındaki rolü nedeniyle yükselen kent burjuvazisiyle Protestanların birlikte anılması, siyasal-ekonomik-toplumsal çıkar birliğini de yansıtır.

Kapitalizmin Protestanlık ilişkisinde nedensel bağ kurma hatası, Katolik Avrupa'yı açıklamamızı zorlaştırır. Çünkü kapitalizm, başlangıçta daha yaygın biçimde Protestan toplum/topluluk içinde egemen hale gelmiştir, ama bu kategorizasyonun kesin çizgileri çizilemez. Aynı dönemde kapitalizm, Katolik-Protestan ayrımı yapmaksızın tüm Avrupa'da egemen hale gelmiştir. Katolik kilisesinin kent burjuvazisine ve kapitalizme ilk dönem karşı çıkışının tek ve kesin nedeni, egemen sınıf olma ve bu ayrıcalıklarını kaybetme tehlikesinden dolayıdır. Kapitalizm yayılıp geliştikçe, din ve kilise ile çatışma değil, uzlaşma ve ortak hareket etmeyi tercih etmiştir.

Feodal Avrupa doğuya haclı seferleri düzenlerken işgal, fetih ve ilhak savaşlarında Hristiyanlığın yayılması amacına nasıl sarıldıysa, Amerika kıtasının keşfi ve talanında, Afrika kıtası ve Hindistan'ın sömürgeleştirilmesinde de kapitalist Avrupa aynı

gerekçeye başvurdu: Barbar ve geri kalmış toplumların Hristiyan medeniyeti ile uygarlaştırılması...

Aradan geçen yaklaşık beş yüz yıla karşın gerekçe yine aynıdır: Bu sefer de emperyalizm, Müslüman halkları kendi diktatörlüklerinden kurtararak demokratikleştirme savaşı yürütüyor, medeniyetler savaşının asıl anlamı değişmemiştir; Hristiyan-batı emperyalist-kapitalist uygarlığı, Müslüman-doğu despotizmine karşı!... Gerçeğin adı ise klasik sömürgecilik ve kolonizasyon, yeni sömürgecilik ve himayeci sömürgecilik!

İslam İktisadi ve Osmanlı ile Evrimi

İslam dini, içinde doğduğu Arap kabilelerinin sosyal ve ekonomik yaşamı, kültür ve gelenekleri tarafından şekillenmiştir. Peygamber Muhammed, mensubu olduğu kabile, yakın dost ve akrabaları dönemin en büyük kervanlarına sahip tacirlerdi. Doğuş itibarıyla İslam dini, ticareti ibadetin bir biçimi olarak önermiş, çeşitli ayetlerle yaklaşımını keskinleştirmiştir. Zenginlik, mal varlığı edinme uğraşısı hiçbir dönem eleştirilmemiş, ancak ahlaki vaazlarla bu zenginlikten zekat yoluyla yoksullara pay verilmesi farz kılınmıştır.

İslam'ın devletleşmesiyle birlikte sömürü ve yağma savaşları, İslam'ı yayma anlamına gelen cihat savaşlarıyla meşrulaştırılmıştır. Müslüman olmayan halkların mal-mülk ve namusları helal kılınmış, gayrimüslim halkların mallarına savaş ganimeti olarak el konulmuş ve cihat askerlerine pay edilmiştir. Bu gelenek Emevilerden Abbasilere, Selçuklulardan Osmanlılara dek süregelmiştir. Hristiyan Avrupa örneğinde de olduğu gibi, sınıflı toplumlarla birlikte egemenlerin temel gelir kaynağı ulus, din ve coğrafya farkı olmaksızın farklı gerekçelerle açıklanmakla birlikte hep aynı olmuştur: Yağma ve talan savaşları, ilhak ve işgaller, zorunlu vergiler ve haraca bağlamalar, köle ticareti... Romalılardan Perslere, Emevilerden Selçuklulara, Moğollardan Osmanlılara, Haçlılardan İslam ordularına "gelenek" aynıdır. Tarımsal üretime dayalı kazancın kaynağı da özgür köylüler ve serflerin rant yoluyla soyulmasından oluşur. Ticaret ise tüm bu ekonomik faaliyetler (!) içinde tali kalır.

Osmanlı'nın kuruluşu; Arap, Fars ve Anadolu topraklarında İslam'ın 10-11. yy.daki gerileyişi/gericileşmesiyle birlikte muhalif mezheplerin yaygınlaştığı ve mezhep bölünmeleri biçiminde gerçekleşen sınıfsal ayrışmaların tarikat ve cemaat biçiminde örgütlendikleri döneme denk gelir. Peygamber

Muhammed'in ölümünden sonra başlayan İslam içi tartışma ve ayrışmalar, esasında hiçbir zaman sonlanmamıştır. 7-10. yy.lar arası dönem İslam devletlerini en çok meşgul eden sorunlar, muhalif mezheplerdi.

Burada bir parantez açıp, dönemin genel görünümüne ilgili bazı şeylerin altını çizelim.

Mısır'da kurulan Fatimi Devleti, Arap Yarımadası'na yayılmış halde yaşayan ekonomik-siyasal topluluk Karmatiler, İran-Afganistan arasında üslenen ve kısa bir devletleşme süreci de yaşayan Hasan Sabbah hareketi ve tüm İslam coğrafyasında yaygın halde varlığını sürdüren ve etkili olan İsmaililik, Haricilik gibi "Batıni Mezhepler"**** en önemlileri olarak sayılmalıdır. Şii hareketinin Kufeli tüccarlara dayanan ekonomik temellerinin kökeni peygamber Muhammed'in ölümüne kadar uzanır. İlk halifenin seçimi en büyük ve en zengin iki kabile arasında iktidarın paylaşımına göre yapılmıştır. Ekonomik ve siyasi olarak güçlü olan Kureyşlerin bir de dini otorite kurumunu temsil etmelerini başta Mervanlar gelmek üzere diğer kabileler onaylamaz, bu yüzden Ali ilk halifelerden olamaz. Ebubekir ve Ömer dengecedirler; Osman, Mervan kabilesinin önde gelenlerindedir. Her halife seçiminde Ali'nin halifeliği sorun yaratır. Üçüncü halife seçiminde halifeliğin Marvanlarda olmasıyla Kureyşlerle dengenin sağlanacağı fikri İslami önderlerce de benimsenince Ali, -tehdit edilerek ve bir ölçüde zor da kullanılarak- yine halife yapılmaz. İlk İslam devleti Emeviler, halifeliği alan Mervanlara dayanır. Görüldüğü gibi, "Ehlibeyt Davası"nın derinliklerine bakıldığında siyasi dengeler ve ekonomik çıkar ilişkilerinin gözetildiği seçim sistemine bağlıdır, Alevilerin tarihsel haksızlık iddiaları.

Hasan Sabbah hareketinin yoksul halka dayandığı, dini, sosyolojik bir olgu olarak kavradığı, bu yanı sıra Hasan Sabbah'ın tarihinin ilerisinde bir düşünce yapısına sahip olduğu, ortaklaşmacı-paylaşımçı bir toplumsal ilişki biçimini savunduğu; Karmatilerin komünal bir yaşam sürdükleri, herşeyin -ama herşeyin- paylaştığı -kadınlar, çocuklar gibi- bir ekonomik-siyasi sisteme sahip oldukları genel olarak bilinmektedir.

Faizsiz bankacılık söylemiyle faiz değil, kar payı dağıtma iddiasıyla kurulan "banka olmayan bankalar"la İslami gruplar, hammadde ve yatırımlar için finans kaynakları oluşturmuşlardır. Dolayısıyla banka ve sanayi sermayesinin iç içe geçmesi demek olan -İslami- mali sermayeden söz etmek mümkündür.

İslamcı devletler (Emevi-Abbasi) ve İslam'ı kabul eden devletler (Selçuklu) zayıflayıp yıkıldığında, egemen İslam mezhepleri de gerilemiştir.

Osmanlı'nın kuruluşu ve hızla yükselişe geçişiyle Sünni İslam da yükselişe geçmiş, ama muhalif mezheplerin yükselen faaliyetleri bastırılmamıştır. 15-16. yy.da Avrupa'da yaşanan "Köylüler Savaşı"nın benzerleri; Anadolu topraklarında Celali İsyanları, Pir Sultan Abdal'ın ayak-

lanması, Şeyh Bedrettin hareketi gibi en ünlülerinin yanında irili ufaklı halk ayaklanmaları çoğu zaman mezhep ayrımcılığı nedeniyle, gerçekte ise ezilen, soyulan yoksul halkın zulme, soyguna, adaletsizliğe isyan etmesidir. Osmanlı'nın Anadolu Alevilerine karşı uyguladığı toplu kıyımlar ve Şah İsmail'e açtığı savaş da, Sünni ve Şii-Alevi savaşı biçiminde yaşanmıştır.

Feodal ilhakçı Osmanlı devletinde İslam'ı kabul eden devşirmelerin dışında gayrimüslimlere devlet yönetiminde görev verilmezdi. (Genel bir uygulama haline gelen bürokratik dışlama geleneği, Yahudilerin Babil'den sürülmelerine kadar uzanır). Siyaset dışı tutulan gayrimüslimler ticaret ve zanaata yönelmiş, zamanla tam bir işbölümüne dönüşmüş, saray mensupları ticaretle uğraşmayı aşağı sınıfların işi olarak görüp küçümsemişlerdir. Ticarete gayrimüslim tebaa ağırlığını koymuş, zanaatta ise özellikle Anadolu'da Müslüman yoksul halk bir arada yaşadığı gayrimüslimlerle birlikte faaliyet yürütmüştür.

Meslek dayanışması, zanaatlar ve esnaf ahlakı, iş disiplininin yerleşmesi, geleneklerin gelecek kuşaklara aktarılması vb. amaçlarla Ahi Ocakları ile Müslüman küçük esnaf ve zanaatkarlar örgütü, yarı meslek-yarı din örgütleri olarak kurulmuşlardır.

Avrupa'da başlayan aydınlanma ve modernizm, duraklama ve gerileme sürecine giren Osmanlıda bir yandan basınç oluştururken, beraberinde yeni arayışları da başlattı.

Ticaretin ve üretimin önemini gören Osmanlı, Tanzimat döneminde sarayda ileri gelenlerin ticaretle uğraşmalarını dillendirmeye başladı. "Müslüman ricali teşvikle ticarete yöneltemeyince, sonunda herkese işyeri açma mecburiyeti getirdi.

Ama bundan son derece rahatsız olan ve 'Kılıcı bırakıp paşa üniformasıyla bezirganlık mı yapacağız' diyen yönetici sınıf, kendisine parayla gayrimüslim vekiller tutup resmiyette adlarına görünen, ama Hristiyan vekilleri tarafından işletilen dükkanlar açtılar." (Avni Özgürel, Radikal)

Osmanlı'nın 19. yy. itibarıyla gerileme dönemi savaş, ilhak, vergi, haraç yoluyla gelir elde etme dönemi noktalanmış, süreç tersine dönmüş, savaşlarda toprak kayıplarıyla bir de ağır tazminat ödeme yükümlülükleri, Osmanlı'yı Avrupalı kapitalist devletlerin ekonomik bağımlılığı altına sokmuştur.

İkinci meşrutiyetle birlikte Müslüman-Türk unsur ticarete daha fazla atılmaya başlamış, ticaret ve sanatın dine ters düşmediği yolunda fetvalar verilmiş, 'fukaralık küfre yakın bir şeydir', 'kazanan Allah'ın sevgilisidir' gibi hadislerle Müslüman, servet edinmeye özendirilmiştir. Bu arada İstanbul'da bir İslam Ticaret Cemiyeti de kurulmuştur.

Her tarafta yeni açılmış Müslüman dükkanları, mağazalar görülüyor, yeni yeni Müslüman şirketler doğuyordu. Müslüman halk bu dükkanlardan, bu şirketlerden alışverişe teşvik ediliyor, bunun 'milli himaye' gereği olduğu söyleniyordu. "Milli himaye odur ki, ahali kendi milletinden olmayandan alışveriş etmez." Bunların yanında yerel ittihatçı örgütlerce gayrimüslimlere karşı boykot kampanyaları da ihmal edilmez.

Ticareti elinde tutan ve güçlü ticari sermaye birikimine sahip Osmanlı tebaası gayrimüslimler, Avrupa kapitalizminin çizgisinde ilerlemek istiyorlardı. Bu bir niyet değil, iktisadi zorunluluktan. Ama Osmanlılık kimliğinin itibar kaybettiği koşullarda Türk kimliğini öne süren ve Türk milliyetçiliği ve yer yer Türk ırkçılığına varan yeni akım, bu iktisadi zorunluluğu vatan satma-vatana ihanet-arkadan vurma hezeyanıyla karşıladı.

19. ve 20. yy.a kadar İslam devleti olarak Osmanlı'da adeta gelenekselleşen mezhep ayrımcılığına dayalı sınıf mücadelesi ve kutuplaşma, 20. yy başlarından itibaren Türk-Müslüman ve Yahudi-Ermeni-Rum gayrimüslim kutuplaşmasına dönüştü.

Kapitalizmin Geç Döneminde İslami Sermayenin Yükselişi

20. yy.da Osmanlı'nın son yılları, yeni Türk devletinin kuruluşu ve 20. yy ortalarına kadarki süreç,

Müslüman-Türk kimliği ve ideolojisiyle ve gayrimüslim mal varlığına el koyma, yasal-yasadışı yollardan servetin değiştirilmesi süreci biçiminde gelişmiştir. (Buna sermayenin Türkleştirilmesi diyebiliriz). Genç Türk burjuvazisinin ilk sermaye birikiminin bir kaynağı devlet kredileri ve teşvikleriyken, daha ucuza mal olan gayrimüslim sermayesinin yıldırma-kaçırtma-vergilendirme yoluyla Türk burjuvazisine aktarılma biçimi, sermaye birikiminin önemli bölümünü oluşturur.

Laisizmi oportünist tarzda uygulayan Türk devleti, egemen sermaye sınıfı olarak da laik burjuvaziyle çıkar birliği yapmıştır. Kuruluşundan itibaren İslami ideallere sahip kesimlerin sermaye birikimine dolaysız iradi bir katkısı olmamıştır.

20. yy.ın son on yıllarına gelindiğinde İslami sermaye Anadolu'ya yayılmış, kendi içinde dayanışma temelinde görece esnek örgütlülüğü de olan, ağırlığı ticaret burjuvazisi ve küçük ve orta işletme düzeyinde faaliyet yürüten kesim durumundadır. (ABD'nin 1950'ler sonrası anti-Sovyet paktı biçiminde oluşturduğu, tüm bölgeyi kapsayan 'yeşil kuşak' politikasından Türkiye'deki İslami sermaye ekonomik-sınıfsal açıdan yararlandırılmıştır).

1990'ların başından itibaren Anadolu Kaplanları olarak tanımlanan bu kesim, 12 Eylül sonrası Özalist politikalar sayesinde palazlandı ve sermayesini büyüttü.

Kapitalizmin ilk dönemlerinde Avrupa'daki (ve devamında Amerika'da) mezhep ve tarikat dayanışması, Türk İslami sermayesi içinde de aynen uygulanmıştır. Kendi kilisesine üye olan esnaftan alışveriş yapmak, kendi mezhep ve tarikatına mensup işadamlarıyla ortaklık vs. vb. ilişki, kilisenin onayı ve verdiği referansla ekonomik faaliyetin önünün açılması, Protestan ahlakı-kapitalist ruh ve ekonomik rasyonalizmin sosyo-ekonomik temelde kaynaşmasını ifade eder.

Anadolu'daki -İslami- ticaret burjuvazisi ve küçük-orta işletmelerde de benzer yol izlemişlerdir. En yaygın ve ekonomik açıdan en güçlü olan Nurcular, aralarında kurdukları esnek ve dayanışmacı örgütlenmelerle mevcut durumda ülke dışında da yatırımları olan sanayide, hammadde üretiminde, montajcılıkta; inşaat, tekstil-konfeksiyon ve gıda sektöründe, yayıncılıkta; ev tekstili, mobilya ve mutfak malzemeleri üretiminde, özel sağlık ve eğitim kurumları işletmeciliğinde önemli pay sahibi durumundadırlar. Keza Nakşibendi tarikatı mensupları için de aynı olgu geçerlidir. Tarikat bölünmeleri,

kopmalar, küçülmeler vs. sonuç itibarıyla temel yaklaşımları değiştirmez. Dolayısıyla geniş gövdeli ve büyük sermaye sahibi olanlarla birlikte irili ufaklı, yaygın küçük tarikatlar ve onlara bağlı sermaye sahipleri de önemli bir toplamı oluştururlar.

Bugün farklı sektörlerde işletme biçiminde faaliyet yürüten İslami holding ve şirketlerin kökeni ticaret burjuvazisine, esas itibarıyla küçük ve orta işletmelere dayanmaktadır. İslami ticaret burjuvaziliğinden endüstriyel burjuva kapitalizmine geçişte üretimin örgütlenmesi “iş”, yeni bir anlayış ve kültürü gerektirir. Bu geçişte öncü olanlar geleneksel tüccarlar değil, sınıf atlayan “sonradan görmeler” denilebilecek yeni girişimci kapitalistlerdir. Buna “girişimci ruh” da denilebilir. Tüccar ahlakı-kültürü girişimci değil, gelenekçidir. (Refah Partisi’ndeki ayrışma ve AKP’nin ortaya çıkışı, Anadolu Kaplanlarının ticaret burjuvazisi ve sanayi burjuvazisi biçimindeki ayrışmasının siyasal izdüşümüdür. Anadolu’da yaygın İslami küçük ve orta işletmelerden palazlanan kesimler de bu ayrışmada sınıf çıkarlarına uygun olarak AKP çizgisini benimsemişlerdir).

Burjuvazinin bu yeni temsilcileri çeşitli ortaklıklar, kar payı verme vaatleri, muhafazakar-sağ hükümetlerden aldıkları ucuz kredi ve teşvikler, pahalı ihaleler, Avrupa’daki Müslüman göçmen işçilerden toplanan paralar vb. ile kısa sürede sınıf atlamış, yukarıda sıraladığımız sektörlerde faaliyet yürütür duruma gelmişlerdir.

Faizsiz bankacılık söylemiyle faiz değil, kar payı dağıtma iddiasıyla kurulan “banka olmayan bankalar”la İslami gruplar, hammadde ve yatırımlar için finans kaynakları oluşturmuşlardır. Dolayısıyla banka ve sanayi sermayesinin iç içe geçmesi demek olan -İslami- mali sermayeden söz etmek mümkündür. Zira İslami sermayenin büyüyen kesimleri, iştirakleri arasında bu tür finans kurumlarını da bulundurmaktadırlar. (Örneğin; Anadolu Finans adlı ‘bankacılık’ kuruluşu, İstikbal Mobilya ve HES - Hacılar Elektrik Sanayi- Kablo’nun da sahibi olan Boydak Holding tarafından 1991’de kurulmuştur).

TÜSIAD, İstanbul merkez olmak üzere Marmaralı sanayicilerin örgütü olarak tanımlanırken, Müslüman-İslamcı MÜSIAD için Anadolu kapitalistlerinin örgütü denilmesi bir gerçeği de ifade etmektedir. Türkiye’deki en büyük 500 şirketin dokuz tanesi sadece Kayseri-Hacılar merkezlidir.

İslami kesimde öne çıkan bu kapitalist işletmelerin ekonomik faaliyetlerinde rasyonelite ile imanahiret inancına dayalı yaşam nasıl yan yana geliyor?

“İslami Kalvinizm”, “Protestan ahlakı” kavramları, çelişkili görünen bu durumun izahına karşılama yoluyla açıklama getiriyor.

“İnsanın kurtuluşu, gelip geçici olan dünyadan el etek çekmesi, içe yönelmesi, ahlaksal bir yaşam sürmesi ve şeriata itaat etmesiyle olasıdır. Sıradan insanların bu kurtuluşu kendiliklerinden başarmaları olanaksızdır; bu yüzden onlar peygamberlere ve onların yolunu takip eden velilere tabi olmalıdırlar.” (Gazali)

Yaşadığı dönem itibarıyla Lutherce ve Kalvinci düşünceye ön gelecek bu Gazali düşüncesi, Protestan kültürü ile İslam kültürü arasında mükemmel bir uyumu yansıtıyor. Püriten mezheplerde öne sürülen asketik**** yaşamın İslam’daki karşılığı, münzevi-çilekeş yaşamdır. Dünyevi yaşam lüks ve zevk için değildir. Kalvinciler için tanrıya inancın ispatlanması, sofu-münzevi İslamcılar için insanın sınanmasıdır. İsrif haramdır, her iki dinde de tutumluluk-tasarruf esastır. Kalvinizmde iş-meslek-dünyevi uğraş, tanrıya hizmet amacına dönüktür. İslam’da çalışmak ibadettir ve her iki din mensubu da çalışkandır. Dürüstlük, ortak özelliktir. Dürüst insanın toplumda itibarı yüksektir. Kapitalizmde itibar, kredi demektir; dürüst insan kolay kredi bulur.

Protestan mezhebinde Luthercilik, Kalvincilik vb; Sünni İslam’da Nurculuk, Nakşibendilik vb. açık ki yalnız sermaye sahibi kapitalist girişimcinin değil, kapitalizmin mezar kazıyıcısı işçilerin (emekçilerin ve tüm halkın) toplumsal yaşamda kültür, ahlak ve temel davranış biçimlerini de kapsıyor ve sınıfsal farklılıkları ve sınıf çıkarlarını gizleyen ideolojik örtü işlevi de oynuyor.

Organize sanayi ve bölgesel sanayi merkezlerinin Anadolu kapitalistlerinin gelişmesindeki önemi tartışılmazdır. Sabit sermaye yatırımı bakımından avantajlar (fabrika arazisi ve binaları, enerji nakil hatları ve kurulumlar, atık madde depoları ve çevre düzenleme), ücretli emeğin kullanım avantajları (düşük ücret, sendikasız-örgütsüz işçi), hammadde ve işletme giderleri için finansman (kredi, teşvik, ucuz enerji) avantajları yanında sanayi merkezlerinin yerel karakteri bir aidiyet ve sahiplenme duygusu yaratıyor. “Sanayi havzası kavramı, içinde bulunan iş sistemlerinin, kültürel değerlerin, sosyal yapının ve yerel kurumların birbirleriyle temas içinde güçlendirdiği bir yeri tanımlıyor.” (Avrupa İstikrar Girişimi Raporu). Paylaşılan değerlerin “kendine yardıma dayanan

bir yaşam etiği, girişimcilik ve aidiyet hissi; sanayi atmosferinin yarattığı tabandan yayılan düzenli yenilikler serisi; firmalar arasındaki işgücü hareketliliğinden kaynaklı bir sinerji kültürü” yarattığı savunuluyor. (a.g.y)

Son yirmi yıla bakıldığında Türkiye’de sermaye yatırım alanlarının coğrafi bir yayılım gösterdiği anlaşılır. Belli başlı sanayi kentleri ve havzalarında yoğunlaşan üretim faaliyeti, rasyonel ekonomik avantajlar ve toplumsal-kültürel dokuyu gözetilen strateji gereği Anadolu’ya yayıldı. Ancak biz esas olarak bu kesimi ele almıyoruz. Fabrika taşıma, üretim sahasını değiştirme, sermaye nakli anlamına gelen yayılma türü ayrı bir yazı konusu olmalıdır. Zira örneğin; Uşak ve Denizli, Tekirdağ ve Edirne’de Çorlu-Lüleburgaz-Çerkezköy sanayi havzaları bu kategoriye girer. Kayseri-Çorum-Adıyaman-K.Maraş-Konya-Niğde ise yerel bölgesel sermaye yatırım düzeyleriyle diğerlerinden ayrılmaktadır. İkinci kategori olarak sıraladığımız kentler, aynı zamanda yazımıza konu olan İslami Kalvinizm tartışmasının çıktığı, milliyetçiliğin güçlü olduğu, sağ partilerin oy deposu ve İslami muhafazakar yaşam tarzı ile bilinen kentlerdir.

Kapitalist üretim ve sermaye yatırımının iki farklı yoldan da olsa Anadolu’ya belirgin yayılımı, bir dizi gelişmeyi beraberinde getirecektir. Öncelikle mevcut kültürel doku değişecek, işçileşme bilinci ve işçi kuşağı oluşacak. Geleneksel kültür, toplumsal ilişkiler, sınıfsal yapı değişim geçirecek. Sürecin beklenmesi gereken kaçınılmaz nesnel sonuçlarıdır bunlar. Türkiye devrimci hareketinin, özellikle işçi sınıfı mücadelesine ilgili-duyarlı olanların daha yakından izlemesi gereken bu tablo, ne yazık ki halen ihmal edilmektedir. (Yine bu tablodan çıkarılması gereken bir sonuç var ki; feodal, yarı-feodal tespitlerini katır sayısına dayandıran anlayışları ilgilendiriyor. Kuzey Kürdistan’ın belli bölgelerini de kapsayan bu değişime gözünün yanında aklını ve bilincini de kapamayı daha ne kadar sürdürecekler ve hayatın gerçeklerine ayak direyecekler merak konusudur...)

Avrupa, ekonomik toplumsal dönüşümünü Protestan-Kalvinist ahlakı ile başardı ya!... Türkiye ve Anadolu’da da bu değişimin öncülüğünü üslenen İslamcı Kalvinistler var işte; yeni yetme İslami kimlikli, iştahlı ve hevesli İslamcı kapitalistler bir ellerinde Kuran, bir ellerinde çek defteri-hisse senedi-kredi-teşvik-fabrika tapusu ile kalplerinde idealist mistisizm, beyinlerinde ekonomik rasyonalizm ile Brüksel kapılarına “dayandılar!”

AB-Türkiye-İslam

AB tartışmalarında yenden gündemleşen İslam’da reform ve modernizm sorunları, tarafların ilişkilendirme biçim ve amaçlarını da ortaya koyuyor. Ortaçağ kalıntısı toplumsal yapı, kültürel doku ve daha önemlisi kapitalist-emperyalist kampa iktisadi uyum ve entegrasyon kaygısının bir yanı, Türkiye’nin iktisadi düzeyi ve toplumsal yaşamına yabancılaşma, önyargı ve bilgisizlikle ilgilidir. Bir yanı ise Avrupa kamuoyunun Türkiye’den duyduğu kaygıyı

abartarak AB emperyalistlerinin entegrasyon ve uyum adına baskıyı artırma amacına dönüktür.

Modernizm ile İslam uyum gösterebilir mi? Hristiyan AB ile Müslüman Türkiye birlik içinde yan yana durabilir mi? Kapitalist iktisadi yapı ile İslam’ın ekonomik faaliyete bakışı arasında çelişki-çatışma yaşanır mı? AB, Avrupa İstikrar Girişimi (ESI) adlı yan kuruluşuyla bu soruları yanıtlamaya çalışıyor, rapor ve incelemeleriyle Türkiye’nin iktisadi-toplumsal-kültürel yaşamını fotoğraflayıp Avrupa’nın belli başlı sermayedarlarına tanıtıyorlar. Aynı zamanda Türkiye’ye ödevlerini de hatırlatıyorlar.

ESI’nin yaptığı incelemeler ve hazırladığı rapora göre ele alınan örnekler, “ekonomik kalkınmanın ve modern dünyanın değerlerinin İslam ile bütünleşebileceğini ortaya koyuyor.” “Ekonomik başarı ve toplumsal gelişmenin, İslam ve modernliğin sorunsuz biçimde birlikte yaşadığı bir ortam oluşturduğu ortada.” Bu ortamı sağlayan sihirli kavram; İslami Kalvinizm. AB’ye girmeye çalışan Türkiye’nin Avrupa’nın bildiği “değerlerle şekillenen bir Anadolu” olduğu, raporun müjdeli haberi! Rapor, “çekinecek, kaygılanacak bir şey yok, bu sizin sandığınız, Batı ile çatışan bir Anadolu değil” demek istiyor. Asıl sorun, radikal ya da liberal olup olmaması değil, Batı sistemiyle uyumlu bir İslami anlayış olmasıdır.

İstanbul’un batıya dönük yüzü Avrupa emperyalizmini ikna etmeye yetmiyor, “daha az gelişmiş, yoksul ve değerleri açısından Avrupalı olmadığı düşünülen Türkiye’nin iç bölgeleri arasındaki tezat” düşündürüyor. Tartışma, İslam kavram ve kültürünün toplumsal yapıdaki etkisinin reforme edilmesi üze-

rinden yürüyor olsa bile bunun Türkiye halklarının ulusal değerlere bağlılık, geleneksel kültürel yapısı, kır yaşamının baskın rolü, küçük tarım ekonomisine dayalı iktisadi yaşamı vs. vb. durumun kamufle edilmek istendiğini saklayamıyor. Başta Kayseri olmak üzere Orta Anadolu'da birkaç bölgede yapılan sondajlarla hazırlanan rapor, sanayi kentlerinin dışında tüm Anadolu coğrafyasının Batılı değerlere teslim olmasının temel parametrelerini içeriyor.

İki Türkiye var ortada; Batı değerlerini benimsemiş, Batılı yaşam sürdüren, Batı ile entegrasyona hazır bir Türkiye. Bir de "diğer Türkiye!" Orta Anadolu, bu diğer Türkiye'nin merkezi olarak kabul ediliyor: "Tarım, hayvancılık ve el dokumasına odaklanmış köy hayatının değişmeyen temposunda derinlere kök salmış erkek egemen bir İslam kültürü." Bu algılamanın önyargılı olduğu, değişen Türkiye'nin gerçek yüzünü tarif etmediğini kanıtlama çabasında rapor.

Türkiye tarımının gelecek on yıl içerisinde aşamalı ama sert tedbirlerle nasıl tasfiye edilmesi gerektiği, AB ile "müzakerelerde" bu gündemin çok "sıkıntılı" geçeceği sık sık dile getirildiğine göre, Avrupa emperyalistlerinin Türkiye'yi hangi açılardan Avrupa sistemine kayıtsız-koşulsuz ve engelsiz

eklemek istedikleri açıkça anlaşılıyor. AB'nin bir üst yapı kurumu olarak din sorunu ile bu derece ilgileniyor oluşu, Türkiye toplumunu hor gören kibirliliğinin de bir yansıması. İngilizler Hindistan'ı, Fransızlar Kuzey Afrika'yı, Amerikalılar kıta yerlilerini uygarlaştırdılar ve ileri Batı değerleriyle tanıştırdılar, siyasal-ekonomik geri kalmışlıktan kurtardılar, demokrasi ve refaha kavuşturdular ya!... Halen ABD ve İngiliz emperyalizmi Ortadoğu'yu despot tiranlardan kurtarıp demokratikleştiriyor, bugüne kadarki geri kalmışlığın sebebi İslam'la dünya çapında hesaplaşıyorlar ya!... Avrupa, ekonomik toplumsal dönüşümünü Protestan-Kalvinist ahlakı ile başardı ya!... Türkiye ve Anadolu'da da bu değişimin öncülüğünü üslenen İslamcı Kalvinistler var işte; yeni yetme İslami kimlikli, iştahlı ve hevesli İslamcı kapitalistler bir ellerinde Kuran, bir ellerinde çek defteri-hisse senedi-kredi-teşvik-fabrika tapusu ile kalplerinde idealist mistisizm, beyinlerinde ekonomik rasyonalizm ile Brüksel kaplarına "dayandılar!"

Protestan ahlakı -kapitalist ruh- İslamcı Kalvinizm: Ahirette yan yana gelmesi mümkün değil belki ama, işte dünyada yan yana-el ele-omuz omuz; İslam ve Hristiyanlık!... ■

* Seferilik: Peygamberin yaşadığı döneme tanık olan ve sahabe olarak nitelenenlerce geliştirilen Kuran'ın ve peygamberin uygulamalarının yeterli olduğuna inanan ve peygamberin kurduğu düzenin bozulmasını istemeyen, düşünsel alanda her yeniliğe karşı çıkan bir hareket.

** Ortodoks: Burada kastedilen, Roma'nın Doğu ve Batı Roma imparatorluğu biçiminde ikiye bölünmesiyle ayrışan ve zamanla Slav halklarının, Rum ve Ermenilerin mezhebi haline gelen Hristiyanlığın Ortodoks mezhebi değildir.

*** Batınlık: Egemen-ana akım İslam'dan ayrılıp, farklı mezheplerde örgütlenerek kendilerine yeni yollar arayan ara İslami akımlar için kullanılan, İslam'ın esaslarından ayrılmış, sapmış, İslam-dışı görülüp, katli vacip kabul edilen tüm mezheplerin ortak adlandırılması.

**** Asketik/asketizm: Dinde, ruhun kurtuluşu, dünya nimetlerinden uzaklaşarak kendini ilahi amaçlara vakfederek arayan görüş, münzevilik.

Kaynaklar:

Max Weber, Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu
Bilim ve Gelecek, s. 22, Aralık 2005
Avrupa İstikrar Girişimi (ESI) Raporu
Avni Özgürel, Radikal

“Küreselleşen Kent”: İSTANBUL

-Cafer Kahraman-

Üretimin ve sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesi yasası temelinde yükselen kapitalist küreselleşme dalgalarıyla, kapitalist üretim biçimi daha fazla uluslararasılaşmıştır.

Yeryüzünü ÇUŞ'lar (Çok Uluslu Şirketler) için açık bir sömürgeye dönüştürme eylemine dayanan temposu hızlanmış emperyalist küreselleşme, kendi kültürel değerlerini de daha hızlı, daha fazla uluslararasılaştırarak dünyamız halklarını, işçi sınıfını zehirlemede bir hayli yol katetti. “Küresel kent”ler, bu olgunun da başlıca mekanları olarak öne çıktı. “Kentsel Dönüşüm Projesi” ile İstanbul’u “küresel kent” haline getirme üzerine koparılan fırtınanın esin kaynağı, işte yukarıdaki olgulardır; 2000 yıllık bir büyük tarihsel geçmişe sahip İstanbul’u ÇUŞ’ların ekonomik ve kültürel cenneti haline getirme, emekçiler için ise İstanbul’u bir cehenneme çevirme eylemidir. “Kentsel Dönüşüm Projesi” İstanbul’dan başlayarak diğer metropol kentleri kapsayacak ve öteki kentlere doğru geliştirilecektir. Yani proje, salt İstanbul kentine özgü değil, daha

genel bir projedir. Milliyet Gazetesi’nin 29 Ekim 2005 tarihli “Milliyet Emlak” ekinde, “İstanbul’dan başlayacak kentsel dönüşüm çalışmalarının daha sonra diğer büyük kentlere, ilerleyen süreçte Anadolu şehirlerine sıçraması kaçınılmaz görünüyor. Önümüzdeki dönemde tüm ‘Türkiye yıkılıp, inşa edilecek’ dersek herhalde abartmış olmayız” açıklaması, bu gerçeği yansıtmaktadır.

Kapitalist emperyalizmin ve burjuvazinin bu gerçeklerini, kapitalist kent gerçeğinde de görmekteyiz. Kapitalist kentleşme ve kentin küreselleşmesi süreci de bilinçli toplumsal bir varlık olan insanı, işçi ve emekçi insanı derin bir yıkımın; dizginsiz bir insani yabancılaştırmanın, ağır ahlaki ve moral çöküntünün, depresif nevrotik bir kişilik yapısının girdabına atmıştır. Çünkü kapitalizmde “insan” yoktur, tek değer artı değer sömürsü, kar ve daha fazla kaptır. İnsanlar arası ilişkiler metalar arası ilişkilere, ilişkilerin nesneleşmesine (meta fetişizmi) dönüşmüştür. Kapitalizmde her şey, metadır; alınır, satılır, tüketilir, atılır. Gemisini yürüten kaptandır... Bireycilik,

bencillik tüm toplumsal yaşama damgasını basar ve şekillendirir. Genel olarak kapitalizmin, özel olarak da onun emperyalizm aşamasının kentsel gerçeğinin temel tarihsel ve güncel görünümüdür tüm bunlar. Sermaye düzeni ve burjuva egemenlik ilişkiler sisteminde bu değerlerden kopararak insanı insanlaştıran tek şey, sınıf mücadelesidir; sömürüye, zulme ve toplumsal adaletsizliğe dayanan toplumsal koşulların bilincine varma ve karşı bir direnme, mücadele, başkaldırı ve sosyalizm için savaştır... Bugün ÇUŞ'lar ve işbirlikçi sermaye daha derin ve geniş bir temelde İstanbul'u emperyalist küreselleşmenin gereksinimlerine yanıt verecek tarzda yeniden yapılandırarak bu kenti metalaştırıyorlar, İstanbul'u tümüyle meta fetişizmine teslim etmek istiyorlar, kültür emperyalizminin de bölgesel etki merkezlerinden birisi haline getirmek istiyorlar.

Bilinir ki, emperyalizm, dünyanın dört bir tarafına salt sermayesi ve askeri gücüyle girmez. Emperyalist dünya düzeni girdiği, gittiği her yere, kendi gerici burjuva değer yargılarını da taşır. Yani emperyalizm, aynı zamanda bir kültürel yayılmacılıktır. Kültür emperyalizmi, beyinleri sömürgeleştirme eylemidir. Ve ÇUŞ'lar, emperyalist kapitalizmin ideolojik ve kültürel değerlerini de taşıyan, yayan ileri karakollardır. Söz konusu "inceleme" metni de emperyalist devletlerin ve uluslararası tekellerin bu misyonuna ve pratik politikalarına da ışık tutmaktadır. Amerikan emperyalizmi, dünyamızı Amerikalılaştırmaya çalışıyor. Devasa Hollywood sektörü, devasa medya sektörü, devasa zevk ve eğlence sektörü, devasa ABD işbirlikçileri ve devşirilmişler çetesi vb. hepsi bu uğurda çalışmaktadır. ABD arabasına binmeyen, Coca-Cola'sını içmeyen, Mc Dannels hamburgerini yemeyen, blucinini giymeyen, filmlerini seyretmeyen, cikletini çiğnemeyen, Amerikan zorbalığına ve kültür emperyalizmine maruz kalmayan tek bir ülke dahi kalmamıştır dünyamızda. Amerikalı uluslararası tekeller de söz konusu kokuşmuş ve aşırı çürümüş değerlerin yayılmasının en önemli araçları haline gelmiş bulunuyorlar. "Küresel kent", işte aynı zamanda bu değerlerle biçimlenen, biçimlendirilen kent demektir.

1950'lerde "Türkiye'yi küçük Amerika yapaca-

Yaratılmak istenen sahte umut ve beklentilerin aksine, Mortgage sistemi İstanbul'da yaşayan emekçilerin konut sorununu çözmeye dönük bir proje değildir. İpoteğe dayalı finansman yöntemiyle, satın alma gücü olan kesimlere hitap edilmektedir ve başta da lüks konut üretimi hedeflenmektedir. Mortgage'ın hedef kitlesi varlıklı orta sınıf katmanlarıdır.

ğız" diyen DP (Demokrat Parti) ve ardılları, Türkiye'yi elbirliğiyle bir tür küçük Amerika; Amerikan emperyalizminin ileri karakolu yaptılar. Türkiye'nin bütün subaşlarını tutan zat-ı muhteremler ve belli başlı devlet kurumları, Amerikan uşaklığında sınır tanımamakla da bunu kanıtıyorlar; hem de Beyaz Saray'ın merdivenlerini kutsal sayacak kadar tiksinti verecek bir dalkavuklukla.

Bugün de "İstanbul'u küresel kent haline getirmek" sloganıyla İstanbul'u başta Amerikan ÇUŞ'ları olmak üzere uluslararası emperyalist tekellere daha fütursuzca peşkeş çekme politikasını izleyenlerin de künyelerinde tanrılarının kar, Kabe'lerinin Beyaz Saray, efendilerinin ABD olduğu yazılmaktadır. İstanbul'u New York, Las Vegas, Hong-Kong gibi bir "dünya kenti" haline getireceklerini ilan edenlerin, '50'lerin DP'sine rahmet okuttuklarından ise kuşku duyulamaz.

Bilindiği gibi, kent, kapitalizmin ve burjuvazinin beşiğidir. Kapitalist kentin temel karakteristik özelliği, insanın herhangi bir değer taşınamamasıdır. Kapitalizmde tek kutsal varlık, sermaye, tek kutsal amaç ise kar ve daha fazla kardanır. Kapitalizmin bu yasası, kapitalist kent gerçeğini de belirler ve yönlendirir. Daha da küreselleşmiş olan kapitalist emperyalizmin yeni kapitalist birikim stratejisi (esnek sermaye birikimi) ile birlikte, kentler de daha derinlemesine tekellerin sömürü ve yağmasına açılarak yeniden yapılandırıldı ve yapılandırılıyor. Kamusal işlevler "piyasalaştırıldı." Kamusal araziler, işletmeler, hizmetler özelleştirme yoluyla ÇUŞ'lara ve yerli işbirlikçi tekellere devredildi. Kapitalist üretim ve tüketim mekanları olan kentler, kapitalizmin yasalarına ve mantığına uygun bir şekilde sınırsızca yağmalanan mekanlar haline getirildi. Kar ve daha fazla kar üretmenin aracı olan kapitalist kent gerçeğinde, insanın maddi ve tinsel gereksinimleri için üretim, insanın ve emeğin sosyal, kültürel, bilimsel gelişmesi ve yeteneklerini çok yönlü geliştirmesi ve ekolojik sistemin korunması olgusuna asla yer yoktur ve olmamıştır. Kapitalist kent gerçeğinde temel şey, kar ve rant üretiminin azamileştirilmesidir.

Bu karakteristik özelliğiyle “küreselleşen kent” sermaye için bir sömürü cennetidir; ücretli köleliğin yeniden ve yeniden üretildiği mekanlardır. Bir tarafta biriken servet ve sermaye, diğer tarafta biriken yoksulluk ve işsizlik, kapitalist kent gerçeğinin tipik görünümüdür. “Kapitalist nüfus yasası”nın da başlıca mekanıdır, kapitalist kent. Toplumsal zenginlik arttıkça daha geniş kesimler mutlak ve nispi yoksulluğun pençesine atılır. Sermayenin organik bileşimi yükseldikçe, işsizlik daha fazla yoğunlaşır ve sırf kapitalist kar üretmediği ve karın üretimi için aracı olamadığı için milyonlarca işsiz ve yoksul “gereksiz nüfus” sayılır ve bu milyonlar, kapitalizm ve burjuvazi tarafından gözden çıkarılır.

ÇUŞ’lu tekeli kapitalizm döneminde bu olgular, daha çarpıcı biçimler alarak göz çıkarır hale gelmiştir. Kapitalist kentlerin çevresinde, özellikle de metropol kentlerin çevresinde ortaçağı aratmayan, kapitalizmin ilkel birikim dönemini aratmayan koşullar ve sefalet tipiktir. Bu sefalet denizinin ortasında, tanrısal bir yazgıyla şanslı, zengin doğduğu söylenen lüks ve sefalet içerisinde yüzen bir avuç azınlığın plazaları, cennetvari konutları, yalıları ve villaları, yat limanları, lüks eğlence mekanları, lüks fuhuş evleri, bankaları vs. iktidar ve görkemli güç merkezleri olarak yükselir. Bu tablo, kapitalizmin kapitalist kent gerçeğine içselleşmiş olan sınıflı toplum gerçeğini, sınıflar arası uçurumu pek çarpıcı bir tarzda yansıtır.

‘80 sonrası çıkarılmış merkezi ve yerel yönetim yasaları; ve gündemde olan yeni değişiklikleriyle kamu yönetimi ve yerel yönetimler yasa tasarıları ile öteki şeylerin yanı sıra; kentler, özellikle de metropol kentler, derinlemesine iç ve dış sermayenin yağmasına açılmıştır ve bugün daha geniş çaplı açılmak istenmektedir. Burada da yapılmak istenen yasal değişikliklere damgasını basan temel şey, emperyalist küreselleşmenin gereksinimlerine bağlı olarak kentleri yeniden yapılandırmak; böylece “küresel kent”ler yaratmaktır. İstanbul da zaten bu sürecin bir parçası olarak yeniden yapılanma sürecine girmişti. Ama bugün “Kentsel Dönüşüm Projesi” ile yapılmak istenen şey, dünle kıyaslanmayacak kadar derin ve kapsamlı bir yeniden yapılandırma’dır. “Kentsel Dönüşüm Projesi”nin merkezinde duran olgu, ÇUŞ’lardır; emperyalist sermayeye ve yerli holdinglere İstanbul’un sınır tanımaz bir küstahlıkla peşkeş çekilmesidir. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş’ın şu sözleri bu olguyu iyi dile getirmektedir:

“Bizim şimdiye kadar yaptığımız kentsel dönüşüm projeleri 3-5 binlik. Halbuki İstanbul’da 1,3 milyon binanın yarısından fazlasının yıkılarak yeniden inşa edilmesi kaçınılmaz. Biz, İstanbul’a yatırım yapmak isteyen yabancı sermayeyi kentsel dönüşüm projelerine yönlendireceğiz. Bu konuda görüşmelerimiz sürüyor. Ciddi anlamda bir kentsel dönüşüm gerçekleştirilebilmesi için çok büyük paralara ihtiyaç var. Yerli sermayenin bunu yapabilmesi zor.” (Milliyet Emlak Haftalık Gayrimenkul ve Dekorasyon Gazetesi).

“Günümüzde çağdaş ve kentsel çevre kalitesi yüksek ortamlar ve fırsatlar yaratan; kentsel kaynak ve fırsatları iyi kullanabilen kent, sağlıklı kent anlamına gelmektedir.” tanımında geçen “yüksek kalite”, tümüyle burjuva kent için, ÇUŞ’lar ve zengin tabaka için kalite arayışını ve çözümünü ifade etmektedir. “Fırsatları iyi değerlendirme” ile anlatılan şey; kent rantına el koymanın, rant gaspının önünde engel oluşturan her şeyin, örneğin gecekonduların tasfiyesi eylemini dile getirmektedir. “Sağlığa zarar vermeyen güvenli ve sağlam binaların bulundu-

ğu kent”, “otopark ve yeşil alan sorunlarının çözül-
düğü çağdaş kent” tasarım ve vurgusu tümüyle bur-
juva sınıfın, zengin kesimin rahatlığını, güvence ve
kalite arayışına verilmek istenen yanıtı, çözümü dil-
lendiriyor. Yani burada işçiler ve emekçilerin kent-
sel yaşamını kolaylaştırmak, yaşam kalitesini yük-
seltmek, depreme karşı emekçi insanı korumak vb.
gibi kaygılara vs. yer yoktur. Çünkü, kapitalizmde
“insan”, sadece ve sadece “kapitalist insandır”; mal,
mülk, servet vb. içerisinde yüzen “insan”dır.

Dolayısıyla “Kentsel Dönüşüm” projesi, emekçi
İstanbul’a karşı bir savaş projesidir.

İstanbul’un “küresel” bir kent haline getirilmesi
politikası, 2000 yıllık bir tarihe yaslanan İstan-
bul’un tarihi dokusunun iyice yıkılması, çirkin gök-
delenlerle kaplanması, gemi ve yat limanlarının iş-
galine uğraması; devasa hiper marketler, lüks çarşı-
lar, süper kumarhaneler, lüks fuhuş evleri zinciriyle
iyice işgal edilmesi; doğal güzelliğinin daha fazla
öldürülmesi demektir. İstanbul’un ÇUŞ’ların, para
sermayenin, küresel mafyanın, uyuşturucu tacirle-
rinin, fuhuş sektörünün vs. cennet mekanı haline
getirilmesi demektir. İstanbul’un konutlaşmaya el-
verişli tüm seçme ve güzel yerlerinin lüks konutlaş-
maya açılması, satın alma gücü yüksek gelir grupla-
rının hizmetine sunulması demektir. Emekçi semt-
lerin yıkılması, kent yoksullarının kentin dışına sür-
ülmesi demektir. İstanbul Büyükşehir Belediye
Başkanı Kadir Topbaş’ın, “İstanbul yıkılarak güzel-
leşecek” açıklaması, işte bu gerçekleri içermekte ve
çarpıcı bir tarzda yansıtmaktadır. ÇUŞ’lar ve yerli
işbirlikçileri holdingler, İstanbul’u yaşanılır bir yer
haline getirmek için değil, aksine, her bakımdan
kapitalist kar ve rant vurgunu arenasına çevirmek
için istemektedirler. Kar ve rant üretiminde bir ye-
ri olmayan yoksulların gözü yaşına bakmadan gece-
kondularının başlarına yıkılması, karlılığı yüksek
arazi parçalarının ellerinden alınması ve kentten sür-
ülmesi, onlar için tanrısal bir buyruktur. Topbaş’ın
İstanbul’da 1,3 milyon yapı var, bunların yarısın-
dan fazlası yıkılacak, açıklaması varoşları bekleyen
tehlikeyi, başlamış ve her fırsatta yıkılmaya çalışılan
gecekondu yıkımları saldırısının derin ve kapsamlı
olacağını açıkça sergiliyor. Kapitalist küresel kent
gerçeğini de belirleyen işte budur. Bundan dolayı-
dır ki, emekçinin, yoksulların, yani insanın bir de-
ğeri yoktur. Hükümran olan, ferman yazan, emek-
çilere dünyayı dar eden sermayedir.

İşte böyle bir kenttir “küresel kent”; toplumsal
ve kültürel yozlaşmanın bin çeşidinin üreyeceği,

üretileceği bir kent haline getirilmek isteniyor,
“kavgamızın şehri” İstanbul. Böyle bir yaşam tarzı
ve değerler sistemiyle İstanbul yozlaştırılmak, top-
lumsal ve siyasal muhalefet ve kavganın başkenti
olmaktan çıkarılmak isteniyor. İstanbul, yalnızca
sefahat içerisinde tepinenlerin, zenginlerin şaşalı
kenti haline getirilmek isteniyor.

İstanbul’da sayıları giderek daha artan gökde-
lenler, egemenlerin giderek daha sık yapılan ulusla-
rarası konferansları, keza daha sık gerçekleştirilen
uluslararası festivaller ve uluslararası fuarlar; finans
ve eğlence sektörlerinin ve uluslararası mafyanın
bu kentte daha güçlü yerleşmesi; F-1 yarışlarının
İstanbul’da düzenlenmeye başlanması, “Haydarpa-
şa Projesi”, “Galataport Projesi” türünden projelerin
giderek yaygınlaşması; 116 yeni gökdelen yapma
projesi, bunların arasında, burjuvazinin konut an-
layışını yansıtan Dubai Kuleleri projesi, bu gerçek-
lerin açık kanıtlarını oluşturmaktadır.

Coca Cola, “Rock’n Coke” festivallerini rastlantı
eseri İstanbul’da düzenlemiyor. Ya da salt Coca-Co-
la şirketinin pazar payını artırma çabasıyla ilgili de-
ğildir bu. Bununla birlikte, Amerikan yaşam tarzını,
değer yargılarını, yozlaşmış kültürünü Türkiye’ye
taşımının; kozmopolit kapitalist kültürü yaymanın,
İstanbul’u ÇUŞ’ların istediği tarzda kozmopolit bir
kent haline getirmenin de aracıdır.

Giderek daha sertleşen ve daha saldırganlaşan,
kent yoksullarını kent dışına sürme politikası, ge-
cekonduların “yabancıların göz zevkini”, “Türki-
ye’nin de imajını bozduğu” vb. gibi tiksinti veren
gerekçelerle emekçilerin başına yıkılması, bu tip
yerleşim alanlarının kent rantına konacak tekelle-
re açılması çabası vb. de küçük Amerikalılaştırma-
nın, emperyalist küreselleşmenin, İstanbul’u
“dünya kenti” haline getirmenin göstergeleri içe-
risinde yer almaktadır.

Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Derneği (GYO-
DER) Başkanı Haluk Sur, 2005 baharında yapılan
bir toplantıya katılmak için Türkiye’ye gelen yaban-
cı gayrimenkul yatırım şirketlerinin toplam aktifle-
rinin 1 trilyon doları bulduğunu açıklamıştı. Aynı
açıklamada yer alan, İstanbul’da 2,5 milyon yapının
mevcut olduğu, bunların % 60’ının gecekondu vb.
sağlıksız yapılardan oluştuğu göz önünde tutulursa,
bunun “yaklaşık 200 milyon metre karelik bir alan-
da” yeniden yapılanma demek olduğu saptaması,
kent rantları savaşının çapını yansıtmaktadır. Böy-
lece, emperyalist tekellerin, yerli holdinglerin, AKP
Hükümetinin neden İstanbul’u “bir dünya kenti”

haline getirmek için bu denli kararlı davrandıkları ve İslamcı Tayip Erdoğan'ın gecekondu halkına duyduğu amansız burjuva sınıf kin ve saldırganlığının nedeni de açığa çıkmış oluyor. Keza, Doğu Holding'in patronu Ferit Şahenk, 2005 Nisan'ında İstanbul'da düzenlenen bir toplantıda yaptığı konuşmada, alçakça bir memnuniyetle, yabancıların Türkiye'nin gayrimenkul piyasasına büyük ilgi gösterdiğini ve "İstanbul'un ULI tarafından yabancı sermaye gayrimenkul yatırımı için bir numaralı kent seçilmesi"nin de

bunu gösterdiği açıklaması da; takkeyi düşürüp keli açığa çıkaran gerçek nedeni ele vermektedir..

Son dönemlerde üzerinde çokça durulan ve propagandası yapılan "Mortgage sistemi", "Kentsel Dönüşüm Projesi"ne bağlı bir yeni yöntemi oluşturmaktadır. Yaratılmak istenen sahte umut ve beklentilerin aksine, Mortgage sistemi İstanbul'da yaşayan emekçilerin konut sorununu çözmeye dönük bir proje değildir. İpoteğe dayalı finansman yöntemiyle, satın alma gücü olan kesimlere hitap edilmektedir ve başta da lüks konut üretimi hedeflenmektedir. Mortgage'ın hedef kitlesi varlıklı orta sınıf katmanlarıdır. 15-20 yıllık vadelerle borç altına girebilecek güvenceye sahip olanlardır. Bu yöntem ve sistemle, 1997'den bu yana birikmiş olan konut talebi, yeni karlar elde etmenin aracı haline getirilmek isteniyor. Keza, duraklama ve gerileme sinyalleri veren ekonominin bu yolla da canlandırılması hedefleniyor. Böylece, gayrimenkul sektörü, finans sektörü, inşaat sektörü, demir çelik sektörü, müteahhitlik ve bir dizi yan sanayi de canlandırılmış olacaktır. Çok doğal olarak, bu durum, kent rantı savaşlarını da keskinleştirecektir. Daha bugünden gayrimenkul piyasasında fiyatlar tavan yapmaya başladı. Güç odakları kılıçlarını çekmiş ve hücumu geçmiş bulunuyorlar. Bankaların, holdinglerin, müteahhitlerin ağzının suyu akmaya çoktan başladı. Ortalıkta milyar dolarlar uçuşuyor. Emperyalist Hıristiyan batıdan çeşitli nedenlerle oluşan güven kırılmasının etkisiyle, Arap şeyhlerinin petro-dolarları giderek artan oranda Türkiye'ye, İstanbul'a, gayrimenkul piyasasına yöneli-

Emperyalist küreselleşme sürecinde dünya yoksulları gözden çıkarılmıştır. Hem dünyanın patronu ve hem de dünyanın en zengin ekonomisine sahip ABD'nin çok bilinçli bir şekilde New Orleans kentinde yaşayan, siyahi ağırlıklı yoksulların "Katrina Kasırgası"nın dev dalgaları tarafından yutulmuş, binler, on binler halinde ölümüne göz yumması örneğinde de bu çarpıcı gerçek, tarihe kaydını düşmüştür.

yor. Bu olgunun son örneğini, 5 milyar dolarlık yatırım yapacağı ilan edilen, işe İstanbul'da iki süper gökdelen inşa etmekle başlanacağı söylenen Dubaili şeyhlerin T. Erdoğan ve İstanbul Anakent Belediyesi ile anlaşma imzalamaları ve burjuva basına verilen tam sayfa ilanlar oluşturmaktadır. Emperyalist politikalara sadık bir köpek gibi bağlı kalan, işçilere, emekçilere düşmanlıkta sınır tanımayan AKP Hükümeti ve onun başı Erdoğan, zaten, "devleti ve memleketi bir tüccar gibi" yöneteceğini, misyonlarının Türkiye'yi sermayeye ve "yabancı sermayeye pazarlamak" olduğunu açık açık ilan etmişti. Hükümetin başı olan zat-ı muhterem, paranın dini, imanı olmadığını, yabancı sermayenin başının üstünde yeri olduğunu fütursuzca bir dalkavuklukla ilan etmişti. Aynı küstahlığını İstanbul'u yabancı sermayeye sudan ucuza satarak peşkeş çekmede de sergilemektedir.

İstanbul'u "dünya kenti" haline getirme uğraşı, kent rantı savaşlarını da keskinleştiriyor. Uluslararası tekellerin İstanbul'a artan ilgisi, gayrimenkul piyasasında hızla fırlayan fiyatlar bunu gösteriyor. Uluslararası emperyalist tekeller, yerli holdingler, körfez sermayesi, İslamcı sermaye, mafya, polis şefleri, istihbarat örgütleri, askeri faşist klik, politikacılar, yerel yöneticiler vs. hepsi işin içinde. Bu sırtlanlar sürüsü hep birlikte İstanbul'un üstüne çullanmış, parçalamaya, yağlı bir parçasını koparmaya çalışıyorlar. Çünkü İstanbul, uluslararası sermayeye daha fütursuzca açıldığı için daha karlı, kentin rantları alabildiğine yağlı-ballı hale gelmiş bulunuyor. Devlet ve belediyeler, mülkiyetini elde ettikleri arazileri yerli ve yabancı sermayeye özelleştirme yoluyla peşkeş çekiyorlar. Demagojik bir biçimde de olsa, kentin gerçek ve tek sahibi İstanbul halkına, Türkiye emekçilerine bir şey soran bile yok. "Yerel yönetimlerin demokratikleştirilmesi" üzerine demagoji yapan iki yüzlü sahtekarlar çetesinin gerçek yüzünün anlaşılması bakımından da bu tablo, son derece çarpıcıdır. "Kentsel dönüşüm projesinde uzlaşma çok önemli. Hiçbir kentsel dönüşüm projesi halka rağmen başarılı olamaz. Projelerin süresi uzar. Proje verimsizleşir." açıklaması,

demokrasi demagojisi ile sıradan vatandaşı aldatmaya dönük açıklamalardan birisidir. “Uzlaşma”yla kastedilen olgu, halkla uzlaşma değildir; İstanbul halkı gecekondulu yıkımları deneylerinden bunun kendileri için polisin, jandarmanın bombalarla, otomatik silahlarla, panzerlerle, kepçelerle, dozerlerle, gözaltı ve tutuklamalarla, işkencelele vs. devlet saldırganlığı olduğunu çoktan öğrenmiştir. “Böl ve yönet”, yetmedi mi, devlet terörüyle, sivil faşist terörle, mafya terörüyle vs. ez; işte halka reva gördükleri tek şey budur. Uzlaşmayla kastedilen şey, İstanbul halkının şartsız boyun eğmesidir ve kentsel rantın güç odakları; sermaye, bankalar, holdingler, müteahhitler, mafya, yerel yönetimler, askeri ve sivil bürokrasi vb. arasında bölüşüm ve dağıtımındaki “uzlaşma”dır. Doğal olarak, “Sivil toplum kuruluşları”nın demokrasi oyunu için desteğinin alınmasına önem verilmektedir. Peki kimdir bu “STK”lar? Elbette ki TÜSIAD’dır, MÜSIAD’dır, TOBB’dur, ISO’dur, ITO’dur vb. Yani doğrudan sermayenin ya da değişik değişik kesimlerinin örgütleridir. Bu projede ve sergilenen demokrasi komedisinde işçi ve emekçilerin; ve onların gözü, kulağı, sesi olan ilerici, devrimci demokratik kitle örgütlerinin herhangi bir yeri bulunmamaktadır. Aksine emekçiler, yoksullar, gecekondulu halkı, demokratik kitle örgütleri tehlikeli bir düşman olarak görülmekte ve değerlendirilmektedir. “Diyelim ki kentsel dönüşüm projesinde belediye ile gayrimenkul sahipleri anlaşamadı. O zaman ne olur? Bu alanda ciddi deprem riski varsa veya yaşam koşulları kötü ise zorunlu olarak kentsel dönüşüm gerçekleştirilecek. Yani bu durumda yapı ve insan güvenliği ön plana çıkacak. Belediyeler yaptırım gücünü kullanacak.”

Bu sözlerden de bir kez daha ortaya çıktığı gibi, emekçilerle “uzlaşma”dan, “demokratik danışmadan”, “demokratik yönetimden” vs. kastedilen şey, açıkça zorbalıktır. Emekçilerin arazilerine zorla el konulmasıdır. Gecekonduların başlarına yıkılmasıdır. Çünkü açık ki, devlet, hükümet ve belediyeler holdinglere, bankalara, büyük arazi tekeline sahip olanlara vs. zor uygulamayacaktır; aksine kent rantı, kentsel dönüşüm projeleri vb. aracılığıyla düzenin bu efendilerine akıtılıyor ve akıtılacak. Hükümetin, polisin, jandarmanın ve belediyelerin varoş-

Proletaryanın ve kavgamızın başkenti İstanbul; bu proleter kent, burjuva kentin, küresel emperyalist kentin sunduğu metalaşmayı, hiçleşmeyi, geleceksizliği, barbarlık içinde yok oluşu kabullenecek mi?

lara saldırısına elverişli bir perdeleme yaratmak amacıyla tümüyle politik bakımdan özenle seçilmiş “deprem riski”, “yaşam koşulları”nın “kötülüğü” gibi elastiki ifadelerin arkasına saklanarak geliştirilen ve geliştirilecek saldırılar, şimdiden haklı çıkarılmaya çalışılıyor.

Faşist diktatörlük ve AKP Hükümeti, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Büyükşehir Belediyesi’ne bağlı özellikle de AKP’li belediyeler, kent yoksullarının ağırlıklı olarak yerleştiği gecekondulu semtlerini işgal ederek emekçileri evlerinden ve topraklarından sürerek gasp edecekleri arazileri de peşkeş çekmek için köklü bir saldırı içerisine girmişlerdir. Özellikle de boğaz manzaralı, kent merkezine yakın, kent merkezlerine ulaşım kolaylığı olan, yeni iş merkezleri kurmaya, zenginlere lüks konut inşaatına uygun araziler, yeni yapılaşmaya uygun semtler vb. öncelikle gasp ve yağmanın; dolayısıyla devlet terörünün, sivil faşist terörün, mafyanın (ki, bunlar organik bir biçimde iç içedirler) hedefi durumundadır.

Konuyla ilgili Lenin’in şu açıklamaları oldukça aydınlatıcıdır:

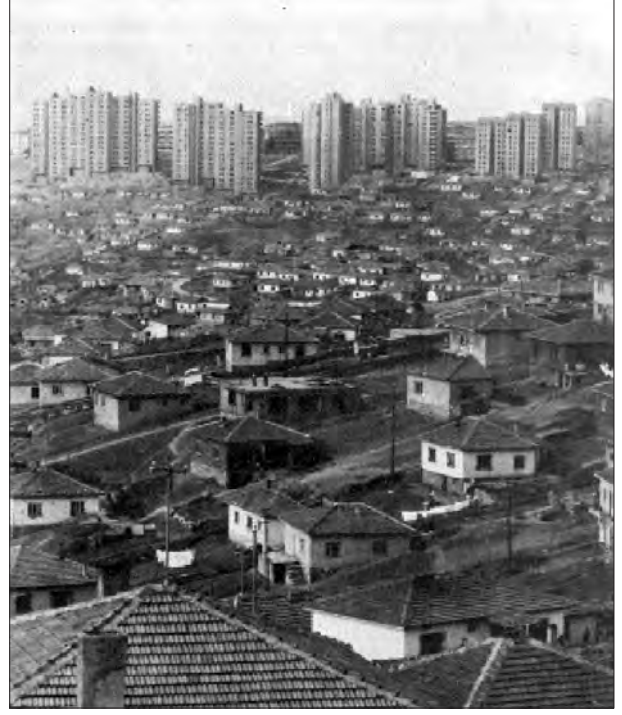
“Büyük gelişme halindeki kentlerin çevresinde bulunan topraklar üzerine yapılan spekülasyonlar da, mali sermaye için son derece kazançlı bir işlem olmaktadır. Bankalar tekeli, burada, toprak rantı ve ulaştırma yolları üzerinde tekeli ile kaynaşır; çünkü fiyatların yüksekliği ve toprağın büyük karlarla satılması olanağı vb. özellikle kentin merkeziyle rahat ve kolay bir ulaştırma düzenine bağlıdır; bu ulaştırma bağlantısı da, holding sistemi ve müdürler arasındaki mevki paylaşımı yoluyla söz konusu bankalara bağlı şirketlerin elindedir...” (Emperyalizm, s.63)

Bu değerlendirme ve yukarıda sunduğumuz veriler birbirini iyi tamamlamakta ve sorunu net bir şekilde aydınlatmaktadır. Ama kapitalist kent ve özellikle de metropol kentler sadece kent rantı bakımından yapılandırılmaz. Bir de büyük kentlerin kapitalist toplumda sınıflar mücadelesi bakımından taşıdığı stratejik ve taktik öneminden dolayı da burjuvazi, burjuva devlet ve ÇUŞ’lar bakımından önem taşırlar. Bu önem, kentin siyasal ve toplumsal denetimini yaşamsal kılar ve egemen sınıflar, bir de bu açıdan kenti şekillendirmeye önem verirler. Kapitalist kent, özelde de İstanbul

gibi metropol kentler, burjuvazi tarafından siyasal gericilik, toplumsal ve kültürel yabancılaşma çizgisinde iğdiş edilmeye ve sıkı bir gözetim altına alınmaya çalışılır. Örneğin; bir Londra'nın, bir New York'un, bir İstanbul'un tüm gözeneklerine kadar kameralı denetim altına alınması gerçeklerinden de bunu kolayca görmekteyiz.

Yeni dönemde emperyalist küreselleşmenin, ÇUŞ'ların gereksinimleri temelinde yapılan burjuva devlet, yoğunlaşan siyasal gericilik eğilimine bağlı olarak, burjuva kenti de buna göre yeniden yapılandırıyor ya da düzenliyor. Emperyalist devletlerin, ÇUŞ'ların, yerli holdinglerin bekçi köpeği Türk burjuva devleti, İstanbul'da geçmişle kıyaslanmayacak kadar büyük ve yaygın bir yığınak yapıyor. İdari yapıyı buna göre şekillendiriyor. Asker, polis, istihbarat, özel güvenlik ve mafya örgütlerini daha organize bir tarzda güçlendirerek yetkinleştiriyor. Kuşku yok ki, bu çaba; ÇUŞ'ların, yerli sermayenin güvenliği içindir. Tersinden bu çaba, daha güçlü patlak verecek kavgalara, ayaklanmalara karşı işçileri ve emekçileri ezmek içindir. Kapitalist kent gerçeği, çelişkili bir gerçektir; bu, gerçeğin kendi çelişkisidir. Çelişkinin bir yanında burjuvazi, öte yanında proletarya (ve emekçi kitleler) bulunur. İstanbul'un temel gerçeği de bu çelişkide billurlaşmaktadır. Ve işbirlikçi burjuva devlet, Türk halkına da ihanet etmiş ve bu toprakları ve zenginliklerini iç ve dış sermayeye fütursuzca pazarlamakta ve emperyalizmin ve burjuvazinin vurucu gücü olarak daima düşman barikatının saflarında savaşmaya da devam etmektedir.

Kapitalist kentin yapılandırılması savaşımı da, gerçekte, sınıflar mücadelesinin bir alanını oluşturur. Özelleştirme yoluyla, kent yoksullarının evlerinin başlarına yıkılması yoluyla, yükselen gökdelenleriyle, özel güvenlik ordusu ve teknik güvenlik önlemleriyle korunan ve kentin en güzel yerlerinde inşa edilmiş ve edilen lüks konut alanlarıyla, büyük iş merkezleri ve lüks eğlence mekanlarıyla temsil olan kent gerçeği, burjuva kenti simgeler. İş ve çalışma olanaklarından mahrum, hiçbir sosyal güvenesi olmayan, yoksulluğun, işsizliğin, konutsuzluğun, kültürsüzlüğün pençesinde kıvranan, sağlıksız konutlarda ve kentin merkezinin çevresini sarmış olan kent gerçeği ise proleter kenti, emekçi kenti simgeler. Bir yanda zenginlik ve lüks, diğer yanda yoksulluk ve sefalet; kapitalist toplumun sınıf eşitsizliğiyle belirlenen gerçeğini çarpıcı bir şekilde yansıtır. Büyüyen toplumsal zenginlik bir yanda,

büyüyen yoksulluk ve işsizlik diğer yanda; zengin daha zengin, fakirin daha fakir olduğu, birincilerin küçücük bir azınlığı, ikincilerin kentin ezici bir çoğunluğunu oluşturduğu tablo, sermaye düzeninin ve burjuva sınıf egemenliğinin yarattığı kent gerçeğini oluşturur. İstanbul, bu olgunun çarpıcı bir örneğini oluşturmaktadır.

Emperyalist küreselleşmenin artan temposu, İstanbul gibi metropol kentlerin dengesini çok daha keskin bir şekilde bozarak, sınıf çelişkilerini alabildiğince yoğunlaştırmıştır. "Dünya kenti" haline getirilmek istenen İstanbul gerçeğiyle bu çelişkilerin daha derin ve kapsamlı bir temelde keskinleşeceği açıktır. Emperyalist küreselleşme sürecinde dünya yoksulları gözden çıkarılmıştır. Hem dünyanın patronu ve hem de dünyanın en zengin ekonomisine sahip ABD'nin çok bilinçli bir şekilde New Orleans kentinde yaşayan, siyahi ağırlıklı yoksulların "Katrina Kasırgası"nın dev dalgaları tarafından yutulmuş, binler, on binler halinde ölümüne göz yumması örneğinde de bu çarpıcı gerçek, tarihe kaydını düşmüştür. Marmara Depremi'nde de bunu bizler hep birlikte yaşamıştık. Kürdistan'da yaşanan deprem (Bingöl, Hakkari) örneklerinde de bunu görmüştük. Sömürgeci boyunduruk altında yaşayan Kürdistan'da Türk egemen sınıflarının burjuva sınıf karakterinin yanı sıra, sömürgeci karakteri ve ırkçı düşmanlığı ile birleşen bir duruşa tanık olmuştuk daima.

Sınıf eşitsizliğiyle belirlenen, sınıflar arası uç-

rumun gitgide daha keskin düzey ve biçimler aldığı kapitalist kent, “küresel kent” yapılanmasında fırsat eşitliğine dayalı bir uygulama iddiası, gerçekte sınıf eşitsizliği nesnel olgusu temelinde tümüyle boş ve ikiyüzlü bir psikolojik gerici savaşı dile getirmektedir. Fırsat eşitliğinin olabilmesi için tüm toplum bireylerinin aynı elverişli koşullara sahip olması gerekir. Oysa bu, kapitalizmde, kapitalist kent, “küresel kent” gerçeğinde asla mümkün değildir. Kapitalist, emperyalist toplumda, kapitalist kent gerçeğinde fırsat eşitliği ve fırsatları değerlendirme olanağı yalnızca ve yalnızca kapitalistler için geçerlidir. Gerisi boş ve iğrenç demagogilerden ibarettir.

Gerek dünya çapında, gerekse de Türkiye çapında yoksulların ve işsizlerin açıkça gözden çıkarıldığı bir dönemde yaşıyoruz. İstanbul söz konusu olunca da burada yaşayan yoksullar gözden çıkarıldığı içindir ki, evleri başlarına yıkılmakta ve kentin dışına sürgün edilmek istenmektedirler. Unutulmalı ki, İstanbul, Türkiye'nin en büyük nüfusunu barındırmaktadır ve her yıl, 200-300 bin yeni göç almaktadır. Türkiye'nin her bölgesinden, her ilinden, her ulusundan ve ulusal topluluklarından, inanç ve mezheplerinden insan kitesinin yerleştiği, yoğunlaştığı bir kenttir İstanbul. İşsizlik, yoksulluk, sefalet, mafya, fuhuş, uyuşturucu kullanımı vs. bu kentte özellikle son 10 –15 yıl içerisinde daha keskin biçimde yayıldı. Önümüzdeki yıllarda İstanbul, yeni ve daha sert “sosyal patlama”lara gebe. Ve yine

bilinir ki, İstanbul, geçmişten beri ilerici, devrimci, komünist, toplumsal muhalefetin ve mücadelenin de baş kentidir. ÇUŞ'ların, yerli holdinglerin, Amerikancı yarı askeri faşist diktatörlüğün, AKP Hükümetinin İstanbul korkusu boşuna değildir. “İstanbul'un küresel kent” haline getirilmesi projesi, kent yoksullarını dışlama projesidir. İstanbul'da diktatörlüğün resmi faşist örgütlenmesini sürekli geliştirmesi, sivil faşist hareketle, özel güvenlik örgütlenmesiyle, mafyayla organize bir tarzda çalışmanın daha etkin yürütülmesi, işçi ve emekçilerin İstanbul'unu “küresel kent” haline getirme politikasının temel sac ayaklarından birini ve başta gelenini oluşturmaktadır. Çünkü iç ve dış sermayenin istediği şey, dikensiz gül bahçesidir. “Dünya kenti İstanbul” politikası ve şiarı, sermayenin istediği dikensiz gül bahçesini yaratma pratiğini de ifade etmektedir. Bu politika, işçi sınıfı ve emekçi kitleler için daha fazla sömürü ve yoksulluk, daha fazla işsizlik ve geleceksizlik, daha yoğun burjuva devlet terörü, daha fazla kültürel yozlaşma, emekçi kadınların daha acımasız fuhuş bataklığına çekilmesi, emekçi gençlerin daha örgütlü lümpenleştirilmesi; kapitalist suç örgütlerinin, mafyanın, uyuşturucu şebekelerinin yörüngesine çekilmesi vb. demektir.

Proletaryanın ve kavgamızın başkenti İstanbul; bu proleter kent, burjuva kentin, küresel emperyalist kentin sunduğu metalaşmayı, hiçleşmeyi, geleceksizliği, barbarlık içinde yok oluşu kabullecek mi? ■

Emperyalist küreselleşme dönemi ve ulusal sorun

-Ege Özlü-

Birbirlerinden coğrafi olarak uzak olsalar da günümüzde ulusal hedeflerle mücadele eden hareketlerin yolu, benzer koşullarda kesişiyor ve tekil örnekler toplandığında ortaya tipik davranış biçimleri çıkıyor. IRA'nın kontrollü silahsızlanmayı başlatması, Kürt Ulusal Hareketinin ideolojik-politik evrimi, ulusal mücadele veren kimi politik oluşumların tutumları ve en son Endonezya'daki Aceh hareketinin mücadelesinin özerkliği elde etmesi; ulusal hareketlerin güncel konumunu, yakın dönem olasılıkları ve bu konuya dair yeniden düşünmenin vesilesi oluyor. Bunun için yakın bir tarih turu yararlı olacaktır.

Uzun sınıflı toplumlar tarihi düşünüldüğünde, ulus kavramı ve bu kavram çerçevesinde ortaya çıkan sorun, birkaç yüzyıllık geçmişe sahiptir. Ele alındığı koşullara göre içeriği ve çözüm yolları değişkendir. Günümüzde ulusal sorunun içerik, kapsam ve çözümünün ne olacağı; önümüzdeki dönemde Marksist teoride ulusal sorunun nasıl bir hacim kaplayacağı ve birbirleriyle nasıl ilişkilenecek-

leri sorularına yanıt aramak için de ulusal meselelerin önceki dönemlerine, Marksist hareketin gündemine girişine uzanmak gerekir.

Sömürge siyasetinin köleci dönemden bu yana sürdürüldüğü biliniyor. O dönemin iki köleci devletlerinden biri, Elen koloni devletlerini yuta yuta büyüyen Roma ve İtalyan yarımadasındaki Kartaca'ydı. Koloni, kavim vb. gözetmeden köleleştiriyorlardı. Feodal imparatorluklarda sömürgecilik; toprak edinme, işgal ve ardından vasallar yoluyla elde tutma siyasetiyle sürdü. Kapitalizmin şafağında bu politikanın en güçlü uygulayıcıları, Osmanlı, Portekiz ve İspanya'ydı. Ancak İspanya ve Portekiz Osmanlı'yı, sömürgeciliği ilkel sermaye birikimine dönüştüren İngiltere, Hollanda, Belçika ve Fransa ise bu son ikisini geride bıraktı. Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte, feodal imparatorluklar geriledi, çözüldü. Toprağa dayalı imparatorluklar dağılırken, çeşitli ulus devletler ortaya çıktı. Özü, burjuvazinin ekonomik hayatı tek bir pazar ekseninde kendi denetiminde oluşturmasıydı. Devlet sınırları, diğer

burjuva güçlerin bu topraklara sızmasını engelleyici bir zırh işlevi gördüğü için de önemliydi. Avrupa'da bir anda çok sayıda ulus devlet belirmişti. İtalyan Mazzini'nin, "her ulusa bir devlet" ilkesi geçerliydi. O dönemde Avrupa dışındaki alanlardaysa çoğunlukla büyük feodal imparatorluklar hüküm sürüyordu. Sanayi devrimi ile İngiltere sıçrayıp öne çıkmıştı. Fransa, Belçika, Hollanda diğer büyük sömürgeci güçlerdi. Serbest rekabetçi dönemde esasen bu dört kapitalist devlet, uzanabildikleri her kara parçasını kendine katıyor, sömürgeleştiriyordu. 19. yy.ın sonuna doğru onu Almanya ileri doğru atıldı ve paylaşımından pay istemeye başladı. Sadece zor yöntemleri değildi, devrede olan. Bugün Soros'un 'Açık Toplum'cu NGO'lar eliyle uygulamaya çalıştığı silahsız yayılma stratejisini, o sıralarda papazlar yapıyordu. Amilcar Cabral, Gine Bissao için bunu şöyle tarif etmişti: "Portekizliler geldiğinde onların İncil'i, bizim toprağımız vardı; şimdi onların toprağı, bizim İncil'imiz var."

Ulusal sorun, tarihsel planda kapitalizmle ortaya çıkan ve burjuvazinin çözmesi gereken bir meseleydi. Westfelya anlaşmasıyla ulus devlet temel bir paradigma haline almış, bir ulusun hükümlerlik ve kendini yönetme hakkı kavramı gelişmişti. Kast edilen coğrafi alan, büyük oranda Avrupa'ydı. Bu dönemin karakteristik ulusal sorunları İrlanda, İtalya, Polonya ve Doğu Avrupa'dakilerdir. Sorunun Marks'ın gündemine gelişi de bu dönemdedir. Marks da, Lenin de ulusal meselede tüm zamanlar için geçerli formüller sunmadılar. Marks, genel olarak ulusal bağımsızlık mücadelelerini desteklerken, despotik Rus imparatorluğunun kışkırttığını ifade ettiği Sırp, Makedon ve Bulgar ulusal savaşlarını desteklemedi. Rus imparatorluğunu parçalamaya dönük her ulusal bağımsızlık hareketini ise destekledi. Stalin, "Leninizmin Sorunları"nda buna şöyle açıklık getirmişti: "1840-1850 yıllarında Marks, Polonyalıların ve Macarların ulusal hareketini destekledi, ama Çeklerin ve Güney Slavların ulusal hareketine karşıydı. Neden? Çünkü o zaman Çekler ve Güney Slavları 'gerici halklar', Avrupa'da 'Rus ileri hatları', mutlakiyetin ileri karakolları idiler; oysa

Son 30-35 yılın ulusal kurtuluş mücadeleleri ele alındığında da görülecektir ki, emperyalistler, bu tür hareketlerin meşru ulusal taleplerini emperyalist entegrasyon ve kimlik sorunu programlarıyla elimine etmeye/boğmaya/çözüme çalışmaktadırlar. İrlanda, Bask, Kürdistan, Filistin, Aceh, Doğu Timor, Tamiller vb. örneklerde bu durum daha da belirgindir.

ğini söylüyordu ve sonra, İrlanda özgürleşmeden İngiliz işçi sınıfının da özgürleşmeyeceği düşüncesine vardı.

Serbest rekabetçi dönemde klasik sömürgecilik egemendi. Kapitalizm, Avrupa dışına sömürge ülkeler aracılığıyla taşınıyordu. Sömürge ülkelerde de kapitalizm, dış dinamikler yoluyla nüfuz ediyordu. Dünyanın tümünün tekellerce paylaşılması olgusu ile çerçevesi çizilen emperyalizm ise ulusal sorun, tek tek ülkelerdeki iç meseleler veya sadece Avrupa sorunu olmaktan çıkarak, bağımlı ülke halklarının sömürgeci emperyalist boyunduruktan kurtulması mücadelesi haline aldı. Ulusal hareketlerin programı da bu temel talebi içeriyordu. Stalin'in 'ulus' tanımını ve Lenin'in Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı ilkesini formüle etmesi de bu şartlarda gerçekleşti.

Lenin, bağımlı ulusların emperyalist zinciri kırmaya dönük ayaklanmalarını desteklemeyi savunuyordu. Siyasal devrim programının esasını U.K.K.T.H. oluşturuyordu zaten: "Hiçbir sosyal demokrat, siyasal özgürlük ve demokrasi sorunlarına kayıtsız kaldığını açıkça itiraf etmediği sürece (ki, bu durumda doğal olarak artık bir sosyal demokrat değildir), ezen ulusların ezilen ulusların ayrılma özgürlüğünü desteklemesine ihtiyaç duyduğu gerçeğini inkar etmeyecektir. Eğer sosyalizme ihanet etmek istemiyorsak, kendi düşmanımıza, büyük devletlerin burjuvazisine karşı girişilen her ayaklanmayı, bu geric bir sınıfın ayaklanması olmamak şartıyla, desteklemeliyiz." Ayrılma özgürlüğünü tanımak, ayrılma olasılığı binde bir de olsa teorik bir zorunluluktur, Lenin'e göre. 1905'te Bund sorunu üzerine ulusal soruna dair ilk makalelerini yazan Lenin, I. Dünya Savaşına yaklaşırken bu konuda kapsam-

Polonyalıları ve Macarlar, mutlakiyete karşı mücadele eden 'devrimci halklar'dı. Çünkü o zaman Çekleri ve Güney Slavlarını desteklemek demek, dolayısıyla Avrupa'da devrimci hareketin en tehlikeli düşmanı olan Çarlığı desteklemek demektir." (64) Marks'ın İrlanda örneğinde olduğu gibi zaman içinde olgunlaşıp yerine oturan bir bakış açısı da oldu. Önce İngiltere işçi sınıfının kurtuluşunun İrlanda'yı özgürleştirece-

lı, yaygın makaleler kaleme aldı. Konu, teorideki yeri, siyasal önemi ve programatik boyutuyla oldukça geniş tartışmalara vesile oldu.

II. Enternasyonalciler laf dışında bir çözüm üretmiyorlardı. Onlara göre ulusların hukuksal eşitliği önemliydi. Lenin'in bakış açısı, onlarla tartışmalarda da netti. "Leninizm, ezilen ulusların kurtuluş hareketine proleter partilerinin doğrudan doğruya desteği olmaksızın, 'ulusların eşitliği'ne ilişkin demeçlerin boş ve ikiyüzlü sözler olduğunu göstererek, ulusal sorunu, ezilen uluslara, emperyalizme karşı, ulusların gerçek eşitliği uğruna, bağımsız devlet olarak varlıkları uğruna mücadelelerinde destek, gerçek ve sürekli yardım sorunu haline geldi." (Stalin, a.g.e, sf. 62) Lenin bir yandan ulusal sorun karşısında sağ sapmacılara karşı mücadele ediyordu; diğer yandan ise Buharin, Pyatakov ve Rosa Lüksemburg'da cisimleşen ve ulusal sorunun önemini küçümseyen, bu kapsamdaki demokratik devrimci görevlere ilgisiz duran, sorunun çözümünü sosyalizme havale ederek güncel bir uğraş olarak görmeyip sol sapmaya gömülenlerle oldukça sert polemiklere girişti (Bkz. Emperyalist Ekonomizm, Marksizmin Bir Karikatürü.). Lenin, sonraki büyük kavgaların hazırlayıcısı olduğu için de ulusal savaşları desteklemek gerektiğini vurguluyordu; "Tarihin diyalektiği öyledir ki, emperyalizme karşı mücadelede kendi başına bir faktör olarak güçsüz durumda bulunan küçük uluslar galeyanın bir parçası, galeyanı hazırlayan itkililerden biri olarak sahnedeki yerleri olacaktır, bu ise, gerçek anti-emperyalist gücü temsil eden sosyalist proletaryanın tarih sahnesine çıkmasına yardımcı olacak." Bu yüzden böylesi ayaklanmaları desteklemek gerekirdi. Çünkü Lenin, "saf bir toplumsal devrim" olmayacağını biliyor, böyle düşünenleri tarihin diyalektiğini anlamakla suçluyordu. Ulusal sorundaki teorik, politik tüm verim, esasen o dönemdeki tartışmaların sonucunda olmuştur.

I. Dünya Savaşının iki önemli sonucu oldu. Biri, despotik Rus İmparatorluğu coğrafyasında patlayan Ekim Devrimi'ydı. Kısa zamanda çeşitli ulusları ve ulusal toplulukları tam hak eşitliği temelinde gönüllü federatif sovyetik yapıda birleştirdi.

İkinci sonucu ise; Osmanlı İmparatorluğu hakimiyetindeki coğrafyanın İngiltere-Fransa emperyalistlerince ele geçirilmesi ve yeni devletlere bölünmesi, halkların rızası alınmadan yeni devletlerin kurulmasıydı. Örneğin Araplar, yirmiden fazla devlete bölündü. Halkları yönetmek, kaynaklarını sö-

mürmek, bağımlılaştırmak, gereğinde birbirleriyle boğazlaştırmak bu yöntemle çok daha kolaydı. Bugün Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) yine aynı coğrafi alanı merkez almaktadır. Arap devletleşmeleri tarihsel bir evrimin değil, emperyalist çıkarların belirleyiciliğinde ortaya çıktı. Feodal ekonomik ilişkilerin, dinsel baskının hüküm sürdüğü bu alanlarda kral, emir, sultan, asker gibi işbirlikçiler vasıtasıyla mandalaştırılan bu devletlerde ulusal bilinç ve mücadele köreltilmeye çalışıldı.

Emperyalizm olgusunun ortaya çıktığı 20. yy.da ulusal sorunları ulusların tam hak eşitliği temelinde çözme görevini de işçi ve emekçilerin devrimci mücadelesi üstlendi.

Bugün ulusal sorun derken de esas kastettiğimiz, ulus oldukları halde devletleşemeyenlerdir. Emperyalistlerin Wilson aracılığıyla formüle ettikleri ve ulusların geleceklerini belirleme hakkını tanıdıklarını belirttikleri "ilkeler" toplamı, bir aldatmacadan ibaretti. Ulusal savaşların zorlamasıyla buna mecbur kalmıştı emperyalistler ve Wilson daha 1919'da, bu ilkeleri formüle ettiği için pişman olduğunu söylüyordu. Emperyalistler için halkların-ulusların kaderi de kendi sınıfsal çıkarlarına tabi olmalıydı.

Ekim Devrimi ve ulusal başkaldırıları, meta ihracına dayalı klasik sömürgeciliği parçalamıştı. Kendilerini bu koşullara göre yeniden yapılandıran emperyalistler, sermaye ihracının temel olduğu yeni sömürge siyasetini hakim kıldılar. Bu sömürgecilik biçiminde açık işgal son buluyor, devlet bağımsızlığı gerçekleşiyor, emperyalist sömürü ekonomik ilhak ve siyasi bağımlılık biçimini alıyordu. Ulusal devlet, bayrak, marş, para birimi, ordu vb. sembollerle, yeni sömürge ülkelerin emekçi, ezilen halkları saflarında, aslında özgür oldukları yanılsaması yaratılıyordu. Çünkü 2. Dünya Savaşının ardından patlak veren ulusal kurtuluş mücadeleleri dalgası klasik sömürgeciliği esasen tasfiye etmişti. Sosyalizmin varlığı ise emperyalistlerin vahşi yöntemleri açıkça uygulamasına mani oluyordu.

1914'ta 50 civarında devlet varken; bu sayı 1920'de 60'ı, 1974'te 150'yi bulmuştu. 1995'te ise bu sayı, esasen SB'nin dağılmasıyla 190'ı geçti. Ulus devlet mücadeleleri birbirini tetiklemişti. Ulusal kurtuluşçu Vietnam Devriminin ABD'yi mağlup etmesi, ulusal mücadelelerde yeni bir dönemin ifadesiydi. Az sayıda örnek dışında, sömürgecilikten ulusal kurtuluş tamamlanmıştı. Ancak, emperyalistlerin de yeni bir konsensüse varmasına yol aç-

mıştı bu yeni durum. Emperyalistler, yeni ulus devletlere izin verilmemesi, şu ya da bu çatlaktan sapaarak devletleşenlerin ise türlü yollarla kuşatılarak ele geçirilmesi konusunda anlaşmışlardı.

Benzer bir fiili anlaşma, soğuk savaş yıllarında önce SB-ABD ve sonraları Çin-ABD arasında da söz konusuydu. ABD'nin Bağlantısızlar Hareketi vb. kimi alanlarda ve revizyonist SB etkisindeki kimi ülkelerde kışkırtma faaliyeti sürdürmemesi karşılığında, SB de tek tek ülkelerdeki KP'leri silahlı devrim fikrinden (mali, teknik imkanları kullanarak) alkoymaya çalışmıştır. ABD elbette bu anlaşmaya uymamış, tüm dünyada kontrgerillayı örgütlemiş, faaliyetlerinin esasını anti-komünizm oluşturmuştur. 'İki kamp' koşullarında taraflardan hangisi savunmaya çekilip etki alanını genişletmekten vazgeçecek olsa, bu, kendi yenilgisini hazırlamak olacaktı. Sovyet revizyonizmi savunmaya çekildi. Ulusların/halkların kaderiyle ilgilenmedi, diğer ülkelerdeki KP'leri kendi yedeğine düşürdü. Dikkat edilirse, 1950'li yıllar sonrasında SB denetimindeki KP'ler adeta birer düzen partisi halini almış, "barış içinde bir arada yaşama" projesiyle SB ve ilgili ülkenin burjuva iktidarı arasındaki ilişkileri bozmamayı temel eksen belirlemiştir. Küba, Nikaragua gibi ülkelerdeki devrimler, hemen her ülkedeki silahlı devrimci savaş/mücadele SB denetimindeki KP'lere rağmen yapılmıştır. Batı Avrupa ülkelerindeki resmi KP'ler ise, 'kendi' ülkelerinin sömürgelerine karşı sosyal-şoven duyarsızlıkta birbirleriyle yarışmışlardır. Zora dayalı tüm mücadele biçimlerinin bu tür örgütlerce "goşistik" yaftası altında saldırıya uğraması tipiktir ve çok uzaklara gitmeye gerek yok; Kürtlerin kaderlerini tayin hakkı konusundaki meşum pratiğiyle TKP, yanı başımızdaki örnektir.

ÇKP, 60'larda bu güç dengesi siyasetine karşı ulusal kurtuluş mücadelelerini aktif destekleme çizgisi güte de, 70'lerin ortalarından itibaren o da bu denge siyasetinin bir unsuru haline gelmiştir.

Son 30-35 yılın ulusal kurtuluş mücadeleleri ele alındığında da görülecektir ki, emperyalistler, bu tür hareketlerin meşru ulusal taleplerini emperyalist entegrasyon ve kimlik sorunu programlarıyla elimine etmeye/boğmaya/çözmeye çalışmaktadırlar. Emperyalistlerin hemen her ulusal harekete karşı bu programda hemfikir oldukları söylenebilir. İrlanda, Bask, Kürdistan, Filistin, Aceh, Doğu Timor, Tamiller vb. örneklerde bu durum daha da belirgindir. Ulusal hareketlerin mücadele ettikleri ülkenin sınır komşularının topraklarını 'açık sınır' ola-

rak kullanmaları, mali ve teknik olanakları ortak bir kuşatmayla minimuma çekilmeye çalışılmaktadır. IRA, ETA, Tamiller ve PKK'ye karşı bu konsept sert tedbirlerle uygulanmakta, söz konusu hareketlerin yönetici kadroları esir edilerek hareket olanakları kısıtlanmaktadır. Filistin'in özgün bir yanı vardır. Ulus devlet hakkını bir önceki dönemde meşrulaştırıp teorik düzeyde kazanmış ve emperyalist konsensüsü ağır bedeller ödenen bir direniş süreciyle delebilmıştır.

Son 30-35 yılda ulusal sorunun niteliğinde önemli değişimler gözlemek mümkündür. Bu dönemin belirleyici etmeni, terazinin bir kefesi olan SB'nin dağılmasıdır. Bu parametre değişikliği, ulusal sorunlardaki sıkışma, boğulma riski biçiminde yansımıştır. Serbest rekabetçi dönemdeki klasik sömürgeciliğin imparatoru İngiltere ile yeni sömürgeciliğin mimarı ABD'nin el ele oluşturdukları Hımayeci Sömürgecilik konsepti, ulusal sorunun çözümünde devlet kurma yollarının önünün esasen engellenmesi/tıkanılmasına koşut biçimde ulusal kültür kapsamındaki kolektif hakları tanıyarak, veya emperyalist işgal altında hımayeci boyunduruğu dayatarak (Kosova, Bosna, Güney Kürdistan) bu hareketleri ve temsil ettikleri kitleleri, belirli bir esneme payıyla sisteme entegre etmeyi amaçlamaktadır. Çok kültürlülük, alt kültür-üst kültür vb. argümanları, bu dönemin karakteristiğidir. SB'nin olduğu bir önceki dönemde kendi politik yörüngesinden çıkmayacağını düşündüğü ulusal hareketlerin zorlamasıyla devletleşmeyi kabul eden emperyalistler, bugün bu tür devletlerle süregelen yeni sömürgeci ilişkilenişi yeterli görmüyor. Bağımlı ülke iktidarlarına tanıdıkları görece özerk davranma imkanlarını daraltıyorlar. Ulusal sorunda bahsettiğimiz parametre değişimi ile neoliberal kapitalizmin ulus devletleri yeniden yapılandırması eş zamanlıdır ve birincisi ikincisinin araçlarındandır. Balkanlar'da, Filistin'de ve K. Kürdistan'da gelişen karşı koyuşlar, belirli oranda bu stratejik planlamayı engellese de süreç işlemektedir. Klasik sömürgeciliğin "kılıç ve İncil"li iki zapt etme aracı; bugün ABD eliyle yürütülen yeni emperyal ırkçılığın açık saldırganlığı ile bunun yetmediği yerlerde G. Soros'un ilgili ülkeleri içten kemirici NGO'ları(Non Governmental Organization-Hükümet Dışı Teşkilatlar) halini almıştır. 'Açık Toplum'cu bu NGO'lar, aynı zamanda ulusal hareketlerin kimi taleplerini ve argümanlarını kendi dillerinin süzgecinden geçirip sahiplendikleri için ideolojik bulanıklığı artırmaktadırlar. An-

cak, Kafkasya'daki değişik 'renk' adları yakıştırılarak gerçekleştirilen 'darbelerin' çok kısa zamanda kalbura dönmesi, Soros metodunun da kolaylıkla uygulanamayacağıını gösteriyor.

Emperyalist küreselleşme döneminde yeni ulusal sorunlar da belirlemektedir. Emperyalizm, Irak ve Afganistan'da gördüğümüz üzere, bağımsız hareket etmeye yönelik rejimleri açık işgal yolundan yıkararak, çeşitli uluslara boyun eğdirmeye girişmektedir. Bu ülkelerde emperyalizme bağımlılık, bir ulusal sorun biçimine bürünmekte ve ulusal direniş de ortaya çıkmaktadır. Emperyalizm bu ülkelerde, özellikle geçmişte ezilen ulusal ve dinsel toplulukları kullanarak, himayeci sömürgeci bir rejim inşa etmeye girişmektedir.

Coğrafi özelliklerin, emperyalist rekabetin veya tarihsel kırılmaların yarattığı avantaj ve fırsatlarla ulusal mücadelelerin ulus devletle sonuçlanması imkanı, bir önceki dönemle kıyasla bugün çok daha zordur, bedeli daha yüksektir. Bunu özellikle toplumsal içeriği itibariyle ilerici ulusal hareketler bakımından söylemek istiyoruz. Ancak emperyalizm, kendi egemenlik planlarına bağılı olarak, diyelim Karadağ'ın bağımsızlığını kendi himayeleri altına alarak hızla gerçekleştirebilmektedirler.

Bu gerçekliği gören ve fakat değiştirmeye çalışmak yerine, emperyalistlerle uzlaşma eğiliminde olan ilerici/devrimci ulusal hareketlerin oransal fazlalığı da bir gerçektir. Söz konusu hareketler için ulus devlet yerine ulusal özerklik çerçevesindeki talepler daha gerçekleştirilebilir görülmektedir. Lenin'in "Aynı ulus içinde iki ulus vardır" sözünü hatırlatarsak, bunlardan ulusal burjuvaların belirli olanaklar karşılığında çoktan sisteme entegre olduklarını veya bir emperyalist gücü ötekine tercih edip sırtlarını dayadıklarını görmek mümkündür. Emperyalistler, ulusal hareketlere UNITA'cılığı dayatıyorlar her biçimiyle. Barzani'leşmeyi, UÇK'laşmayı dayatıyorlar.

Emperyalistler, iç içe çok sayıda ulus ve ulusal topluluğun yaşadığı, savaş ve sürgünlerde yoğun

Emperyalist küreselleşme döneminde yeni ulusal sorunlar da belirlemektedir. Emperyalizm, Irak ve Afganistan'da gördüğümüz üzere, bağımsız hareket etmeye yönelik rejimleri açık işgal yolundan yıkararak, çeşitli uluslara boyun eğdirmeye girişmektedir. Bu ülkelerde emperyalizme bağımlılık, bir ulusal sorun biçimine bürünmekte ve ulusal direniş de ortaya çıkmaktadır. Emperyalizm bu ülkelerde, özellikle geçmişte ezilen ulusal ve dinsel toplulukları kullanarak, himayeci sömürgeci bir rejim inşa etmeye girişmektedir.

demografik değişikliklerin yapıldığı Ortadoğu, Kafkasya ve Balkanlar'da ulusal ve dinsel farklılıkları, birini diğeri-ne kırdırma planı çerçevesinde kullanıyorlar. Onların hiç bir ezilen ulus/halk kitlesine yararı olamaz. Ulusların/halkların birleşik direniş eğilimini kırmaya dönük kanlı bir hamle içindeler. Dün Yugoslavya'da ve bugün Irak'ta bunun örnekleri yaşanıyor. Ancak, emperyalist açık işgallere karşı ulusal direnişler, önümüzdeki dönemde de sürecektir. Irak'ta Arap ulusunun direnişini hem bu bakımdan, hem de ABD emperyalizminin yenilmezlik mitini parçaladığı, onu yıparattığı için de çok önemlidir. İşgal coğrafyasında din gibi ulusal gurur/bilinç de direnmenin temel itici güçleridir.

Bunun yanı sıra şunu da vurgulamak gerekir ki; 21. yy'da salt ulusal vurgularla emperyalizme karşı verilen mücadele, ezilenler açısından yeni bir toplumsal düzenin kurucu unsuru olma imkanına sahip değildir. Bu ülkelerdeki işçi ve emekçilerin, bu direnişlerin siyasal açıdan emperyalist kuşatmayı yarıp aşmasını, kendilerinin egemen burjuva iktidar düzenine aşması için bir ara halka olarak görüp desteklemesi en doğru kavrayış olacaktır. Çünkü birçok başka gelişmenin yanı sıra, bu türden direnişler, işçi sınıfı ve emekçilerin toplumsal devrimci programlarıyla yeniden siyaset sahnesine zühur etmesine zemin yaratmaktadır. Tarih, kendi kaosunu; işçi sınıfının önderliğinde tüm ezilenlerin devrimci müdahalesiyle aşabilecektir.

Latin Amerika'daki durum da bir farkla Ortadoğu'yla benzerdir. Fark şu: Orada dün sosyalist tonu çok daha belirgin olan antiemperyalist kurtuluş programları ve demokratik devrimler vardı. Son 15-20 yılda sosyalizm rüzgarının durmasıyla yaşanan negatif gelişmeler nedeniyle, Latin Amerika'daki mücadelelerde ulusal vurgular daha öne çıktı. Mücadele sürdüğü için, orada, ABD'nin oligarşik faşist diktatörlükleri alt edildiği gibi, neoliberal yeniden yapılandırma projeleri de parçalandı/parçalanıyor. Boliviya gibi kimi ülkelerde, kıtanın yerlilerinden oluşan

ulus ve ulusal topluluklar kendi kimlik siyasetlerinin bağımsız temsil hakkı için blok halinde (ve sola açık tercihlerle) davranıyorlar. Aslolan direniştir ve bu, kendisine her dönemde çeşitli formlar bulmaktadır. Benzer bir gelişmeye emperyalist paylaşımın önmüzdeki yıllarda şiddetleneceği Afrika kıtasında da rastlayacağımızı düşünebiliriz. Türkiye'deki gibi, başka ulusları sömürgeci prangayla bağlayan ABD işbirlikçisi faşist iktidarlarsa ulusalcılık kavramını, kitleleri ajite ederek yarattıklarını 'linç kültürü' tehdidiyle emperyalist entegrasyon koşullarında konum ve kar kaybına karşı bir pazarlık gücü olarak kullanıyorlar. Sahtedir.

Geçen yüzyılın başında ulusal kurtuluşçu hareketler Marksizm'den etkileniyor ve devrimci bir dinamik olarak nispeten hedeflerine daha kolay ulaşabiliyorlardı. Himayeci sömürgeci bombardımanı altındaysa ideolojik yönüzlük egemendir. Bu kısa hareketinde emperyalistlerin etki alanı dışında kalmakta direnenlerin, mücadelelerini devletleşmeye taşıyabilmesi imkanı oldukça zayıflamış durumdadır. Bu hedefe ulaşılsa bile, sola-sosyalizme açık olmayan salt ulusalcı bir söylemle devam etmenin imkanları daralmıştır. Çünkü ulusal mücadelenin verildiği alanlarda ezici olarak kapitalist üretim sistemine dayalı toplumsal çelişkiler egemendir.

Sosyalizmin itibar kaybı ve bu kavramın yaşadığı aşınmalarla, uluslararası komünist hareketin henüz çözülemeyen ideolojik ve örgütsel krizi ve politika denkleminde henüz asal bir vektör olamaması gerçeği bu tabloya eklenince, ulusal mücadelelerde sıklıkla gündeme gelen özerklik, federasyon vb. taleplere karşı tutumun ne olacağı sorusunun yanıtı daha önemli oluyor.

21. yy'da salt ulusal vurgularla emperyalizme karşı verilen mücadele, ezilenler açısından yeni bir toplumsal düzenin kurucu unsuru olma imkanına sahip değildir. Bu ülkelerdeki işçi ve emekçilerin, bu direnişlerin siyasal açıdan emperyalist kuşatmayı yarıp aşmasını, kendilerinin egemen burjuva iktidar düzenini aşması için bir ara halka olarak görüp desteklemesi en doğru kavrayış olacaktır. Çünkü birçok başka gelişmenin yanı sıra, bu türden direnişler, işçi sınıfı ve emekçilerin toplumsal devrimci programlarıyla yeniden siyaset sahnesine zuhur etmesine zemin yaratmaktadır.

Marksistler bakımından ulusal sorun konusunda programatik fikirler ideolojik planda korunarak, politik düzlemde, bir önceki dönemin referansları üzerinden ulusal sorunla ilişkilenen verili ortalama akıldan "epistemolojik kopuş" zorunludur. Bu nedenle emperyalistlerle işbirliği içinde olmayan (diğer tüm toplumsal muhalefet dinamikleriyle olduğu gibi) tüm ulusal hareketler ve bunların ulus devlet talebi dahil ulusal özerklik, federasyon vb. mevcut rejimleri geriletken her türden taleplerini sonuna dek desteklemek, o toplumsal katmanlar karşısında "içeriden" konuşmak ve bu talepler için omuz omuza dövüşmek en devrimci tutumdur.

Konuyu ulus devlete/ayrı devlete kilitlemek, bu talebi savunmayan hareketlerden uzak durmak, onları teslimiyetçilikle suçlamak; en hafifinden, balta-yı ayağına vurmaktan türünden kendini politikasızlığa mahkum etmektir. Devrimcilerin ulusal mücadelenin de önderi oldukları iddiası sadece bu kadarla sınırlı kalındığında, ideolojik ve genel geçer bir ifadedir. Bunu başarmanın yolu, öncelikle ve sonuna dek bu tür ulusal hareketlerle egemenlere karşı mücadelede dostça yürümek biçiminde özetlenebilecek siyaset tarzından geçiyor. Etik olan da budur. Ulusal reformcu hareketler kadar bedel ödemeyi en azından göze alamayan, tepeden konuşan, halkları samimiyetlerine ikna edemeyenlerin; iddialarını pratikleştirmeleri olası değildir. Çünkü sadece bu yapıldığında, ulusal hareketlerin kendi süreçlerini tamamlayıp daha ileriye gidemedikleri yerde, yüklenilen kararlı tutumla önderlik iddiasının içi dolmaya ve ulusal özgürlük taleplerini toplumsal kurtuluş talepleriyle birleştiren siyasal devrim programı ete kemiğe bürünmeye başlayacaktır. ■

Soykırım insanlığın yüz karasıdır

-Soykırım Karşıtları Derneği Başkanı Ali Ertem'le röportaj-

Soykırım kavramını açabilir misiniz? Nedir soykırım? Yöntemleri nasıldır?

Birleşmiş Milletler Soykırım Konvansiyonunun (soykırımın zaman aşımı gözetilmeksizin uluslararası hukuki kovuşturmayaya tabii kılınması ve suçluların cezalandırılmasını ön gören karar) önderi sayılan Raphail Lemkin, soykırımı şöyle tanımlamaktadır:

"Soykırım" sözcüğünden, bir halkın ya da bir etnik grubun katledilmesini anlıyoruz. (...) Genel olarak bir halka mensup tüm insanların kitlesel olarak katledilmesiyle gerçekleştirilmesi durumunun dışında, soykırımın illa da bir halkın doğrudan imhası anlamına gelmesi gerekmez. Daha ziyade soykırımın, halk gruplarının temel yaşamsal dayanaklarını, bu grupları imha etmek amacıyla, tahrip etmeye yönelik çeşitli eylemlerin koordine edilmiş olduğu bir planı ifade etmesi söz konusudur. Böyle bir plan, halk gruplarının siyasal ve sosyal kurumlarının, kültürünün, dilinin, ulusal duygularının, dininin ve ekonomik yaşamının yıkıma uğratılmasını ve bu gruplara mensup olan bireylerin kişisel güvenliğinin, özgürlü-

ğünün, sağlığının tahrip edilmesini ve bu gruplara mensup kişilerin katledilmelerini amaçlamaktadır. Soykırım bizzat halk gruplarına yöneliktir ve yol açtığı eylemler bireysel niteliklerinden dolayı kişilere uygulanmaz, kişiler, o halk grubunun üyeleri oldukları için soykırıma tabii tutulurlar." (Aktaran Yves Ternon'un "Katil Devlet" adlı kitabından, Almanca "Der verbrecherische Staat" sf. 17, Hamburger Edition)

Soykırımın bilimsel tanımı bu şekilde ifade edilmektedir. Dikkat edilirse soykırım, devletin kendisi için düşman kabul ettiği bir halkı, dini ya da etnik gurubu ortadan kaldırmak için bir plan dahilinde uyguladığı çeşitli yöntemlerin bütünüdür.

Derneğiniz ne zaman kuruldu? Niçin böyle bir örgütlenmeye gerek duydunuz? Soykırımlara karşı ne gibi faaliyetler yürütüyorsunuz?

26 Eylül 1998 de kurulan derneğimiz, insanlığa karşı işlenen en kapsamlı ve en büyük suç anlamına gelen soykırımlar konusunda, inkarcı zihniyetin de-

gişmesi ve kamuoyunun duyarlı hale getirilmesi amacıyla kurulmuştur. Zira bugün de insanlığı tehdit eden en büyük tehlike, soykırımdır. Bu tehlikenin önüne geçebilmek için böyle bir çalışma, hayati bir önem taşımaktadır. Özellikle insanlığa karşı işlenmiş soykırım suçlarının inkar edildiği bir toplumun insanları olarak, sorunun önemi bizler açısından büsbütün artmaktadır. Geçmişindeki insanlık suçlarını inkar eden bir devlet egemenliğinin, sistematik ırkçı propaganda ile toplumu hayatın her alanında yozlaştırmadan, sürekli olarak gerilim yaratıp yeni insanlık suçlarına yönlendirmeden varlığını sürdürmesi imkansızdır. İttihat ve Terakki iktidarı temeline dayanan Türkiye Cumhuriyeti'nin konumu, kuruluşundan bu güne kadar böyledir.

Elbette ki, bizleri dünyanın neresinde olursa olsun insanlığa karşı işlenmiş soykırım suçlarının tümü ilgilendirmektedir. Nazi Almanya'sının Yahudi halkına karşı gerçekleştirmiş olduğu soykırımın, dünyada eşi ve benzeri olmayan bir insanlık suçu olduğu, bizler açısından tartışma götürmez bir gerçektir. Beyaz ırkın kıta Amerika'sının ve kıta Afrika'sının yerlilerine karşı gerçekleştirdiği soykırımlar ve daha dünyanın birçok yerinde gerçekleştirilmiş olan soykırımlar, tabii ki insanlığın yüz karasıdır ve bizleri ilgilendirir.

Ancak sadece tarihi geçmişini inkar etmek için kendilerine ters düştüler diye Alman, Fansız ya da bir başka ulusun tarihi geçmişi ile uğraşan Türk ırkçıları, eşi görülmedik ikiye bölme örnekleri sergiliyorlar. Türkiye kamu kuruluşlarının, siyasi partilerinin, meslek örgütlerinin, çok ender istisnalar dışında sivil toplum örgütlerinin, Türk medyasının genel eğilimi böyledir. Türkiye'de tarihi geçmişi inkar, salt devletin tavrı olmakla sınırlı kalmamakta, maalesef tüm toplumu kapsamaktadır. Normal olarak insan haklarına saygılı hiç bir şahsiyetin ya da tüzel kişiliği olan bir kurumun bu durumu içine sindirmemesi gerekir.

Bundan dolayıdır ki, faaliyetlerimizin ağırlık noktasını, Türkiye Cumhuriyeti'nin bu konuda yaratmış olduğu tabunun yıkılması ve Türkiye toplumunda inkar edilen soykırımların kabul edilmesi için mücadele oluşturuyor. Türkiye toplumunda soykırım kabul edilene ve soykırım kurbanı halklardan özür dilenene kadar da böyle devam etmek zorundadır. Her şeyden önce, soykırımın faili olan toplumun bireyleri olarak, soykırım kurbanı halklarla sağlıklı bir diyalog başlatabilmenin koşullarını yaratmak bizlerin görevidir.

Derneğimiz, bu doğrultuda bir dizi adımlar atmıştır. Bu faaliyetlerin tümünün anlatılması yazının çerçevesini aşacağı için sadece kısaltılmış bir özet sunmamız gerekmektedir. Derneğimiz kuruluşundan hemen sonra, soykırımın kabul edilmesi için bir imza kampanyası başlatmıştır. Bu imzalar başta Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) olmak üzere toplam 7 ulusal parlamentoya sunulmuştur. TBMM haricinde bütün parlamentolar, imzaları kabul etmiştir. Derneğimiz, soykırım kurbanı halkların acılarını paylaşmak için anma etkinliklerine heyetler göndermeyi gelenek haline getirmiştir. Ermenistan'ın başkenti Erivan'da bulunan Soykırım Anıtına, kurbanların anısına her yıl çelenk bırakmaktadır. Bunlardan bağımsız olarak kendisi anma etkinlikleri düzenlemektedir. İnkâr edilen insanlık suçları konusunda kamuoyunu aydınlatmak için tarihsel dokümanların sergilenmesini organize etmiştir. Bu etkinliklere paralel olarak bir dizi paneller, okuma akşamları, tartışma toplantıları organize etmiştir. Soykırımın inkarına ve ırkçı propagandaya karşı bir dizi yazılı açıklamalar yapılmıştır. Soykırım tehdidi altında bulunan Kürt halkının konumuna dikkat çekilmektedir. Bu etkinliklerin bir çoğu, basın ve yayın yoluyla kamuoyuna duyurulmuştur..

Çalışmalarınız hangi düzeydedir? Sizce yeterli midir? Avrupalı ve Türkiye'deki kurumlarla ilişkileriniz ne düzeyde?

Bizler, tarihinde soykırım gerçeğini en katı biçimde inkar eden bir toplumun bireyleriyiz. Türkiye Cumhuriyeti'ne meşruiyet kazandıran yönetici elit, bu insanlık suçunun örtbas edilmesi için her şeyi göze almıştır. Toplumun sosyal psikolojik şekillenmesi, tarihi gerçeklerin "sözde soykırım" tarzında çarpıtılmasına ve Türk olmayan halkların inkarına dayanmaktadır. Yönetimde kuşaklar değişse de, soykırımcı zihniyet asla değişmemiştir. Bu temelde ayakta tutulmaya çalışılan egemenliğin, sebep olduğu ahlaki yozlaşmanın, toplumsal çürümenin hangi boyutlara ulaştığını tahmin edebilirsiniz. Üzüntü ve utancımızın kaynağı olması gereken bu toplumsal gerçekliğimizi, Türkiye ilerici insanlığı içinde görüp de gereğini yerine getiren çok az insan vardır. Bu koşullar altında çalışmalarımızın yeterliliğinden söz etmenin imkansız olduğunu üzümlere söylemek zorundayım. Bizler, her şeyden önce toplumu kuşatan yüz yıllık kin ve nefretin, yalan ve iftiranın, girdabından çıkmak için işe kendimizden başlamak zorundayız.

Mücadele geçmişimizle çok acı, ama değerli tecrübeler edindik. Üzüntünün ve utancın ne demek ol-

duğunu öğrendik. Soykırımcı inkarcılığın, halklarımız arasındaki atmosferi nasıl zehirlenmiş olduğunu, dostluk ve karşılıklı güven ilişkilerini, nasıl yerle bir etmiş olduğunu öğrendik. Tarihin omuzlarımıza yüklediği insani görevin ne denli sabır ve sarsılmaz inançla kuşaklar boyu takip edilmesi gereken bir dava olduğunu öğrendik.

Türkiye'deki kurumlarla ilişkilerimiz, maalesef şimdilik çok zayıf. Türkiye'de İnsan Hakları Derneği ile ilişki geliştirmeye çalıştık. Fakat ne yazık ki, arzu ettiğimiz gibi olmadı. Bundan üç yıl önce 6-7 Eylül 1955 pogromlarına ilişkin bir fotoğraf sergisi etkinliğine davet ettiğimiz İHD temsilcisine ve bizlere, ırkçı basın çok tehditkar bir tarzda saldırdı. Derneğimizin ve İHD'nin, yurt dışında Türkiye aleyhine "karalama kampanyası" yürüttüğü iftirasını yaydı. Ne yazık ki, ondan sonra da İHD ile olan ilişkilerimiz koptu. Türkiye'de "soykırım" sözcüğünü, 1915 soykırımı ile bağlantılı olarak kullanmanın "terör suçu" kapsamında cezai yaptırıma tabii tutulduğu göz önünde bulundurulduğunda, bunun İHD için ne anlama geldiğini tahmin edebilirsiniz. Fakat soykırımı kabul etmenin, insanlık onurumuzu kurtarmanın ve soykırım kurbanı halklarla ilişkilerimizi yeniden barış ve dostluk temeline oturtmanın da mutlaka bir bedeli olacaktır. Bu bedeli ödemeyi göze almadan tarihin omuzlarımıza yüklediği hiç bir görevi yerine getirmemiz mümkün olmayacaktır. Irkçılığa karşı olan sivil toplum örgütlerine daha somut önerilerde bulunmak istiyoruz.

Bu güne kadar en verimli ve dostane ilişkilerimiz, merkezi Köln'de bulunan TÜDAY (Türkiye Almanya İnsan Hakları Derneği) ile olmuştur. TÜDAY, hem kendi üyelerini, hem de kamuoyunu, soykırımların kamu vicdanında mahkum edilmesi için duyarlı kılmaya çalışmaktadır. Aynı zamanda YXK (Kürdistanlı Öğrenciler Birliği) ile de ortak çalışmalarımız olmuştur. Derneğimizin Almanya'da, Fransa'da, İsviçre'de mağdur halkların örgütleri ile ilişkileri bulunmaktadır.

Türkiye'de bugüne kadar hangi halklar üzerinde soykırım uygulandı?

Türkiye'nin Hıristiyan halklarını yok etme süreci Osmanlı İmparatorluğu döneminde başladı ve Cumhuriyetin kuruluşuna kadar devam etti. İmparatorluğun dağılma sürecinde, özellikle Hıristiyan halklar, vergilendirme adına tam bir talanla karşı karşıya idi. Halkların kaderi hırsızların, soyguncuların, Hamidiye Alaylarının savaş ağaları gibi merhametsiz katillerin ellerine terk edilmişti. Bu duruma isyan eden,

hak ve adalet diyen Ermeni halkı, 1894-1896 yılları arasında 300.000 kurban verdi. Ancak esas felaket, İttihat ve Terakki iktidarının başa gelmesi ile başladı. "Turan" macerası peşinde olan İttihatçılar, ırk esasına göre örgütlenmişler ve ilk etapta Osmanlı vatan-dışı Hıristiyan halkları yok etmeyi planlamışlardı. Daha sonra da tek ırk, tek dil, tek din (Sünni İslam) ve tek devlet temeline dayanan ırkçı diktatörlüğe kayıtsız koşulsuz boyun eğmeyen halkların tümünün yok edilmesi planlandı.

Savaşı fırsat bilen İttihatçılar, Eylül 1914'ten itibaren Ermeni halkına mensup 16 ila 70 yaş arasındaki erkekler (aydın, sanatkar, halkı temsil eden şahsiyetler dışında) askere alındılar. Hala silah altında olanlar da silahsızlandırılarak "amele taburları" denen köle birliklerinde toplandılar. Bir halkın savunma gücü olabilecek bu kesimi ya ölene kadar en ağır işlerde çalıştırıldılar, ya da işleri bittikten sonra katledildiler. 24 Nisan 1915'te halkın beyin tabakası olan aydınlar (milletvekili, avukat, öğretmen, sanatkar, din adamları vs.) ülke genelinde ve özellikle İstanbul'da tutuklanarak sevk yollarında, zindanlarda ve şehir meydanlarında katledildiler. Böylelikle bir halkın örgütlü olarak direnebilecek, her hangi bir direnişi organize edebilecek gücü yok edilmiş oldu. Geriye yaşlılar, çocuklar ve kadınlar kalmıştı. Onlar da, sabahtan akşama evlerini terk etme emri verilerek, kışta kıyamette aç susuz, savunmasız, hedefi belli olmayan yollara düşürüldüler. Yüzlerce kilometre, dağ taş yayan yürütüldüler. Açlık, susuzluk, salgın hastalıklar, Teşkilatı Mahsusa'nın katilleri, çapulcuların saldırıları, bu ölüm kervanlarının neredeyse tamamını, Suriye çöllerine varmadan bitirdiler. 1915'ten 1923'e kadar 1,5 milyon Ermeni, 500.000 Süryani, 750.000 Helen imha edildi. On binlerce çocuk, genç kız, dul kadın açktan para ve mal karşılığı pazarlandılar. Anadolu ve Mezopotamya'nın vefakar, çalışkan kadim halkları bu kadar kısa bir süre içinde bitirildiler.

Katliamlardan sonra Talat, Enver, Cemal gibi baş sorumluları yurt dışına kaçtılar. Kalanların neredeyse tamamı ise, daha sonra kurulacak olan Türkiye Cumhuriyeti'nin çekirdek kadrosunu teşkil eden Kuva-yı Milliye hareketinin başına geçtiler. Karakol Dernekleri, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti gibi Anadolu'da kurulan örgütler, zaten doğrudan soykırım hareketini yönlendiren İttihatçı kadrolar tarafından kurulmuştu. Karadeniz yöresi Helen - Pontos halkı, esas olarak soykırım hareketinin ikinci aşaması olarak bilinen 1918'den 1923'e kadarki zaman sürecin-

de, yani "kurtuluş" savaşı içinde imha edildiler. Çeşitli kaynakların verilerine göre, her yaştan ve cinsiyetten kurbanların sayısı 353.000 olarak belirlenmektedir. Soykırımdan sağ kurtulanların önemli bir kısmı da, "mücadele" adı altında başlatılan etnik "temizlik" hareketi ile yurtlarından kovuldular.

Burada belirtilmesi gereken önemli bir husus şudur ki, yeni kurulmuş cumhuriyet hükümeti döneminde de, soykırım ve etnik "temizlik" hareketinin devam ettirilmesi idi. Teşkilatı Mahsusa'nın tanınmış katil elebaşlarının ve emirlerindeki binlerce adi suçlulardan oluşan çetelerin kanlı eylemlerinin devam etmesi idi. 1923-1924 yıllarına gelindiğinde, Hıristiyan halklara karşı uygulanan soykırım hareketi istenilen sonuca ulaşmıştır. 1915 öncesi her biri birer istikrarlı halk topluluğu olan Ermeniler, Süryaniler, Helenler, artık bir daha eski konumlarına dönmek üzere Türk egemenliği altında gittikçe azalacak olan birer azınlık olmuşlardı. Artık sorulması gereken soru, "bundan sonra sırada kimler var?" olması gerekiyordu.

Bu sorunun cevabı, aslında Koçgiri katliamında Topal Osman ve çeteleri tarafından verilmişti. Bundan sonra sıranın Kürt halkına geldiği kesin olarak ortaya çıkmıştır. Kürt işbirlikçilerin, Hıristiyan komşularına ihaneti ve onların kanına ellerini bulamaları, sadece onların imhası ve sürgünü ile sınırlı kalmıyordu. Bu ihanet, Kürt halkının da başına, soykırımcı bir egemenliği musallat diyordu. Bu nedenledir ki, Cumhuriyet tarihi, Kürdün bu güne kadar süregelen imha, sürgün ve inkar tarihi oldu.

Bütün Cumhuriyet tarihi boyunca, Kürt halkına karşı uygulanan politikanın, yukarıda yapılan soy-

kırım tanımlamasına tıpatıp uyduğunu ne bir bilim adamının, ne de bir insan hakları savunucusunun yadsıması imkansızdır. İttihatçı geleneğin bu günkü takipçileri, egemenlikleri altındaki halkların tamamının Türkleştirilmesi programının tamı tamına uygulanmasında kesin kararlıdır. Buna karşı direnenlerin imhası, İttihatçı egemenlik anlayışının vazgeçilmez bir kuralıdır. Yok edilmesi gereken halklar sıralamasında ise, Kürt halkı birinci sıradadır. 80 yılı aşkın bir süredir Kürt halkının toplumsal yaşamına soykırımcı müdahaleler

sürmesine rağmen, henüz arzu edilen sonuç alınmamıştır. Devlet, sonuç alabilmek için fırsat kollamaktadır. Bu tehlike, belki de hiç bir dönem bu gün olduğu kadar güncellik kazanmamıştır.

Bu oyunun bozulması için gerekli bütün tedbirler alınmalı ve yapılması gereken her şey bugün yerine getirilmelidir. Dünya demokratik kamuoyu, özellikle bu konuda uyarılmalıdır.

Bu soykırımların nedeni ne idi? Şu anda mağdurlar hangi konumda?

Soykırım hem dini, hem etnik olarak homojenleştirilmiş topluma dayanan bir devlet yaratmak amacıyla yapılmaktadır. Soykırım toplumları ile ilgili yapılan araştırmalar, soykırımların temelinde aşağılık komplekslerinden kaynaklanan korkunun, aç gözlü yayılcılığın, farklılıkları içine sindiremeyen ırkçılığın yattığını tespit etmektedir. Histerik derecede kışkırtılan ırkçılık, ortamını bulduğunda imhacı saldırganlığa dönüştürülmektedir. Egemen konumda olmalarına rağmen uluslaşmaları gecikmiş toplumlarda, bu eğilimin daha belirgin olduğu ileri sürülmektedir (örneğin Türkler ve Almanlar). Sonuç olarak insan hak ve özgürlüklerini özümseyememiş, idari önlemlerin yetersiz olduğu her toplumda, savunma mekanizması yetersiz olan dinsel ve etnik gruplara karşı soykırım suçunun işlenebileceği tespit edilmektedir.

Soykırımın inkarına ilişkin birkaç söz: İnkâr, kendi topluluğunun (topluluk denildiğinde ulusal, dinsel ve politik ortaklık kastedilmektedir) cinayeti, cinayete seyirci kalınmasını ya tamamen reddetme, ya küçümseme, ya da hoş gösterme biçiminde ortaya çıkmaktadır. Soykırım suçunu inkar etme

taktiklerinden biri de, sürekli soykırım kurbanı olan halkı suçlamak ve aşağılamaktır. Bu tarz, Türkiye'nin en yaygın kullandığı yöntemdir.

Bu durum karşısında soykırım mağduru halklar, sürekli hüznün ve yastadırlar. Çünkü hak ve adalet ayaklar altındadır. Yaşlı nesillerin gitmesi, yeni nesillerin gelmesi durumu değiştirmemektedir. Soykırımın inkar edildiği sürece, soykırım travması, kurban halkların sonraki kuşaklarının benliği ile bütünleşmektedir. Bireylerin unutmaya çabaları, soykırım gerçeğini çocuklarından gizlemeleri, hep fiyatlı olmaktadır. Halkın toplumsal bilincine kazınan soykırım gerçeği, o halka mensup tek tek bireylerin kişiliğinin bir parçası olmaktadır. Bir de bütün bu acılara, dünyanın dört bir yanına savrulmuşluğun, bitmeyen sürgün yaşamının, her gün yok edilen tarihinin ve en son katledilmek istenen anıların acısı eklenmektedir. Eğer ki, sözcüklerimizin anlatım gücü bu denli devasa insan hakları ihlalini anlatmaya yeterse -ki sanmıyorum- mağdur halkların gerçeği bundan ibarettir.

Bu nedenle soykırım, kanayan bir yaradır. Artık kurbanla katil arasında bir sorun olmaktan çıkmıştır ve insanlığın en büyük ayıbı, yüzkarasıdır. Katilin insanlığa meydan okuması, kurban halkların sonraki kuşaklarını tehdit etmeye devam etmesi, yeni insanlık suçları işlemeye hazır olduğunun en açık ifadesidir.

Türkiye ve Avrupa kamuoyu bunun bilincinde mi, bu yönlü bir örgütlülük var mı?

Türk egemenliğinin işlemiş olduğu insanlık suçları bağlamında, "soykırım" sözcüğünün bile yasak olduğu bir ülkede, Türkiye kamuoyunun, soykırımlar ve açmış olduğu yaralar konusunda doğru bilgi sahibi olduğunu söylemek imkansız. Toplum, soykırım kurbanı halkların, Türklere soykırım uyguladığı öğretilmektedir. Belki de dünyanın hiç bir yerinde "soykırım" kavramı bu derece yozlaştırılmamıştır. Neredeyse bir asır boyu devam eden ırkçı propaganda ve tarih çarpıtması, belleksiz, insani refleksleri köreltilmiş bir toplum yaratmayı başarmıştır. Toplumsal gerçekliğimizi daha anlaşılır bir biçimde ifade etmemiz gerekirse, soykırımcı egemen elit, bir jenosit toplumu yaratmayı başarmıştır. Bu durum, ülkemizde yaşayan Türk olmayan halklar için ölümcül tehlikeye demektir. Türkiye'de bu tehlikenin önüne geçmek için herhangi bir örgütlenmeden söz etmek imkansızdır. Son seçimlerin de bir kez daha gösterdiği gibi, hakim ulus zihniyeti taşıyan her parti (sol partiler de dahil), ezilen halkların muhalefetini kendi iç-

lerinde nasıl eriteceğinin ve kendilerini iktidara taşımak için nasıl kullanacağını hesapları içindeler.

Avrupa kamuoyunun, soykırımlar konusunda daha sağlıklı bilgi sahibi olduğunu söyleyebiliriz. Burada düşünce özgürlüğü ve nispeten bağımsız yapılan bilimsel araştırmalar, önemli bir rol oynamaktadır. Fakat buna rağmen demokratik kamuoyunun kendi devletleri üzerinde yeterli baskı unsuru olduğunu söylemek çok zor. Bunu da sömürge sahibi toplumların, sömürgeci geçmişleri ile gerektiği gibi hesaplaşmamış olmalarına bağlamak, herhalde yanlış olmaz. Bu nedenledir ki, demokrasi ve insan hakları, fazla bir tepkiyle karşılaşmaksızın devletlerin çıkarlarına kurban edilebilmektedir. Avrupa kamuoyunun Kürt halkının haklı mücadelesi karşısındaki tutumu, bunun en açık örneğidir.

Soykırımlar konusunda yürütülen bilimsel araştırmaların ve ortaya konan değerli yapıtların, akademik çerçeveyi aşması ve topluma mal edilmesi çok yoğun çalışma gerektirmektedir. Bunu yapacak olan, devletlerden bağımsız sivil toplum örgütleridir. Bu tür örgütlenmelerin Avrupa'da yeterli olduğunu söylemek imkansızdır.

Soykırımlara karşı mücadele yöntemleri nelerdir?

Soykırımlara karşı alınması gereken önlemleri iki kategoride değerlendirmek, herhalde yanlış olmaz.

Herşeyden önce, soykırım tehdidi altında olan halkların yaşam hakkının korunması için Birleşmiş Milletler (BM) gözetiminde acil önlemlerin alınması gerekmektedir. Onların hak ve özgürlükleri, aynı zamanda çok uluslu ve çok inançlı devletlerde de anayasal garanti altına alınmalıdır. Yasaların işletilmesi için yaptırım gücü olan bağımsız kurumların denetimi sağlanmalıdır. Soykırım amaçlı ihlallere, doğrudan müdahale edilmeli ve suçlular, Birleşmiş Milletlere Bağlı olan Uluslararası Yüksek Mahkeme tarafından en ağır şekilde cezalandırılmalıdır. Uygur insanlık ailesi, barbarlığa karşı müdahale görevini yerine getirmelidir. Bu tedbirleri, hemen atılması gereken pratik adımlar olarak değerlendirebiliriz.

Ancak sicili kirli olan bir çok devletlerin, Birleşmiş Milletlerin karara bağladığı anlaşmayı, ittifak içinde oldukları güçlü devletleri de arkalarına alarak kabullenmeye yanaşmamaları (örneğin Türkiye gibi), ne yazık ki, bu kurumları işlemeze hale getirmektedir. Birçok durumda iş işten geçtikten sora harekete geçilmesi, göz göre göre soykırımların yaşanmasına yol açmaktadır. Mesela Ruanda'da olduğu gibi. Bu nedenle 1948 BM Soykırım Konvansiyonu, hayata

geçirilmemektedir. Soykırımlar devlet eliyle gerçekleştirilmelerine rağmen, devletlerin cezalandırılmaları söz konusu değildir. Ancak tek tek bireylere dava açılabilir.

Soykırımlara karşı ikinci kategoride ele alınması gereken en etkin önlem, kamuoyunun uzun vadeli sistemli olarak aydınlatılıp eğitilmesidir. İnsanlığa karşı işlenen suçlar konusunda en belirleyici baskı unsuru kamu vicdanı olması gerekirken, günümüz koşullarında arzu edilen duyarlılıktan uzaktır. Bunun tayin edici nedeni, ırkçılığa karşı mücadelenin yetersizliğidir. Birkaç istisna dışında ulusal eğitim kurumlarının tamamı, soykırımları ders kitaplarının dışında tutmaktadırlar. 20. yüzyıl soykırımlar yılı olmuştu. Dünya kamuoyu, soykırımlara karşı gereken duyarlılığı gösteremediği için hala felaketlerin ardı arkası kesilmemektedir. Bu durumun tersine çevrilmesi için sivil toplum örgütlerine, bilim adamlarına, aydınlara çok ciddi görevler düşmektedir. Soykırımların engellenmesi için insanlık aleminde, insan hak ve özgürlüklerine ilişkin çok köklü zihniyet değişikliğinin yaratılması gerekmektedir.

Soykırımlara karşı mücadelede Türkiye'deki demokratik muhalefetten beklentileriniz nelerdir?

Her şeyden önce, bütün dünyanın bildiği tarihteki soykırım gerçeğini inkar eden bir toplumun, insanlık adına sunabileceği hiç bir olumlu katkısı olmayacaktır. Çünkü bu toplum, adı soykırım olan, en kirli ve en lanetli bir misyonun aleti olmuştur. Çünkü bu toplum hala, "Biz, onları vatanın ve milletin selameti için yok ettik! Gerekirse daha da fazlasını yaparız!" diyen yöneticilerin emrine riayet etmektedir. Çünkü bu toplum, mazlumların feryadını duymayacak kadar sağır, kanayan yarasını görmeyecek kadar kör edilmiştir. Toplumun devrimci öncüleri, soykırım tarihi gerçeğini doğru anlama temelinde bir zihniyet değişikliği yaratmadıkları sürece, demokrasi ve devrim adına girişecekleri her yeni hamle, mutlaka yeni fiyaskolarla sonuçlanmaya mahkum olacaktır. Türkiye denen halklar mezarlığında, hak ve adalet ayaklar alanda olacak, ama kimsenin kılı kıpırdamayacaktır. İlericilik adına her şeyin kökü kazınacak, ama kimsenin ruhu bile duymayacaktır. İnsanlar, kameralar eşliğinde ve binlerce seyirci güruhunun

gözleri önünde diri diri yakılırken, imdada koşmanın, utanç ve gözyaşının yerine kahkahalar atılacaktır. İşkencenin adı sorgu, ahlaki çöküntü erdem sayılacaktır. En kaba tanımıyla, soykırım toplumunun realitesi bundan ibarettir.

Türkiye ilerici insanlığının soykırım kurbanı halklar karşısındaki konumu, ilericiliğinin ve devrimciliğinin en belirleyici ölçütü olacaktır. Onlar, işe kendilerinden ve kendi örgütlerinden başlamadıkları müddetçe, hiç bir zaman ne ezilenlerin, ne de sömürülenlerin öncüsü olamayacaklar. Zira hiç bir emekçi halk, hiç bir sömürülen sınıf, soykırım kurbanları gibi ezilip sömürülmemiştir. Çünkü onların, sadece binlerce yıllık emeğinin, alınterinin, bilgi birikimi ve tecrübesinin ürünü olan uygarlıkları yıkılmadı; üzerinde yüzlerce nesil büyüttüğü yurduna, malına, mülküne el konmadı; yaş ve cinsiyet ayrımı gözetmeksizin tüm bir halkın yaşamına kıyıldı. Türkiye ilerici insanlığı, bu kadar devasa bir insanlık suçunun inkarı ile karşı karşıyadır.

Bizler, Türkiye ilerici insanlığından ve demokratik muhalefetinden, üzüntümüzün ve utancımızın kaynağı olan inkara son vermelerini, örgütleri adına soykırım mağduru halklardan özür dilemelerini bekleriz. Onlardan, 30 Martlara, 1 Mayısılara, 6 Mayısılara, 18 Mayısılara ve daha nice anlamlı günlere gösterdikleri duyarlılığı, Ermeni ve Süryani halklarının soykırımlarının yıl dönümü olan 24 Nisan'da da mutlaka göstermelerini bekleriz; soykırım kurbanlarının anıları önünde saygıya durup bir gül bırakmalarını bekleriz. Helen-Pontos halkının hayatına kıyımanın yıl dönümü olan 19 Mayıs'ı 'gençlik ve spor bayramı' ilan eden soykırımcı inkarcılığa, soykırım kurbanlarını anma gününe dönüştürerek insani bir cevap vermelerini bekleriz.

Bizler, Türkiye demokratik muhalefetinden, toplumumuzu bu kadar kapsamlı ve derinlemesine etkileyen soykırımların, bilimsel olarak kavramak için çaba göstermesini, toplumumuza tarihi gerçeklerin doğru öğretilmesine öncülük etmesini bekleriz. Bu nedenle Türkiye demokratik muhalefetinden, soykırımın inkarına karşı mücadeleyi programına almasını, sistemli ve uzun soluklu bir mücadele başlatmasını bekleriz ki, bu topraklar bir daha kana bulanmasın. ■

Ortadoğu: Yeraltındaki Petrolün Yerüstündeki Ateşi

-Zeki Günaçan-

Ortadoğu son yüzyıllık emperyalist paylaşım ve hegemonya mücadelelerinin en önemli coğrafyalarındandır. 1. ve 2. emperyalist paylaşım savaşlarında savaşın öne sürülen nedenleri ile coğrafi yakınlığı olmaması her iki savaşın dışında kalmasına yetmemiştir. Savaşlar arası ve savaş sonrası dönemlerde de ilan edilmiş açık savaş durumu olmaması, Ortadoğu'ya barış getirmemiştir. Yeraltında yatan petrolün ateşi, yüzyıldır yerüstünde tüm Ortadoğu'yu yakıp kavurmaktadır.

Aktörler hemen hemen aynıdır: 1. emperyalist paylaşım savaşının Ortadoğu cephesinde İngiliz-Fransız hakimiyeti söz konusudur. İşbirlikçi aşiretler, şeyhler, emirlere göre bölünür Araplar, yاپ sınırlarla devletler ilan edilir. Filistin halkının celladı Siyonizm, İngiliz emperyalizminin kucağında semirir.

2. emperyalist paylaşım savaşında da sahne aynı, oyuncular aynı, yönetmen aynıdır. Yalnız emperyalist kampta güç ilişkilerinde değişiklik olmuş, ABD emperyalizmi İngiliz-Fransız emperya-

lizminin yerine bölgeye yerleşmeye başlamıştır. Sonrası yakın tarihin bilinen trajedisidir: Darbeler, suikastler, sabotajlar, bölgesel savaşlar, çatışmalar, kıyımlar, katliamlar; savaşız günü yok gibidir Ortadoğu'nun. Dünyanın ilk uygarlık merkezlerinden birisinin bugünkü ilkel kabile, aşiret, mezhep bölünmeleriyle geri bırakılmış halini anlayabilmek kolay değildir. Sümerlerden Mısırlılara bu gelişmiş uygarlıkların yerini alan yeni nesillerin bugün emperyalist barbarizm tarafından “uygarlaştırılıyor” olmaları, insanlığın en büyük tarihsel trajedilerinden birisi değil mi? Yerkürenin en bereketli, en zengin kaynaklarına sahip bölgenin yoksulluk içinde kıvraniyor oluşu, doğanın çömertçe sunduğu bu kaynaklara zorla el koyan küresel hırsız ve soygunculara, gangster devletlere el açar duruma gelişi ironiktir, trajedinin devamıdır.

...

Haluk Gerger son çalışmasında bu trajediyi sorguluyor. Ceylan Yayınlarından çıkan “ABD-

ABD ortadoğu TÜRKİYE

HALUK GERGER

Ortadoğu-Türkiye” kitabının önsözünde H. Gerger, bu kitabın “esas olarak iki soruya yanıt ar”adığını söylüyor: “Sorduğumuz sorulardan birincisi, son 50-60 yıldır Amerika Birleşik Devletleri'nin Ortadoğu'yu hedef aldığı saldırılarının nedenleri; ABD, Ortadoğu'ya neden saldırıyor? Bunun bir parçası olarak, ABD'nin kullandığı yöntemler; ABD, hangi yöntemleri, hangi koşullarda, nasıl kullanıyor?”

Yanıtını aradığımız ikinci soru, Ortadoğu ülkelerinin bu saldırıları nasıl karşıladıkları; Ortadoğu ülkeleri, rejimleri, halkları, Amerikan saldırılarına nasıl, hangi yöntemleri, ideolojik kalıpları kullanarak direndiler, direniyorlar, sonuçları ne oldu? Ya da Ortadoğu'da Amerikan saldırıları-

na nasıl boyun eğiliyor, ABD'yle işbirlikçi ilişkiler nasıl, kimlerce geliştiriliyor?” (s.7)

...

Bilinmeyi öğrenmek, ortaya çıkarmak, kavramak için doğru sorular sormayı bilmek gerekir. Yukarıdaki sorulara verdiği yanıtlarla, Haluk Gerger, içinde yaşadığımız coğrafyanın yakın tarihini de irdeleyen belgesel nitelikte bir başvuru kitabı hazırlamış. Belgesel nitelikte; çünkü H. Gerger, saptamalarını dayanaksız yorumlarla değil, somut verilerle temellendiriyor. İngiliz-Amerikan resmi belgeleri, yarı-resmi yayınlar, İngiliz-Amerikan bakan ve devlet başkanlarının anıları-açıklamaları, Amerikan çıkarlarını formüle eden “doktrinler” bölgede faaliyet yürüten farklı konumlarda resmi, gayri resmi “görevliler”, devletler arası yazışmalar; Ortadoğu üzerine yazanlar, yazarlar-aydınlar-araştırmacılar; onlarca yazar, yüzlerce yayın, binlerce sayfa tutacak yerli-yabancı kaynak taramaları ve incelemeleriyle “ABD-Ortadoğu-Türkiye” uzun, titiz, emekçi

bir araştırma sürecinin ürünü olmuş.

Haluk Gerger, taraflı bir bilim insanı, araştırmacı ve yazardır. Duruşu net, tavrı açıktır. Taraflılık; gerçekleri çarpıtmak, objektif davranmamak anlamına gelmez. Bakış açısı ve yöntem sorunudur bu. Tarihsel gerçekler üzerinde oynamak, belgeleri keyfi yorumlamak, hatta tahrif etmek; kimi şahsiyetlere, uluslara, devletlere kahramanlık güzellmeleri yapmak zor değildir, hatta yaygın ve yerleşik egemen tarih anlayışı bu tür burjuva taraflılığı biçiminde ele alınır. Haluk Gerger ise tarihsel materyalist yöntemi esas alıyor, belgeleri-bilgileri-verileri-kaynakları bu yöntemle inceliyor, bağlantıları, arka plan ilişkileri

leri, hegemonya mücadelelerini, emperyalist sömürü ve sömürgecilik politikalarını, iktisadi gerekçeleri, ekonomik hedefleri, siyasal-askeri araç ve yöntemleri, süreçler zinciri halinde inceliyor, sergiliyor. Tarafli oluşu yönteminde verilir H.Gerger'in. ABD-Ortadoğu ilişkilerini incelerken esas olarak direnme noktalarından yola çıkıyor. Kitabın bölüm başlıkları içeriği hakkında açık, sarih mesajlar veriyor: 1- Emperyalist Saldırı Millici (Ulusalci) Direniş. 2- Ulusalcuların Yenilgisi, Emperyalist Saldırıda İkinci Evre: Kuşatma ve Çürüme. 3- Adım Adım İşgal ve Yeniden Direniş.

Emperyalizm ister açık işgal yoluyla ister işbirlikçileri aracılığıyla girsin, sınıfsal niteliği ve siyasal hedefleri farklı olsa bile her zaman ve daima antiemperyalist ve işgal karşıtı, işbirlikçiliğe karşı bağımsızlıkçı bir direnme cephesi bulur karşısında. Tarihi yapanlarla yazanlar aynı değildir her zaman. Kazananların yazdığı tarih, egemenlerin tarihidir. Bu tarihte ezilenler, halklar, direnenler yoktur. Haluk Gerger, Ortadoğu tarihinde bugüne kadar görmezden gelinen bir olguyuseriyor önümüze. Ortadoğu'nun işgal ve ilhak tarihinde Ortadoğu halklarının direnme dinamiklerini bir tarihsel süreç halinde ele alıyor, aktarıyor. Bu dinamiklerin siyasal-sınıfsal niteliklerini analiz ediyor, zayıf ve güçlü yanlarına eleştirel bakışla yaklaşıyor. Ortadoğu tarihinin utanç verici teslimiyet ve işbirlikçi ilişkilerden ibaret olmadığını, resmin bir de antiemperyalist, ulusal bağımsızlıkçı direniş yüzü olduğunu gösteriyor. Kuşkusuz noktalanmış bir süreç değil bu ve Gerger, Ortadoğu halklarının bir direniş geleneğinin zaaflarından arınarak ilerlemekte olduğunu, dinamik, değişken ve yenilenmeye açık olduğunu diyalektik bakış açısıyla tespit ediyor.

"ABD-Ortadoğu-Türkiye" kitabında H. Gerger'in kuramcı yanını da görebiliyoruz. Farklı devletlere bölünmüş Arap halkının emperyalizm ve bölgesel işbirlikçi rejimlere direnmesinde temel birleştirici unsur olan Arap ulusalcılığını yer

Haluk Gerger, Ortadoğu tarihinde bugüne kadar görmezden gelinen bir olguyu seriyor önümüze. Ortadoğu'nun işgal ve ilhak tarihinde Ortadoğu halklarının direnme dinamiklerini bir tarihsel süreç halinde ele alıyor, aktarıyor. Bu dinamiklerin siyasal-sınıfsal niteliklerini analiz ediyor, zayıf ve güçlü yanlarına eleştirel bakışla yaklaşıyor. Ortadoğu tarihinin utanç verici teslimiyet ve işbirlikçi ilişkilerden ibaret olmadığını, resmin bir de antiemperyalist, ulusal bağımsızlıkçı direniş yüzü olduğunu gösteriyor.

yer tarihçi, yer yer kuramcı olarak inceliyor. Küçük burjuva sol milliyetçiliğin çıkmazları, Cemal Abdul Nasır'da ifadesini bulan Arap milliyetçiliği, Baas partilerinde dile gelen "Arap sosyalizmi" inceleme ve eleştirile-riyle Haluk Gerger'in antiemperyalizm, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm gibi temel konularda marksizmi referans alması okurları bakımından da öğreticidir. Bu açıdan özellikle "Arap Sosyalizmi" başlıklı bölümün altı çizilmelidir.

Peki Türkiye'nin yeri nedir Ortadoğu'da? Ondan önce yanıtlanması gereken bir

soru daha, Türkiye'nin yeri neresidir? Bir Avrupa ülkesi midir Türkiye? Bir Asya ülkesi mi, yoksa Ortadoğu mu? Bıktırıcı hale gelen "Türkiye jeopolitiği"nin pazarlanması konusu emperyalist efendileri bakımından kurnaz, aç gözlü taşra esnafılığı ile eş anlamlıdır. Tayyip Erdoğan'ın oğul Bush'la Amirekan askerine üs ve güzergah açma pazarlığı yaparken "Benimle at pazarlığı mı yapıyorsun" demesi, her ne kadar aptallığı tescilli de olsa Bush'un bir tarih bilgisi ve tarih bilinci olduğunu da gösterir. Türk egemenlerinin övünç kaynağı "jeopolitik pazarlaması"nın emperyalist şeflere anlamı budur ve ilk adımları 2. emperyalist paylaşım savaşı sonrası ABD ile geliştirilen yeni sömürgecilik ilişkilerine kadar uzanır. "Türkiye'nin yeri nedir ve neresidir" soruları utanç verici işbirlikçilik ve uşaklık tarihinin sürekliliğinin sergilendiği "ABD-Ortadoğu-Türkiye" kitabıyla yanıtlanmaktadır.

İşbirlikçi Türk egemenleri AB'ye el açtıkça Batılı, ABD'nin jandarmalığına soyundukça Doğulu, GOP'un ateşli savunuculuğunu yaptıkça müslümandırlar. Gerçekte ise kibleleri Washington, ibadetleri efendiye uşaklık, tespihleri dolar destesidir. Kimliksiz, inançsız, onursuzdurlar.

Türkiye'nin Ortadoğu siyaseti Amerikan işbirlikçiliği temelinde şekillenmiş, bağımlı, güdümlü Amerikan acenteliği siyasetidir. Kitap, türkiye-ABD ilişkileri bakımından da önemli veriler sunmaktadır. Türkiye, Ortadoğu'da öyle bir militan

ABD'cidir ki, ABD bile zaman zaman bu gayretkeşlikten rahatsız olmakta ve Türkiye'yi frenlemeye çalışmaktadır. Gözü dönüktür Türkiye'nin. Ne yapsa, nasıl hizmet etse de ABD'den bahşış koparsa diye çırpınır. Korsan devlet Siyonist İsrail kurulduğunda, bölgede resmen ilk tanıyan ülke Türkiye'dir. Bölgesel paktlarla Arap devletlerini ABD'nin tuzağına düşürmek için elinden geleni yapar. Yeri gelir savaş tehditleriyle sindirmeye kalkar. ABD'ye, Arapların çıkarıcılığı, güvenilmezliği vb. biçiminde perde arkasından kara propaganda yaparken Ortadoğu'ya dönüp ikiyüzlüce ortak tarihten, din kardeşliğinden söz eder. Her şey ABD için damgasını vuran Menderes-Demirel-Özal (ve son olarak Erdoğan), Amerikancı siyasetin baş aktörleridir.

H. Gerger'in, Ortadoğu için sorduğu sorular bir ölçüde Türkiye ile de ilgilidir. "Bir ölçüde", çünkü Arap devletleri ve halklarının anti ABD ve

antiemperyalist direnme süreçleriyle Türk-ABD ilişkileri bir ve aynı değildir. Türk egemenleri tarihlerinin hiçbir döneminde tutarlı antiemperyalist siyaset izlememişlerdir. "Bir ölçüde", çünkü Türkiye'de antiemperyalist mücadelenin tutarlı ve kesintisiz başlangıcı '60'lar sonrasındır. Bu mücadelenin özneleri de Ortadoğu'nun aksine devrimciler, komünistler, yurtseverler, antifaşist ve antiemperyalistler, toplumsal taban olarak yoksul, ezilen, sömürülen halklardır.

Haluk Gerger yeni kitabı "ABD-Ortadoğu-Türkiye" ile antiemperyalist mücadele cephesine çok önemli bir katkıda bulunuyor. Türkiyeli devrimcilerin, anti emperyalistlerin, işgal karşıtlarının donanım ve birikimlerini tazeleyerek ve geliştirecek bu kitabın Arapça basımı ile tüm Arap ve Filistinli devrimci, ilerici ve antiemperyalistlerle buluşmasının önemini de hatırlatmalıyız. ■

“Erk”ek TKP

Kapitalizme ve emperyalizme karşı olmak temelinde devrimci bir pozisyon tarifi yapan örgütlü politik güçlerin, iddia ettikleri misyona uygun sağlam bir pratik yönelim ve duruş içinde olup olmadıklarını sinamada iki tarihsel-politik ölçüğe başvurulabilir. Bunlar, ulusal sorun ve kadın sorunudur. Bu iki soruna yaklaşım tarzı ve uyguladıkları somut çizginin ideolojik, politik ve örgütsel argümanları, her politik parti ya da örgütün geçmiş-gelecek bütünlüğü içindeki yön gerçeğini açığa çıkaracaktır.

Ezen ulusun ezilen ulus üzerindeki, ezen cinsin ezilen cins üzerindeki mülkiyetçi egemenliğinin ideolojik ve politik bakımdan ne ölçüde reddedildiği, bir partinin özel mülkiyet dünyası karşısındaki duruşunun da turnusol kağıdıdır. Özel mülkiyet dünyasına lanetler yağdırırken, ezilen ulus ve cins üzerindeki egemenliğe suskun kalmak, devrim, hele de komünizm iddialı partilerin iddialarıyla aralarındaki çelişkiyi ortaya koyar. Şovenizm ve ataerkillikle düşünsel ve politik hesaplaşmanın düzeyi, özel mülkiyet dünyasıyla o partinin arasındaki mesafeyi ortaya

koyar, ele verir. Bu iki alanda sözle eylemin tutarlılığı, bir partinin ya da örgütün gerçekte ne kadar düzen/sistem karşıtı olduğunu da gösterir.

Kadın sorununun çetrefilli labirentinde dolaşırken ve bu sorun üzerine marksist değerlendirmeler yaparken ulaştığımız sonuçları, ulusal kurtuluş mücadelesine, ulusal soruna verdiğimiz yanıtlarla karşılaştırmak, önemli açılımlar sunabilir. Temelden çözümlerinin özel mülkiyetin ortadan kalkmasıyla gerçekleşecek olmasına rağmen demokratik hak ve özgürlükler çerçevesinde somut ve acil talepler içermeleri, bağımsız örgüt modelleri sorunları vb. gibi noktalarda ortaklaşmaktadır bu iki sorun. Dolayısıyla iki sorun üzerine teori oluşturmak da, oluşturulan teoriyi uygulamak da siyasal hareketler için kaygan bir zemin hazırlamaktadır.

ÖDP'nin Kürt Ulusal Hareketi karşısındaki sosyal-şoven konumlanması, siyasal korkaklığı bir yanda, feminizmi kapsama çabaları, kadın hareketinin liberal ve “radikal feminist” öğretilerinden beslenme çabaları diğer yanda duruyor; örneğin.

Kürt yurtsever hareketinin ulusal devrimci döneminde kadının özgürlük mücadelesine teorik ve pratik olarak kazandırdıkları tarihsel olarak irdelenmeyi hak ederken; 1999'da ulusal reformizme kaymasıyla, küçük burjuva feminizmin "derin" sularında acemice kulaçlar atmasının eş zamanlı gelişmesi de bir o kadar incelenmeye değer.

Kürt Ulusal Hareketi ve bu hareketin kadın cephesinin sorunsalları ile ABD'de siyah hareketi ve siyahi feminizmin gelişimi de çarpıcı benzerlikler içermekte.

Ulusal hareketler, kendi sınırları içerisinde kadın sorunu noktasında bu daralma ve genişlemeyi devrimcilik ve reformizm çizgileri arasında gidip gelirken yaşamaktalar. Ancak kendilerine "sosyalist" hatta "komünist" diyen legal ya da illegal örgüt/partilerin ulusal soruna yaklaşımları ile kadın sorununa yaklaşımları arasındaki bağıntı, ulusal körlük ile cinsiyet körlüğünün eş zamanlı ilerlediğinin verilerini sunuyor.

"Kadınlık"ı Algılamak ya da Cinsiyet Körü TKP

Türkiye Komünist Partisi (TKP) ise hem ulusal sorun, hem de kadın sorunu düzlemlerinde özel mülkiyet düzeniyle mesafesi en dar partilerden birisidir. Kürt sorunuyla ilgili tartışma, bu yazının konusu değil. Yazının konusunu oluşturan TKP ve Kadın başlığı ise kadın sorununun; kadın hareketinin dışında, kadın sorunu eksenindeki mücadeleden kopuk ve bilinmez bir geleceğin devrim programları ile nasıl çözülemeyeceğinin tartışılmasıdır.

Bu tartışma da bir bakıma, ulusal körlük kadar cinsiyet körlüğünün de hangi dar-teorici örgüt biçimlerini doğurduğunun, kadın sorununa yabancılaşmanın ve soyutlamalar üzerinden, kitlelere uzak politika yapmanın kaçınılmaz sonuçlarının ortaya konulması bakımından önemlidir.

Beslendiği kanallar küçük burjuva aydınların bireyci kan damarları olan TKP, toplumsal cinsiyet rollerini ve bu cinsiyet rollerinin emekçi kadınların günlük yaşamlarındaki yansımalarına ancak at gözlükleri ile bakabilmektedir. Bu bakımdan bütünlüklü değerlendirildiğinde TKP ve onun erkek egemen politika yapış tarzı ya da emekçi kadınlar üzerinden

Buyuruyorlar ki; kadınların sorunları iştir, aştır, ekmektir, çocuklarının geleceğidir. "Tıpkı erkekler gibi!" Fakat gerçekte, kadınların cins olarak baskı altında olmaktan kaynaklı sorunları da vardır. TKP'nin tarifi, bu özel baskıyı gizleyerek erkek egemen düzenle suç ortaklığı yapıyor.

salt oportünist tarzda açılımlar getirmesi, cinsel politika üzerine nasıl gidilmeyeceğinin ve emekçi kadınların kitle hareketine ve devrimin saflarına nasıl kazanılamayacağına nasıl anlaşılacağı en belirgin siyasal ve teorik hatırdır.

"Diğer tüm kapitalist ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de kadınlar, ek baskı ve sömürü biçimlerine maruz kalmaktadırlar. Sermaye düzeni, kendi

egemenliğini süreklileştirmek ve ücretli emek sömürüsünü yoğunlaştırmak için diğer toplumsal eşitsizlikler gibi kadın-erkek eşitsizliğini de korumakta ve kullanmaktadır. Dolayısıyla sermaye ilişkilerinin ortadan kaldırılması, 'kadın sorunu'nun gerçek ve nihai çözümü için de bir ön koşuldur."

"Kadın" sorununu algılamak, çözümlenmek ve tüm bunlardan yola çıkarak politika üretmek gibi kaygılar gütmeyen bir partinin tüzüğünde kadın sorunu üzerine söylenenlerin bununla sınırlı kalması, şaşırtıcı olmasa gerek.

İktidarın bir parçası olarak ataerkilliğin çözümlenmesi, sistemi ve egemenleri olduğu kadar onu eleştirenleri de zora sokar. Kadın sorununa dair cinsiyet körü bir parti olan ve adeta bununla övünen TKP ise bu konudaki politikasızlığının da teorisini yaparak kendi duruşunu meşrulaştırma çabaları içerisinde.

Ataerkillik sözcüğü ile kapitalizmi yan yana getirmemekteki ısrarcılığın altında, TKP'nin emperyalizm ve kapitalizm çözümlerindeki sakatlıklar yatmaktadır.

TKP, kadınlar üzerindeki "ek baskı ve sömürü biçimlerini" açıklamaya hiç yanaşmaz. Çünkü onun fellik fellik kaçtığı gerçeklik, emperyalist kapitalist sistemin içine yuvalanmış erkek egemenliğidir. Erkek egemenliği, ataerkillik ya da patriyarka (kullanılan siyasal harekete göre anlamı farklılaştırılmaya çalışılsa da her üç sözcük de gerçekte aynı anlamdadır), kadınları ve özellikle emekçi kadınları ezme ve ikincilleştirmek için kurulmuş bir iktidar biçimidir ve kapitalizmi besler, kapitalizmle beslenir. TKP, genel bir kapitalizm eleştirisiyle, ataerkillik gerçeğinin üzerine örtüyor.

Kadınlar üzerindeki ek baskı ve sömürü biçimlerinin adı ATAERKİLLİKTİR, sayın TKP teorisyenleri! Bu "ek" baskı ve sömürü biçimleri de bir bü-

tün olarak emekçi kadınların yaşamını biçimlendirmektedir. Kadının evdeki, okuldaki, işteki, yaktaktaki, mutfaktaki, sokaktaki konumu, yani kadının varoluş alanlarındaki tüm konum ve rolleri bu toplumsal cinsiyet tarafından, biyoloji ile başlayıp sosyoloji ile biten tabloda biçimlendirilmektedir. Ve burada etken olan, biçimlendiren erkekken; edilgen olan ve biçimlendirilen ise kadındır. Emekçi kadın, sadece işyerinde çalıştığı kapitalist tarafından değil, ama bizzat kendi eşi, erkek kardeşleri veya babası tarafından da ezilmektedir. Emekçi kadınların büyük bir kesimi ise zaten ya ev emekçisi olarak ya da tarlada “ücretsiz aile işçisi” olarak çalışmaktadır. Dolayısıyla sorun, hiçbir biçimde salt (kadınların erkeklerle eşit ücreti almadıkları anlamında) ücretli emek sömürsüne indirgenemez. Mesela şu tespitte olduğu gibi:

“Bugün emekçi kadınların savaş sorunu vardır, ekmek sorunu vardır, iş sorunu vardır. Çocuğunu sağlıklı bir biçimde büyütme, okutup iyi bir meslek sahibi yapabilme sorunu vardır. Tıpkı erkekler gibi!” (Konumuz Patriarka mı? Gonca Eren, Gelenek Dergisi, Sayı 73, Şubat 2002)

Buyuruyorlar ki; kadınların sorunları iştir, aştır, ekmektir, çocuklarının geleceğidir. “Tıpkı erkekler gibi!” Fakat gerçekte, kadınların cins olarak baskı altında olmaktan kaynaklı sorunları da vardır. TKP'nin tarifi, bu özel baskıyı gizleyerek erkek egemen düzenle suç ortaklığı yapıyor. Kadınlar evlerinde dayak yiyor, evlerinden dışarı çıkmaları binbir yolla engelleniyor, ev işlerinin tüm köreltici yükü kadının omzuna bindiriliyor, evin ekonomik olanakları ise erkeğin egemenliğine geçiriliyor, kadınlar sokakta cinsel tacize-tecavüze maruz kalıyor, erkeğin 'namusu' sayılıp töre cinayetlerinde katlediliyor, vb. Bu tür sayısız biçimde kadın, cins olarak baskı altına alınıyor, işçi sınıfı ve emekçi milyonların yarısını oluşturan kadınlar, bizzat erkek emekçiler tarafından da baskı altına alınıyor, eziliyor. Erkek emekçi burada, öğretilmiş erkekliğin verdiği rolü oynayarak, kadını kapitalist düzenin istediği kalıba sokuyor. Dolayısıyla kapitalizmle suç ortaklığı yapıyor, bu düzene hizmet ediyor. Kapitalizm, öğretilmiş erkekliği, bu kölece bilinci, kadını köleleştirmek için kullanıyor.

Dahası, kadınların iş, aş, ekmek, geleceksizlik sorunlarını da “tıpkı erkekler gibi” yaşadıkları öne sürülemez. Kadınlar, salt kadın oldukları için bu sorunları daha derinlemesine ve daha büyük bir acıyla yaşıyorlar. Eşit ücret alamıyor, aldıkları ücret de çoğu zaman evde eşleri tarafından ellerinden alını-

yor, savaşlarda bedenleri savaş ganimeti olarak kullanılıyor, çocuklarını ve eşlerini yitirip yaşamın tüm yükünü sırtlamak zorunda kalıyor, ilk işten atılan oluyor; sadece kapitalizmin ekonomik engelleri ile değil, ataerkilliğin kültürel engelleriyle de çalışması engelleniyor vb.

Fakat TKP, erkek egemen düzenin bu baskısına karşı mücadeleden kaçışını, bildik kof radikalizmiyle örtmeye çalışır. Ne de olsa tacize, tecavüze, kadına yönelik şiddete karşı mücadele, reformlar için mücadeledir. Ve bu talepler “karşılabilir” olduğu için gereksiz; “uygulanabilir” olduğu için “sistem-içi”dir. TKP'nin ne kadar sistem-içi ya da dışı olduğu tartışması bir yana, kadına yönelik şiddet mekanizmaları, kapitalist sisteme içkindir; dolayısıyla bu mekanizmalara saldırı, kapitalizme de saldırı anlamına gelir. Sorun, bu mücadelenin hangi perspektifle ele alındığıdır. Bu noktada feministlerle komünistleri ayıran, ikincilerin kadın sorununa duyarsızlığı olamaz. Bu iki akım, kadının kurtuluşu uğruna mücadeleyi bağladıkları programla, bu mücadelenin yürütülüş perspektifi ve tarzıyla ayrışır.

Dayak, taciz, tecavüz, yani herhangi bir kadının bu “günlük”, “sıradan” ve salt kadın olduğu için karşılaştığı sorunlar, TKP'nin neden umurunda değil? Ataerkilliğin, kadına yönelik şiddetin üzerinden atlamak, buna karşı etkin hiçbir mücadeleyi yürütmemek, hatta teori düzeyinde dahi bu sorunu görünmez kılmak, apaçık bir oportünizm değil de nedir? Erkek egemen düzenle uzlaşmanın bundan alası olur mu?

Kadına yönelik şiddetle mücadele, sistemin alt ve üst yapısına ait kurumların hepsine sindirilmiş bir cinsel politika ile mücadeledir. Ideolojik, ekonomik ve fiziksel şiddettir bahsettiğimiz. Münferit olaylar değil, bütünlüklü bir politikanın ta kendisidir. Kapitalizm, cinsel politikası ile kendini ebedileştirmeyi amaçlar. Toplumun en çok ezilen kesimi kadın, birey olamamış kadın, kapitalist sistemin devamının garantisidir. Ezelden ebede bir ataerkillik, ezelden ebede bir özel mülkiyet düzenini koşullar. Kadın bedeni üzerindeki mülkiyet sorunu kapitalist hukukun da sorunudur, kapitalist eğitimin de; medya da buradan güçlenir/güçlendirir, kronik işsizlik de.

Evet, kadının kadın olduğu için yaşadığı sorunlar kapitalizmle ortaya çıkmamıştır. Ancak, kapitalizm, kadını kadın olduğu için baskılandırıran patriarkayı kendine vazgeçilmez bir sıfat olarak alıp kadını erkeğe, erkeği ise sisteme ait kılmıştır. Kadını çarpık iktidar bilinci ile ezen ‘erk’ek, bu yoldan kendi iktidarı-

nı pekiştiren de kapitalist ataerkilli sistemdir.

Diğer yandan, TKP, ataerkilliği kapitalizm öncesi bir olgu olarak görüp analiz ederek de güncel mücadelenin kapsamından çıkarmaktadır:

“ABD gibi emperyalist bir ülkede bile köleci toplum kalıntıları sürmekte ve beyaz polisin siyah vatan-daşı sokak ortasında, göz altında döve döve öldürürken gösterildiği TV görüntülerinin de polisi aklamak için bin dereden su getirildiği...”, “ Feodal değerlerin mülkiyetçi ve gerici yanlarının devamından faydalanarak sömürü şanslarını arttıran egemenler...” (Bir Cinayetin Ardından Fadimeler, Feodalizm ve Gericilik, Necmettin Salaz, 15 Şubat 2002, Sol Dergisi)

Namus cinayetleri kadar tecavüzler de, kadının eve bağımlılığı da gerici feodal düzenin kalıntılarıdır! Ataerkilliğin, sınıflı toplumların en kurumsallaşmış iktidar biçimlerinden, sömürü ve baskı ilişkilerinden biri olduğu ve en az feodalizm kadar ve gerçeklikte ondan daha yoğun ve çeşitli biçimlerde kapitalizm tarafından kullanıldığı gerçeği, TKP'nin emperyalizm ve kapitalizm tahlilleri ile çelişir. Bu nedenledir ki, ataerkilliğin somut ve göz ardı edilemeyecek biçimde ortaya çıktığı noktalarda bu, TKP'nin erkek dilinde ancak feodalizmin kalıntıları olarak yer bulabilir. Oysa kapitalizm, tarihsel olarak kendisini önceleyen ataerkilliği devralır ve bunu kendi sisteminin bir unsuru haline getirir. Kadın üzerindeki ataerkilli boyunduruk, kapitalizmin sömürü biçimleriyle uyum sağlar, iç içe geçer. TKP'nin bu tezleri, kadın sorununu kapitalizmin gelişmesinin çözeceği biçimindeki antika Kemalist modernleşmeci düşüncelerin güncel yansımalarıdır. Oysa kapitalizmin gelişmesinin en 'olgun' ve çürümüş biçimini aldığı toplumlarda kadının ezilmesi çok çarpıcı biçimler almıştır. ABD'de dakikada 60 kadının tecavüze uğruyor olması, bunun yalnızca küçük bir örneğidir.

Kapitalizmin ataerkilliği bir habitat olarak kullandığı gerçeği, TKP için teorinin kör kuyusunda unutulmuş bir durum oluyor, ama kadınlar için bu çok büyük ve acı bir gerçektir. Kapitalizm geliştikçe ataerkillik ortadan kalkıp yok olmuyor, kapitalizme özgü yeni biçimler kazanarak varlığını sürdürüyor. Özellikle de en yoksul emekçi halk kitleleri arasında.

Dünya nüfusunun yarısına yakın bir niceliğe denk düşen emekçi kadınların sınıfsal gerçekliklerinin, sorunlarının ve çelişkilerinin farkına varıp örgütlenebilmeleri için öncelikle aşmaları gereken kurumsallaşmış bir ataerkillik ve tam da bu yüzden bu

ataerkilliği her gün daha fazla kurumsal hale getiren bir kapitalizm gerçekliği vardır. Sistemin kadınlara dayattığı tüm bu ezilmişlik ve edilgenlik statüsü, TKP'ye göre gerici-feodal düzenin yansımalarıdır. İş böyle olunca kapitalizmle beslenen ve kapitalizmi besleyen ataerkilliğin sözü dahi edilmezken, İslami akımların türban talebi “birincil” mücadele alanı olarak konulur.

TKP, Türk işçisinin Kürtlere yönelik şovenist ruh haliyle nasıl uzlaşıyor; erkek işçilerin kadın üzerine uyguladığı baskı ve sömürü biçimleriyle de öyle uzlaşıyor.

Evet, kapitalizmin ürettiği “erkek” karakteri, kadın karakterini kişiliksizleştirerek kendini var eder. Ataerkilli kapitalist sistemde “erk”ek, yabancılaştırdığı kadın üzerinden kendini tanımlar. Çünkü bu sistem, sahip olduklarınızla size yer açar. Kadına sahip olduğunu düşünen proleter erkeğin, ödüllü çarpık bir iktidar bilincidir. Hiçbir şeye sahip olmayan emekçi kadının bu sistemdeki yeri ise ancak hiçliktir.

Kadın-erkek eşitsizliği, partilere de yansır

Kadın hareketi/örgütlülükleri üzerindeki değerlendirmelerinde ise TKP, bağımsızlığın ve oportünizmin dibine vurur.

“İşçi sınıfı hareketinin kendisine bir ittifak konusu olarak göreceği bağımsız bir 'kadın hareketi' ise her zaman sınıflar üzerinden siyaset yapmak zorunda olan komünist hareketin kendisini inkarı demektir.” (Daha Fazla Siyaset Daha Fazla Parti, Kemal Okuyan, Gelenek Dergisi, Şubat 2002, Sayı 73)

“Kadınlar içerisinde parti çalışması bir alan olarak tarif edilebilir. Bu çalışmanın tutamak noktasını kadınların, kadın olmalarından kaynaklı problemlerine eğilmek olarak tarif etmek ciddi handikaplar barındırır.” (Konumuz Patriarka mı? Gonca Eren, Gelenek Dergisi, Sayı 73, Şubat 2002)

“Kadınların bağımsız ya da özerk bir siyasal örgütlenme içine girmelerini ya da komünist parti içinde ayrı bir kadın örgütlenmesini savunmak, cinsiyet temelli ayrımcılığı yeniden üretmek ve bizzat kadın sorununa giden yolda yeni engeller yaratmak anlamına gelecektir.” (Sosyalizm Programı ve Temel Siyasi Tezler, S.56, Gelenek Yayınları)

TKP, demokratik kadın hareketini inkar ettiği gibi, kadın komisyonlarından kadın kollarına, kadın derneklerine; kadına özgü her türden bağımsız ya da özerk örgütlenmesini de, karşısına 'sınıfın birliğini' koyarak reddeder.

Demokratik kadın hareketinin, “sınıflar üzerinden” politika yapan KP'nin kendini inkarı olduğu tezi; tersinden, kadın sorununun varlığının ve bu sorun zemininde ortaya çıkan kadın hareketinin inkarıdır. Eğer kadına yönelik bir cinsel baskı varsa, bu baskının hukuki, fiziki, ideolojik biçimlerine karşı bir direniş

de gelişecektir. Demokratik kadın hareketi, erkek egemenliğine vurduğu her darbeye, işçi sınıfının sosyalist devrim amacına hizmet eder. Çünkü kadınların kazandığı her demokratik hak, kadın işçilerin örgütlenmesini kolaylaştırır, işçi kitlelerini ataerkil düşüncenin zincirlerinden bir nebze kurtarır. Tersine, kadının ezilmesinin bütün biçimleri, işçi sınıfının savaşımını geriletken bir rol oynar. Dolayısıyla KP'nin “sınıfsal” politikası, kadının cins olarak ezilmesine karşı aktif, hatta en önde savaşımı içermek zorundadır ve tabii ki, demokratik kadın hareketi, yeni bir dünya uğruna savaşımında işçi sınıfının müttefikidir.

İki kez ezilen emekçi kadına, erkeklerle aynı yöntemler ve araçlarla gitmek, kadın kitlelerini örgütleme iradesinin ve kararlılığının zayıflığından başka ne anlama gelir? Kadınlara özgü kitle dernekleri ve tabii ki parti içinde kadın komisyonları, emekçi kadının, kadın olmaktan gelen çifte ezilmişliğiyle baş ederek, emekçi kadını örgütleme iradesinin yansımalarıdır. Bu, emekçi kadınlara özgü, seslerini duyurabilecekleri, ses ve güç olabilecekleri, kendilerindeki gücü görebilecekleri örgütlülükler kurmak demektir. Kadın örgütlülükleri, kadın mücadelesinin sosyalizmde çözülebilir olduğunun garantisidir aynı zamanda. Özgür kadını yaratmaya doğru atılmış adımlardır.

“Var olan kadın örgütleri içinde çalışma yürütülebilir” yaklaşımı ise ancak “erk”ek TKP'ye yakışır. Bu tıpkı, “NATO'ya karşı emekçi kadın komiteleri” ile örgütlenmede, “Emekçi kadınlar BOŞ VERMEYİN, TKP'ye oy verin” sloganıyla kadınlardan oy istemediği gibi, faydacı bir yaklaşımdır.

Aynı TKP, program tartışmalarında ısrarla Leninist kadroların kadınının, erkeğinin olamayacağından bahsetmektedir. Onlara göre “Mücadele, mücadeleye katılanları evden dışarı çıkarır, fiziksel ve düşünsel anlamda özgürleştirir. Kadın-erkek eşitsizliği mücadele içerisinde önemsizleşir.” (Zeynep Güler,

TKP, demokratik kadın hareketini inkar ettiği gibi, kadın komisyonlarından kadın kollarına, kadın derneklerine; kadına özgü her türden bağımsız ya da özerk örgütlenmesini de, karşısına 'sınıfın birliğini' koyarak reddeder.

Konferans 2002 Notları)

Fakat hiçbir parti, içinde bulunduğu toplumun çelişkilerinden azade değildir. Bir toplumda kadın-erkek çelişkisinin varlığı tespit ediliyorsa, o toplumun bir ögesi olarak parti de, bu çelişkinin bir biçimde yaşam bulduğu bir organizmadır. “Mücadele”nin partilerde kadın sorununu,

hatta kadın-erkek eşitsizliğini ortadan kaldırdığı iddiası, bu sorundan kaçınmanın, üstünü örtmenin, duyarsızlığı meşrulaştırmanın teorisi. Ve bu bahiste, TKP, ne yazık ki yalnız değildir.

Kadın-erkek eşitsizliği hiçbir biçimde sadece kadının mücadeleye atılmasıyla ortadan kalkmaz. Kadın, partiye kendi gerçek toplumsal durumuyla birlikte gelir. Tabii ki, erkek de.

Kendi bedeni ve kimliği üzerinde hiçbir söz hakkı olmayan, dolayısıyla yaşama, emeğine, kendine, bedenine yabancılaşmış, evinden çıkamayan, dünyayı TV ekranlarından ve kendi kapısının önünden ibaret gören, işyerinde en az ücretle çalıştırılan, “kutsal annelik” maskesinin altında tutsaklaşmış, özgürleşmeyi “marka giymek, makyaj yapmak” olarak algılayan; kocası, babası yani hayatındaki “erk”eklerin namusu olarak korunan kadının, bir partide örgütlendiği ve emperyalizme karşı mücadeleye giriştiği için kendiliğinden biçimde dönüşeceği ni, özgürleşeceğini mi zannediyorsunuz!

Toplumdaki kadın-erkek eşitsizliği kuşkusuz kendine has bir biçimde parti içi bir eşitsizlik biçiminde yeniden üretilir. Bu çelişki yok sayılamaz, ama onunla baş edecek politikaların ne olabileceği tartışılabilir. Bunu önlemenin yegane gerçek yolu, kadına yönelik pozitif ayrımcılıktır. Gerçek hayat karşısında eşit olmayanları hukuken eşit ilan etmek, adaletsizliğin ve eşitsizliğin biçimlerinden birisidir.

TKP'nin pozitif ayrımcılık karşısındaki tavrı ise, kadın sorunundaki tavrının bir yansımasından ibarettir:

“Pozitif ayrımcılık, kadınların toplum içerisinde ve dolayısıyla siyasette ezilmişliğinin parti içerisinde telafisine dayanır. Bu kadınlar zaten eziliyorlar, bir de biz ezmeyelim, karar mekanizmalarında yer verelim ya da yer veriyormuş gibi propaganda edelim anlayışının ürünüdür. ...

“Sosyalizm için parti saflarında mücadele eden kadınların parti içerisinde aşacakları sorumlulukla-

rın yolu kota vs. uygulamalarından değil, kadınların bizzat kendilerinin verdikleri emek, birikim, siyasal kavrayış ile açılır.” (Konumuz Patriarka mı? Gonca Eren Gelenek Dergisi, Sayı 73, Şubat 2002)

“Bu türden ‘çözümler’ partili mücadelenin doğasına içkin, ‘yapılacak işe/göreve uygun olanın’ seçilmesi gerekliliğiyle uyuşmadığı gibi, kadınların partide erkeklerle eşit ve bir olması gerekliliği ilkesine ‘zevahir kurtarma’nın ötesine geçip bu ilkenin yaşama geçirilmesine esas olarak katkıda bulunabilmesi de olanaklı görünmemektedir.” (Kadın Sorunu ve Sosyalizm, İlhami Alkan, Sol Dergisi, Mart 2003)

Kadın örgütlülüklerini şiddetle reddeden TKP’nin emekçi kadınların sendikal yaşama, siyasal faaliyetlere katılmalarında bir buz kıran rolü oynayan pozitif ayrımcılık ilkesini anlaması, hele hele uygulaması zaten beklenemezdi. Ancak onlar, sorunu düpedüz çarpıtıyorlar. Pozitif ayrımcılığı, biçimsel ve mekanik bir çerçeveye soktukten sonra, hayalet taşıyorlar. Pozitif ayrımcılık, kadının suni biçimde belli pozisyonlara getirilmesi sorunu olarak anlaşamaz. Pozitif ayrımcılık, kendini ifade etme, var etme sorunu yaşayan, örgütlenebilme sorunlarının en ağırını yaşayan kadınların örgütlenmesinin, kendini geliştirmesinin, siyasal önderler olarak yetişmelerinin teşvik edilmesi, önünün açılmasıdır.

Kadın üyeler almaya, bu üyeler arasından profesyonel devrimci kadrolar yetiştirmeye dönük özel bir politika ve yönelim olmadığı durumda, “yapılacak işe/göreve uygun olan” kriterinin işletilmesi kendiliğinden biçimde, erkek ağırlıklı bir

liderlik kadrosunu, politik ve teorik sorunların çözüm mercilerinin erkek kadrolarla dolmasını getirecektir. Kapitalizmde kadınla erkek arasındaki toplumsal işbölümü, “politize olmuş” biçimiyle parti içinde kadın ve erkek kadrolar arasındaki işbölümüne dönüşecektir. Bu, toplumsal eşitsizliklerin parti içinde yeniden üretilmesini önlemenin yegane yolu, partinin; özel, bilinçli ve iradi müdahalesiyle kadın işçi-emekçiler ve genç kadınlar arasından kadrolar çıkarmaya yönelmesi, bunları eğitmeye, önünü açmaya özel bir ağırlık vermesidir. Kapitalizmin dayattığı bu eşitsizliğin parti içine yansımaları, ancak bu biçimde geri letilebilir. Bu sorunu sadece “kadınların bizzat kendilerinin verdikleri emek, birikim, siyasal kavrayış”a havale etmek, sorunu bütün partiye ait kolektif bir sorun olmaktan çıkararak kadın kadroların omuzlarına yıkmak, dolayısıyla bu soruna duyarsızlık anlamına gelir.

Tabii ki, TKP bakımından soru şudur: Kadına ve onun sömürülmesine dair en ufak bir politikası, politikayı geçelim, duyarlılığı olmayan bir parti; kendi örgütü içerisine kattığı kadınları nasıl özgürleştirecektir?

Toplumun en örgütsüz kesimini oluşturan kadınlar arasında özel bir çalışma yürütme iradesi ve yönelimi olmayanların, tabii ki parti içinde kadının özel olarak teşvik edilmesi ve geliştirilmesi gibi bir iradesi de olamaz.

TKP’nin pozitif ayrımcılığa reddiyesi, bu yüzden düpedüz erkek gericiliğidir. ■